

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

BEDENSEL ENGELLİ SPORCULARIN SPORA KATILIM
MOTİVASYONLARININ YAŞAM DOYUMA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

NECDET CAN YÜCEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Yeşim KARAÇ ÖCAL

NİSAN – 2024

YOZGAT

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

**BEDENSEL ENGELLİ SPORCULARIN SPORA
KATILIM MOTİVASYONLARININ YAŞAM DOYUMA
ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

NECDET CAN YÜCEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Yeşim KARAÇ ÖCAL

NİSAN – 2024

YOZGAT

	YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU
---	---

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Necdet Can YÜCEL'in hazırladığı **“BEDENSEL ENGELLİ SPORCULARIN SPORA KATILIM MOTİVASYONLARININ YAŞAM DOYUMA ETKİSİNİN İNCELENMESİ”** başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince/...../..... günü saat’da yapılmış, tezin onayına oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Başkan :

Jüri Üyesi :

(Danışman)

Jüri Üyesi :

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2024

Prof. Dr.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

KYT-FRM-110/00

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan eder, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

NECDET CAN YÜCEL

...../...../.....

ÖN SÖZ

Bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının yaşam doyuma etkisini inceleyen çalışmamda bilgi ve tecrübeleriyle bana her zaman katkı sağlayan kıymetli danışmanım Doç. Dr. Yeşim KARAÇ ÖCAL'a teşekkür ederim. Bu süreçte desteğini hiçbir zaman esirgemeyen hayatımda çok önemli yere sahip olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Oğuz GÜRKAN'a teşekkür ederim. Akademik gelişimimde pay sahibi olan tüm hocalarıma bana kattıkları her şey için teşekkürü borç bilirim.

Hayatımın her anında yanımda olduğunu hissettiğim aile üyelerime ve kıymetli arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında emek veren bedensel engelli sporculara, antrenörlerine ve kulüp başkanlarına teşekkürü borç bilirim. Bedensel engelli sporunun ve ihtiyaçlarının herkes tarafından anlaşılması ve daha iyi yerlerde olması dileğimle.

Adı Soyadı

NECDET CAN YÜCEL

.../.../.....

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

BEDENSEL ENGELLİ SPORCULARIN SPORA KATILIM MOTİVASYONLARININ YAŞAM DOYUMA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

NECDET CAN YÜCEL

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ SPOR ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR YEŞİM KARAÇ ÖCAL

Bu çalışmanın amacı takım ve bireysel spor yapan bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının yaşam doyumuna etkisini tespit etmektir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmamızın evrenini 18 yaş ve üstü takım ve bireysel spor yapan sporcular oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubunu ise Yozgat, Ankara, İstanbul ve Hatay illerine spor yapan 141 erkek 73 kadın toplamda 214 sporcu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Tekkurşun vd. (2018) tarafından geliştirilen 22 maddeden oluşan “Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ)” ve katılımcı sporcuların yaşam doyumlarını ortaya çıkarmak için Kaba vd. (2018) Tarafından geliştirilen, “Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği” kullanılmıştır. Bununla birlikte katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, spor türü, spor yapma amacı gibi farklı demografik bilgileri ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde ölçekler basıklık çarpıklık katsayı değerine göre normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre ölçeklerin değerlendirilmesinde parametrik testler kullanılmıştır. Normal dağılıma sahip olan ölçekler de niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki bağımsız grup arasındaki farkı bulmak için Bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırmalarında ise Tek yönlü varyans analizi (Anova) uygulanmıştır. Anova sonucunda fark var bulunduğunda, fark yaratan grubu bulmak için ise çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır.

Araştırma sonucuna göre spora katılım motivasyon ölçeği ile genel yaşam doyumunda pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0,42$; $p<0,05$). Sporu hangi düzeyde yapma değişkenine göre yapılan değerlendirmede profesyonel sporcuların amatör sporculara kıyasla yaşam doyum ve spora katılım motivasyonu puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Takım ve bireysel yapan bireylerde spora katılım ve yaşam doyum puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Bedensel engelli, Yaşam Doyum, Motivasyon

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

EXAMINING THE EFFECT OF MOTIVATION TO IN SPORTS OF PHYSICALLY DISABLED ATHLETES ON LIFE SATISFACTION

**YOZGAT BOZOK UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATION DEPARTMENT OF PHYSICAL
EDUCATION AND SPORTS**

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. DR. YEŞİM KARAÇ ÖCAL

The aim of this study is to determine the effect of sports participation motivation on life satisfaction of physically disabled athletes.

In line with the purpose of the research, the population of our study consists of athletes aged 18 and over who play team and individual sports. The sample group of the study consists of 141 men and 73 women who do sports in Yozgat, Ankara, Istanbul and Hatay provinces; It consists of 214 athletes in total. In the research, the "Sports Participation Motivation Scale in Disabled Individuals (ESKMO)", consisting of 22 items, developed by Tekkurşun (2018) was used as a data collection tool, and the "Adult Life Satisfaction Scale" developed by Kaba (2018) was used to reveal the life satisfaction of participating athletes. In addition, a personal information form created by the researcher was used to measure different demographic information of the participants such as age, gender, marital status, educational status, type of sports, purpose of doing sports.

In the analysis of the data obtained, it was determined that the scales showed a normal distribution according to the kurtosis and skewness coefficient value. Accordingly, parametric tests were used to evaluate the scales. Independent sample t-test was used to find the difference between two independent groups in comparing quantitative data on scales with normal distribution, and One-way analysis of variance (ANOVA) was applied for comparisons of more than two independent groups. When a difference was found as a result of ANOVA, a multiple comparison test was applied to find the group that made the difference.

According to the results of the research, it was determined that there was a positive and statistically significant relationship between the sports participation motivation scale and general life satisfaction ($r=0,42$; $p<0,05$). In the evaluation according to the variable of what level of doing sports, it was concluded that professional athletes had higher life satisfaction and sports participation motivation scores compared to amateur athletes. No significant difference was detected in sports participation and life satisfaction scores between individuals doing team sports and individual sports.

Keywords: Physically Disabled, Life Satisfaction, Motivation

İÇİNDEKİLER

Sayfa

LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU	iii
TEZ BEYANI.....	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	v
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3.Araştırmanın Önemi	3
1.4.Sayıtlar.....	3
1.5.Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	3
2.GENEL BİLGİLER.....	5
2.1.Engel ve Engellilik Kavramı.....	5
2.2.Engellilik Nedenleri.....	6
2.2.1.Doğum Öncesi	6
2.2.2.Doğum Sırası	6
2.2.3.Doğum Sonrası	6
2.3.Engelliğin Sınıflandırılması.....	7
2.3.1.Bedensel Engelli.....	7
2.3.2.Görme Engeli	8
2.3.3.İşitme Engelli	8
2.3.4.Dil ve Konuşma Engeli	8
2.3.5.Zihinsel Engellilik.....	9
2.3.6.Süreğen Hastalıklar	9
2.4.Bedensel Engelin Derecesine Göre Sınıflama	10
2.4.1.Hafif Düzey Yetersizlik.....	10
2.4.3.Yüksek Düzey Yetersizlik	10
2.5.Bedensel Yetersizliğin Oluşturduğu Yere Göre Sınıflandırma	10

2.5.1.Merkezi Sinir Sistemine Bağlı Yetersizlikler	10
2.5.1.1.Cerabralpalsy (Beyin Felci)	10
2.5.1.2.Spastik	11
2.5.1.3.Ataksik	11
2.5.1.4.Diskinetik	11
2.5.1.5.Karışık	11
2.5.1.6.Poliomyelit (Çocuk Felci)	12
2.5.1.7.Bel Çatlağı (Spinabifida).....	12
2.5.1.8.Multiple Skleroz (Çoklu Skleroz)	12
2.5.1.9.Omurilik zedelenmesi	12
2.5.2.İskelet ve Kas Sistemindeki Yetersizlikler	13
2.5.2.1.Kol Bacak Eksikliği	13
2.5.2.2.Kas Hastalığı (kas erimesi)	13
2.5.2.3.Kalça Çıkıklığı	13
2.5.2.4.Skolyoz (Omurga eğrilikleri)	14
2.5.2.5.Eklem Romatizması	14
2.5.3.Metabolik ve diğer hastalıklar.....	14
2.5.3.1.Astım	14
2.5.3.2.Diyabet (Şeker Hastalığı).....	14
2.7.1.Fizyolojik Sorunlar	14
2.7.2.Psikolojik Sorunlar.....	15
2.7.3.Toplumsal Sorunlar	15
2.7.4.İstihdam Sorunu	16
2.7.5.Eğitim Sorunu	17
2.7.6.Yapısal Çevre Sorunları	18
2.8.Engelli Bireylerde Beden Eğitimi ve Spor:	18
2.8.1.Bedensel Engelli ve Spor	21
2.8.2.Dünya’da ve Türkiye’de Bedensel Engelli Spor.....	22
2.9. Motivasyon Kavramı	24
2.9.1 Motivasyon Çeşitleri	25
2.9.1.1 İçsel Motivasyon	25
2.9.1.2. Dışsal Motivasyon.....	25
2.9.2. Sporda Motivasyon Çeşitleri.....	27
2.9.2.1. Nitelik Açısından Spor Motivasyonu	27

2.9.2.2.Genel Spor Motivasyonu:	27
2.9.2.3.Özel Spor Motivasyonu	27
2.9.3.1.Yetersiz Motivasyon.....	28
2.9.3.2.Yeterli Motivasyon.....	28
2.9.3.3.Aşırı Motivasyon.....	29
2.9.3.4. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu İle İlgili Literatürde Yer Alan Çalışmalar	29
2.10. Yaşam Doyum.....	31
2.10.1.Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	32
2.10.2.Yaşam Doyumu ve Spor.....	33
2.10.3.Engelli Bireylerde Yaşam Doyum.....	34
2.10.4. Yaşam Doyum İle İlgili Literatürde Yer Alan Çalışmalar:.....	35
3.GEREÇ ve YÖNTEM	37
3.1.Araştırma Modeli	37
3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi	37
3.3.Araştırmanın Yöntemi	37
3.4. Veri Toplama Araçları	38
3.4.1.Kişisel Bilgi Formu	38
3.4.2.Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ)	38
3.4.3.Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği (YYDÖ)	38
3.5.Verilerin Analizi	39
4.BULGULAR	41
5.TARTIŞMA	65
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	74
7.KAYNAKLAR	78
8.EKLER	93
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	93
Ek 2.Etik Komisyon Formu	94
Ek 3. Engellilerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği	95
Ek 4. Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği.....	96
Ek 5. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği Kullanım İzni	97
Ek 6. Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği Kullanım İzni	97

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo

Sayfa

Tablo 3.1. Ölçeklere ilişkin çarpıklık ve basıklık normallik sonuçları.	39
Tablo 3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları.	40
Tablo 4. 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	41
Tablo 4. 2 Katılımcıların Sporla İlgili Durumlarına Göre Dağılımı	42
Tablo 4. 3 Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları	42
Tablo 4.4 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğininİçsel Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması.....	43
Tablo 4.5 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlarına Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğininİçsel Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması.....	44
Tablo 4.6 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon ÖlçeğininDışsal Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması.....	45
Tablo 4.7 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlarına Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon ÖlçeğininDışsal Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması.....	46
Tablo 4.8 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon ÖlçeğininMotivasyonsuzluk Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması.....	47
Tablo 4.9 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon ÖlçeğininMotivasyonsuzluk Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması.....	48
Tablo 4.10 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon ÖlçeğininPuanlarının Karşılaştırılması	49
Tablo 4.11 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon ÖlçeğininPuanlarının Karşılaştırılması .	50
Tablo 4.12 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Genel Yaşam Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	51
Tablo 4.13 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Genel Yaşam Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması .	52
Tablo 4.14 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İlişki Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	53
Tablo 4.15 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İlişki Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması.....	54
Tablo 4.16 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Benlik Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	55
Tablo 4.17 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Benlik Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	56

Tablo 4.18 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Sosyal Çevre Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	57
Tablo 4.19 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Sosyal Çevre Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	58
Tablo 4.20 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İş Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	59
Tablo 4.21 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İş Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması	60
Tablo 4.22 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Puanlarının Karşılaştırılması	61
Tablo 4.23 Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Puanlarının Karşılaştırılması	62
Tablo 4.24 Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişki	63

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

%	:Yüzde
N	:Kişi Sayısı
F	:Sıklık
Ort.	:Ortalama

Kısaltmalar

Açıklamalar

MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
ICF	:Uluslararası Fonksiyon, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırması
ESKMÖ	:Engellilerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği
YYDÖ	:Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği
UN	:Birleşmiş Milletler
IPC	:Uluslararası Panalimpik Komite
DSÖ	:Dünya Sağlık Örgütü

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmada incelenen problem, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırma içerisindeki kuramsal terimler ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

1.1.Problem durumu

Toplumu oluşturan bireylerin bazıları gelişim özellikleri itibariyle doğuştan ya da sonradan farklı yetersizlikler ile yaşantılarına devam etmektedir (Tekkurşun Demir & Esentürk, 2020). Ortaya çıkan bu yetersizlik durumu bireylerin geçici veya kalıcı bir biçimde bedensel, zihinsel, ruhsal ve toplumsal olarak mevcut rollerini kısıtlarken bu kısıtlılık durumu literatürde engel sözcüğü ile ifade edilmektedir (Hansen vd., 2023).

Engelli bireylerin yaşamış olduğu fiziksel ve ruhsal kayıplar bireylerin sosyal hayatlarını ve yaşam kalitelerini olumsuz etkilemektedir (Ascondo vd., 2023). Yaşanan bu kayıpların en yoğun hissedildiği gruplardan biri de bedensel engellilerdir. Bedensel engelliler aynı zamanda sosyal yaşama uyum sağlama ve rutin gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalmaktadır (Artar & Karabacakoğlu, 2003). Doğuştan veya sonradan meydana gelen engellilik hali engelli olmayan bireyler ile karşılaştırıldığında gelişimin bütün alanlarını olumsuz etkilemektedir. Yapılan bazı çalışmalar da bu durumu kanıtlar niteliktedir. Araştırmalar bedensel engelli bireylerin engel durumlarının bireyleri negatif etkilediği ve psikolojik olarak problemler yaşamaya eğilimli olduğu görülmektedir (Malkoç & Özcan, 2017). Bu nedenden dolayı bedensel engelli bireylerin mental sağlığını olumsuz etkilediği görüldüğünden psikolojik faktörlerin değerlendirilmesi daha önemli hale gelmiştir. Sportif performansı etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Bunlardan bazıları psikolojik ve fiziksel başlık altında incelenebilmektedir. Engelli bireylerin spora katılımlarını etkileyen birçok faktör bulunmakla birlikte bu sorunların başında zaman ve motivasyon eksikliği gelmektedir (Declerk vd., 2021).

Motivasyon kelimesinin birçok anlamı olmakla birlikte en genel anlamı bireyin hareketini sağlayan içgüdü olarak karşımıza çıkmaktadır (Kaman vd., 2017). Bireyler spor yapmak için çeşitli motivasyon kaynaklarına ihtiyaç duyabilirken bu motivasyon kaynakları içsel ve dışsal olarak iki şekilde ele alınmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde engelli sporu gittikçe mesafe kat etmektedir. Özellikle engelli bireyler spora katılımlarında bir sebep sonuç ilişkisi kuramadıklarında motivasyonları düşmekte ve spora katılımları olumsuz etkilenmektedir. Motivasyon kavramı beraberinde

bireylerin yaşamın birçok alanında önemli bir etkiye sahipken aynı zamanda yaşam doyumlarını düşürücü etkiye sahip olduğu görülmektedir (Şirin & Hamamioğlu, 2007)

Fiziksel aktivite ve sporun engelli bireyler de sağladığı en önemli avantajlardan biri de yaşam doyumudur. Pozitif psikoloji içerisinde sıkça kullanılan bu kavram ilk çağ felsefesine kadar uzanmaktadır. Platonun akıl ve irade ile ilgili yaptığı çalışmalar ile birlikte günümüz yaşam doyum kavramının temellerini atmıştır (Şimşek, 2011).

Yaşam doyum kavramı bireyin kendine göre algılamış olduğu bir biçim olarak karşımıza çıkmaktadır (Nemcek, 2016). Yaşam doyum kavramı başka bir anlama göre bireyin ideal dünyası ile gerçek arasındaki farkın karşılaştırılması olarak karşımıza çıkmaktadır (Tatar, 2017). Bireylerin yaşam doyumları hayata yüklenilen anlam, gündelik yaşamdan elde edilen haz, bedensel, toplumsal, ruhsal açıdan iyi hissetmesi gibi birçok alanda bireyleri etkilemektedir (Baştuğ & Duman, 2010).

Birçok araştırma göstermektedir ki engelli bireylerin yaşam doyumları normal bireylere nazaran daha düşüktür. Bu düşüklüğün en önemli sebepleri birçok alanda meydana gelen eksikliklerden kaynaklanmaktadır (Nicolaisen vd., 2019). Bedensel engellilerin yaşam doyumun en önemli belirtisi zaman ve motivasyondur bu iki durumun bireyleri diğer birçok durumdan daha fazla etkilemektedir (Addabbo vd., 2013).

Engelli sporcular spora katılımları ile birlikte hayata tutunmaya ve yaşam içerisinde zorda olsa aktif kalmayı başarmaktadır. Ancak bireysel farklılıklar ve yaşanılan çevre engelli sporcuları da farklı etkileyebilmektedir. Bu sebepten dolayı her birey spora farklı motivasyon ile katılmaktadır. Bu katılım ise bireylerin genel yaşam doyumuna ve farklı gelişim alanlarına yansımaktadır. Bu çalışmanın amacı bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının yaşam doyumuna yaptığı etkiyi bilimsel bulgularla açığa çıkarmaktır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışma bedensel engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının yaşam doyumlarına etkisini ortaya koyan bir araştırmadır. Alan yazını incelendiğinde bedensel engelli bireylere yönelik çalışma sayısı sınırlıdır. Bu nedenle engelli bireylerin spor branşlarına katılım motivasyonlarının yaşam doyumlarına etkisinin olduğu göstermek bununla birlikte Türkiye’de en fazla bulunan engelli grubu olan bedensel engelliler araştırılıp bu bireylerin topluma en iyi şekilde entegre edilip antrenör, yönetici ve sporun içerisinde ki diğer paydaşlara bilgi verme noktasında katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Bedensel engelli bireylerin yaşamış oldukları fiziksel kayıp yaşamın her alanında bu bireyleri etkilemektedir. Mevcut fiziksel kusur bedensel engeli olan bireyin benlik saygı düzeyini düşürerek yaşam doyumlarını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Ancak bireysel farklılıklar bu bireylerin yaşamış oldukları engel durumundan ne derecede etkileneceğini belirlemektedir. Bireyin sosyal yaşamı, ekonomik durumu, çalışma koşulları, engel durumu gibi değişkenler hayatı daha farklı yorumlamasına yol açmaktadır. Bütün engelli bireyleri ortak noktada birleştiren ve bu farklılıkları en aza indirmeye çalışan spor engelli bireyleri spora katarak yaşam doyum seviyelerini artıracakları düşünülmektedir. Çalışmamızın önemi alan yazınında yaşam doyum ile ilgili çalışma olmasına rağmen yalnızca yetişkin bireylerin yaşam doyumlarını inceleyen çalışma sayısı sınırlıdır. Bu çalışmanın hem teorik alt yapıya hem de engelli sporuna katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.4.Sayıtlar

Çalışmada yer alan katılımcıların evreni temsil edici nitelikte olduğu varsayılmıştır.

Kullanılan “’spora katılım motivasyonu” ve “’yetişkin yaşam doyum” ölçeklerinin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

Araştırma kapsamında ölçeklerde ve kişisel bilgi formunda yer alan sorulara sporcular hiçbir etki altında kalmadan cevap vermiş olup soruların istenildiği gibi anlaşıldığı varsayılmıştır.

Araştırma konusu ile ilgili alan yazını bilgilerinin araştırma için yeterli seviyede olduğu varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırmadaki bedensel engelli sporcu örneklemini 18 yaş ve üstü sporcular ile sınırlıdır.

Bu araştırmada takım ve bireysel sporların tamamı ele alınmamıştır.

Bu araştırma örneklemini oluşturan iller Ankara, İstanbul, Yozgat ve Hatay ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Spor: Bireylerin bedensel, ruhsal, sosyal gibi çeşitli gelişim alanlarında daha iyi olmasını sağlayan içerisinde kazanma-kaybetme ve rekabet unsurlarını barındıran her türlü aktivite olarak ifade edilmektedir (Ergun & Baltacı, 2006)

Bedensel Engelli: İskelet, sinir, kas sisteminde doğum öncesi ve sonrasında meydana gelen fizyolojik hasar sonucu fiziksel eylemleri yapamayan bireye bedensel engelli denilmektedir (Kumcağız & Çayır, 2018).

Yaşam Doyum: Birey tarafından gerçekçi hedeflerin belirlenip o hedefe ulaşılmasıdır. Günlük işlerdeki pozitiflik halinin negatiflik halinden fazla olması durumudur (Özer & Karabulut, 2003).

Motivasyon: Motivasyon, bireylerin hedefi doğrultusunda ilerlemesini sağlayan itici güç unsuru olarak ifade edilmektedir (Aydoğdu, 2020).

2.GENEL BİLGİLER

2.1.Engel ve Engellilik Kavramı

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımlamasına göre sağlıklı olmak; bireyin hasta veya sakat olmasından ziyade fiziksel, ruhsal ve toplumsal açıdan iyi olma durumu olarak ifade edilmiştir (Dominguez vd., 2023). Bu sebeple mevcut iyilik halinin belirli oranlarda bozulması veya zarar görmesi durumunda imkanların eksik olması yeterli müdahalenin yapılamaması bireyin yaşamının geri kalanını engelli olarak devam ettirmesine yol açmaktadır. Engellilik tartışmalı bir olgu olduğu için tam olarak uzlaşmaya varılan bir kavram değildir. ICF (International Classification of Functioning, Disability, and Health) engelliliği; bireyin mevcut sağlık durumunun çevresel ve kişisel etmenleri ile etkileşimi olarak tanımlamaktadır (Jackman vd., 2023). Başka bir tanımda ise engellilik şu şekilde ifade edilmiştir; bireydeki mevcut yapısal özelliklerin aksaması veya olmaması halinde ortaya çıkan normal bireyin kolaylıkla tamamlayabileceği günlük işlerin sınırlı veya tam anlamıyla yapılamaması olarak ifade edilen bir kavramdır (Atasoy, 2020). Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca (UN) engellilik; “Normal bireylerden farklı olarak sosyal hayatında kendi kendine yapması gereken işleri, bedensel ve zihinsel kabiliyetindeki kalıtsal, ya da sonradan olma bir engelden dolayı yapamayanlar” şeklinde tanımlanmaktadır (Şen, 2018). Yaşam şartlarına tam olarak uyum sağlayamayan doğuştan veya sonradan kaza veya hastalığa bağlı sebeplerden çeşitli yeteneklerini kaybetmiş kişilere engelli birey denilmektedir (Mutlu, 2015).

Gündelik işlerin yerine getirilememesi, tamamlamaması vücudun belirli bir bölümünü ilgilendirse de sahip olduğu etki yalnız o bölgeyle sınırlı kalmaz ve bireyin yaşamını hatta toplumun bütününe etkilemektedir. Bu yüzden engellilik kavramı yalnızca bireysel bir olgu olmasından ziyade toplumu da ilgilendiren önemli bir durumdur (Santana vd., 2022). Engel veya engellilik bütün insanlığın ortak bir parçasıdır. İnsanlar belirli dönemlerde devamlı veya geçici olmak üzere yetersizlik yaşayabilir ve yaşamının geri kalanında artan zorluklarla karşılaşabilir. Engellilik mevcut yapısal veya psikolojik bozukluğun toplumsal sonuçlarını tanımlarken bireylerin çevre ile etkileşimi yansıtır (Tüfekçi & Kadiroğlu, 2017)

Engelli bireyler sahip oldukları engellerinden dolayı iş yerlerinde hastane ve okullarında ve diğer sosyal alanlarda sıkıntı yaşayabilmektedirler. Bu durum engellilerin mevcut yaşantı ve yaşam alanları incelendiğinde engellilik halinin toplumsal bir sorun oluşturduğu, sahip

olunan engellilik halinin ise insan hayatı açısından toplumsal bir yönü olduğunu göstermektedir (Celenk, 2021).

2.2.Engellilik Nedenleri

Engellilik nedenleri çok farklı sınıflandırmalara sahip olsa da en genel anlamıyla doğum öncesi doğum esnası ve doğum sonrası şeklinde sınıflandırılmaktadır.

2.2.1.Doğum Öncesi

Doğuştan ortopedik engellerin başlıcaları; doğuştan kalça çıkıklığı, çarpık ayak, kol, bacak noksanlıkları, yapışıklıklar parmak kusurları, omurga, sırt ve bel zinciri kusurları, felçler, kürek, köprücük kemiği kusurları olarak görülmektedir (Günaydın, 2016).

Doğum öncesi engelliliğe sebep olan nedenler akraba evlilikleri, epilepsi, kan uyuşmazlığı, annenin yaşı, hamilelik döneminde karşılaşılan sorunlar, bilinçsiz ilaç kullanımı, UV ışınlarına annenin maruz kalması, kötü beslenme, stres bununla beraber kalıtsal, kronik (hiper tansiyon, diyabet, kalp), enfeksiyon (su çiçeği, kızamıkçık, hepatit B) gibi hastalıkların olması doğum öncesi nedenlerdendir (Akçalar, 2007).

2.2.2.Doğum Sırası

Doğumun uzun süreli olması sebebiyle beyinde hasarlara ve zedelenmelere yol açmaktadır. Aynı zamanda doğum esnasında kordon dolanması, oksijen azalması, boğulma, kan dolaşımının yavaşlaması gibi durumlar doğum sırasındaki nedenler arasında yer almaktadır (Özcan & Özer, 2018; Akçalar, 2007b)

2.2.3.Doğum Sonrası

Doğum sonrası engelliğe yol açan bazı nedenler mevcuttur; “Doğum sonrası bebeğin ağır ve ateşli hastalık geçirmesi, yeni doğan bebeğe sağlık kontrolleri ve gerekli testlerin yaptırılmaması, bebeğin aşılarının takip edilmemesi ve düzenli olarak yaptırılmaması, ağır doğum sarılığı, bebeğin yeterli beslenmemesi, çeşitli kazalar, zehirlenmeler, doğal afetler, ebeveynlerin bebek bakımı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması, ebeveyn tutumları, çocuğun istismar ve ihmal edilmesi” engellilik nedenleri arasında yer alır (Milli Eğitim Bakanlığı,2014).

Bireyin doğum sonrası bedensel engelli olmasına yol açan durumlar hastalıklar, kazalar ve felaketler olarak bilinmektedir. Bireylerdeki yüksek ateş havale durumları çeşitli kafa travmaları, yanlış ilaç kullanımları (Çınar, 2010) aynı zamanda son dönemlerde ortaya çıkan bir sorun olan gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde oluşan engelliğin en önemli nedeni

yetersiz ve kötü beslenme, bulaşıcı hastalıklardır. Bu durumlar gelişmekte olan ülkelerdeki engelliğin en önemli bölümünü oluşturmaktadırlar (Akçalar, 2007c).

2.3.Engelliğin Sınıflandırılması

2.3.1.Bedensel Engelli

Bireylerin gündelik yaşamlarını sınırlandıran vücutlarında meydana gelen yapısal değişiklikler sonucu fiziksel kabiliyetlerini engelleyen veya ortadan kaldıran sınırlılık haline bedensel engellilik denir (Söğüt, 2006). Bedensel engellilik hali doğum öncesi doğum sırası ve doğum sonrası dönemlerde gerçekleşebilen bir engellilik halidir. Bu engel türüne sahip bireylerde hareketlerindeki kısıtlılık sebebiyle günlük işlerini ve ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktadır (Kaya,2017). Vücut organlarının işlev bozukluğu veya eksikliği gibi nedenlerden dolayı kendilerine destek sağlayan alet veya yardımcı araçlarla yaşamlarına devam etmektedirler (Ağdacı, 2011).

Vücut iskelet ve kas sistemindeki çeşitli eksiklikleri yaşayan aynı zamanda kas ve iskelet sisteminin fonksiyonlarını yerine getirememesi durumunda bireyler yürüme eylemi gibi lokomotor becerilerde sorun yaşamaktadırlar. Uzuvlardaki eksiklik ve yetersizlik hali bireyin gündelik yaşamını kısıtlayan bir sağlık problemidir. İnsan yaşamında var olan bütün engelleri bedenin dışında saymak çokta mümkün değildir. Bununla beraber bedensel engel yalnızca yürümeyle ilgili sağlık sorunları olarak görülmemelidir ek olarak diyabet hastaları çeşitli duyma problemi yaşayan bireylerde bu gruba dahil olmaktadır (Yaylı & Öztürk, 2006).

Fiziksel bozukluk her bireyde farklı şekil veya seviyelerde meydana gelebilmektedir. Genel kapsamda incelendiğinde fiziksel bozukluk;

1-Geçici fiziksel bozukluk:

Çeşitli vücut komplikasyonları, kırıklar, yaşadığı olaylardan etkilenip travma yaşamış kişiler aynı zamanda ağır ve yorucu işlerde çalışan bireyler bu grupta yer almaktadır.

2-Etkinlik Bozuklukları:

Bu grupta yer alan kişiler kalp hastaları, romatizma ağrıları yaşayan kişiler ve nörolojik hastalıkları olan bireyler etkinlik bozuklukları grubunda yer almaktadır.

3-Hareket Bozuklukları:

Hareket bozuklukları grubunda yer alan bireyler çeşitli lokomotor becerileri tam yapamayan yarı hareketliler ya da hareket edemeyen kişiler olarak tanımlanmaktadır. Yürüme, koşma, tırmanma gibi hareketleri tam anlamıyla yapamamaktadırlar. Aynı zamanda bu grupta yer alan bireyler kendilerine destek sağlayan yardımcı kaynakları kullanmak zorundadırlar.

4-Ele İlişkin Bozukluklar:

Elinin bir veya iki bölümünde yaşayan rahatsızlıktan dolayı tam tam olarak işlevini yapamayan kişiler bu grupta yer almaktadır.

5-Görme Bozuklukları:

Göz ile ilgi olan rahatsızlıklar bu grupta yer almaktadır (Renk körü, çeşitli görme bozuklukları, katarakt ve diğer görme rahatsızlıkları).

6-İşitsel Bozukluk:

Dışardan sesi tam olarak işitememe veya kısmen duyabilen kişiler bu grupta yer almaktadır.

7-Yaşlılık:

Üst bölümde belirtilen bozuklukları bir ya da birkaçının yaşlanma dolayısıyla gerçekleşmesi durumu olarak ifade edilmektedir (Maraz, 2009).

2.3.2.Görme Engeli

Görme yetisini kaybeden kişiler herhangi bir nesneyi kısmen görebilen veya tam olarak göremeyen aynı zamanda bir ya da iki gözünde akut veya kronik görememe durumu yaşayan kişiler görme problemi olan kişilerdir (BOİB, 2002). Renk körleri, göz protezi kullanan kişiler ve gece körlüğü olan bireyler bu grup dahilinde yer almaktadır (Öztürk, 2011).

Görme engelli grubunda yer alan kişiler iki grup dahilinde incelenmektedir. Hiç göremeyenler ya da az görenler şeklinde iki gruba ayrılmaktadır. Bütün tedavileri tam anlamıyla yapıldıktan sonra 1/10'den daha az görebilen kişiler körler grubunda yer alırken büyük yazıları okuyabilen kişiler az görenler olarak kategorize edilmektedir (Temiz, 2010).

2.3.3.İşitme Engelli

İşitme engeli, doğuştan veya sonradan gerçekleşen tek veya iki kulakta meydana gelen kısmi ya da tam zamanlı olarak yaşanan bir sağlık problemi olarak görülmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2014; Öztürk, 2011).

2.3.4.Dil ve Konuşma Engeli

Dil ve konuşma yetisini kaybeden bireyler sesleri duyabildiği halde farklı nedenlerden dolayı konuşma problemi olan kişilerdir. Bu bireyler günlük işlerinde konuşma yetisini tam olarak kullanamayan veya yavaş konuşan bireylerdir (BOİB, 2002). Bu engele sahip olan bireyler sesin çıkarılmasında ve konuşma ritmi, akışında kendini ifade etmekte problem yaşayan bireylerdir (Mülayim, 2009).

Gırtlaklı alınanlar, konuşmak için alet kullanan kişiler aynı zamanda ağız ve çene yapısında problem yaşayan bireyler bu grup içerisinde yer almaktadır (Öztürk, 2011)

2.3.5.Zihinsel Engellilik

Zihinsel engel hali farklı gelişim dönemlerinde yaşanan problemlerden dolayı bireyin hayatla uyumunun yetersiz olması ve bu duruma ek olarak normalin altında zeka belirtileri göstermesi olarak tanımlanmaktadır (Bozdoğan Sungur, 2011). Zihinsel engelli olma durumu bireylerin yalnızca zihinsel faaliyetlerde geri kalmasını sağlamayıp sosyal ve öz bakım becerilerinde hayatlarının geri kalanında yoğun bir desteğe ihtiyaç duymalarına neden olmaktadır (Şimşek & Karasu, 2018).

Zeka engeli olan bireyler normal yaşlılarındaki arkadaşlarına göre ikili ilişki kuma, kendini ifade etme, öz yeterlilik becerilerini kullanabilme, kendi başına karar verme gibi temel görevlerde akranlarına göre daha geride kalabilir (Müftüoğlu, 2006).

2.3.6.Süreğen Hastalıklar

Süreğen hastalıklar, vücut sistemlerinin veya organlarının tam olarak işlevini yerine getirememesinden bireyleri günlük işleri yapmaktan alıkoyan sürekli bakım ve yardıma ihtiyaç duyan kişiler bu grup içerisinde yer alır (“kan hastalıkları, kalp-damar hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları, idrar yolları ve üreme organı hastalıkları, cilt ve deri hastalıkları, kanserler, endokrin ve metabolik hastalıklar, ruhsal davranış bozuklukları, sinir sistemi hastalıkları, HIV”) (Öztürk, 2011).

Bu engel grubunda yer alan bireyler sürekli bakım ve desteğe ihtiyaç duyduklarından dolayı yaşamsal işlevlerinde ve iş ve sosyal yaşama katılım konusunda büyük sorunlar yaşamaktadır (Kaya, 2017).

2.4.Bedensel Engelin Derecesine Göre Sınıflama

2.4.1.Hafif Düzey Yetersizlik

Hafif düzey yetersizliğe sahip olan bireyler temel ihtiyaçlarını kendi karşılayabilen günlük yaşam aktivitelerini sürdürmede minimum desteğe ihtiyaç duyan kişilerdir. Bu grupta yer alan bireyler temel tedaviler ve eğitimler ile yaşamlarını daha kolay hale getirebilmektedir tedavi ve eğitim eksikliğinde ise algısal ve motorsal becerilerin gerileme olasılığı mümkündür (Öztürk, 2006).

2.4.2.Orta Düzey Yetersizlik:

Bu grupta yer alan bireyler az da olsa alet veya yardımcı desteğe ihtiyaç duyan kişilerdir. Gündelik işlerini çoğu zaman kendileri yapabilseler de işlevlerini sınırlandıran ağrılara sahip olmaları hareket etmelerini zorlaştırmaktadır. Orta düzey bedensel engel grubunda yer alan kişilerde akademik, sosyal, motorsal alanlarda zorlanmalar yaşamın ilerleyen yıllarında daha fazla görülmektedir (Öztürk, 2006).

2.4.3.Yüksek Düzey Yetersizlik

Yüksek düzey yetersizliği olan kişinin daha çok tekerlekli sandalyeye bağımlı olduğu aynı zamanda günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirirken çok fazla zorlandığı hatta bu eylemleri yaparken bile tam bağımlı olduğu görülmektedir. Temel becerilerin yapılmasında zorluk yaşanması bireyi yaşamın bütün alanlarında çok fazla zorlayan ve yaşama katılımı engelleyen bir durumdur (Öztürk, 2006).

2.5.Bedensel Yetersizliğin Oluşturduğu Yere Göre Sınıflandırma

2.5.1.Merkezi Sinir Sistemine Bağlı Yetersizlikler

2.5.1.1.Cerabralpalsy (Beyin Felci)

Bireyin gelişme döneminde beyin veya beyinciğinde gerçekleşen rahatsızlıklar nedeniyle kaslarda meydana gelen koordinasyon eksikliği, kas zayıflığı ve kuvvet azlığı olarak tanımlanmaktadır. Serebral Palsy'nin çocukluk döneminde oluştuğu kanısı yaygın olsada (Groff vd.,2023) daha çok anne karnında gelişen çeşitli olaylara bağlı olarak gerçekleştiği görülmektedir. Özellikle prematüre doğum bebeğin beyninin kanama ihtimalinden dolayı önemli bir risk oluşturmaktadır (MEB,2016).

Çeşitli klinik sınıflandırmaları olan Serebral palsy 4 başlıkta incelenmektedir. En yaygın olan serabralpalsy tipi spastik, toplumda %70-80 oranında görülmektedir. Bu yoğunluğun fazla olmasının nedeni akraba evlilikleri, bebeklik döneminde yaşanan bulaşıcı ve ateşli hastalıklar, bakım hizmetlerinin yetersiz olması önemli nedenler arasında görülmektedir (<https://www.tscv.org.tr/>, 2019a).

2.5.1.2.Spastik

Yaşanan bir olay sonucunda motor kortekste gerçekleşen bir hasar sonucu gerçekleşen rahatsızlık durumudur. Spastik serabralpalsy vücudun farklı bölümlerini etkilemektedir. Etkilenen bölümler şöyledir (<https://www.tscv.org.tr/>, 2019b)

Hemipleji (Tek taraflı)

Vücuttaki yalnızca bir bölgeyi etkilemektedir. Örneğin sağ kol veya sağ bacağın tamamı etkilenebilir.

Dipleji (İki Taraflı)

Kollar çok az etkilenirken her iki bacak yoğun etkilenmektedir.

Kuadripleji (Dört Taraflı)

Kollar ve bacaklar yoğun olarak etkilenmektedir. Bunun yanı sıra yüz kasları da bu durumdan etkilenebilmektedir (<https://www.tscv.org.tr/>, 2019c)

2.5.1.3.Ataksik

Beyincik bölgesinde yaşanan bir hasar sonucu meydana gelmektedir. Serebral palsy'li bireyin vücut koordinasyonunun da yaşanan bozulmalar yaşanırken vücutta ara ara meydana gelen titremeler ve denge kayıpları şeklinde gerçekleşmektedir (<https://www.tscv.org.tr/>, 2019d)

2.5.1.4.Diskinetik

Diskinetik SP, beyin sapı ve kortekste meydana gelen hasar sonucu kontrolsüz ve istemsiz hareketlerin tekrarlandığı hareket kalıplarındaki bozulmalar ve anormal duruş şeklinde tanımlanmaktadır (Burç, 2019).

2.5.1.5.Karışık

Serabral palsy tiplerinden olan Spastik, diskinetik, ataksik'in aynı anda görüldüğü karışık tip bulunmaktadır.

2.5.1.6.Poliomyelit (Çocuk Felci)

Çocuk felci virüsü, kirli su ve dışkıların içerisinde bulunan polio adı verilen bakterilerin ağız yoluyla vücuda girmesi ve kan aracılığıyla omuriliğe taşınmasıdır. Bu durum taşındığı kasın hareket yeteneğini sağlayan sinir hücrelerine zarar vererek ortadan kaldırır. Ortaya çıkan bu zarar bireyde kalıcı etkiler bırakırken ömür boyu felç kalmasına neden olabilir. (MEB,2016).

Genellikle gelişmekte olan ülkelerde bahar ve yaz aylarında ortaya çıkan bu virüs insan hayatı için tehlikeli olabilmektedir ancak mevcut sağlık sistemlerinin ve aşı sektörünün gelişmesi bireylerin yaşam boyunca bağışıklıklarının güçlü kalmasını sağlamaktadır (Neumann,2004).

2.5.1.7.Bel Çatlağı (Spinabifida)

En sık görülen doğuştan olma hastalıkları arasında yer alan spina bifida ayırık veya açık omurga olarak ifade edilmektedir (<http://www.spinabifida.org.tr/spina-bifida-nedir>,2019). Bireyin omurilik bölgesinde yer alan omurilik sıvısının dışa doğru kese biçiminde fıtıklaştığı ve hastanın bacak bölgesinin felçli kalmasına neden olan bir hastalıktır. Aynı zamanda sıvı beyin içinde kalıp beyinde birikir ise baş bölgesinde büyüme(hidrosefali) görülebilir. Omuriliği kapsayan bir hastalık olduğunu için kinetik zincir içinde bulunan kalça, diz, ayak bölgelerinde şekil bozukluklarına neden olur. Kalıtım ve çevresel etkenlere bağlı olarak annenin hamilelik döneminde yeterince folik asit almaması sonucu ortaya çıkan bir rahatsızlık olarak görülmektedir (MEB,2016).

2.5.1.8.Multiple Skleroz (Çoklu Skleroz)

Multiple Skleroz hastalığı farklı seviyelerde gerçekleşen mobilite ve işlevsel aktivitelerde sınırlılığa neden olan, bireyin sosyal ve mesleki anlamda geri kalmasına yok açan ileri düzeyde gerçekleşen kronik bir nörolojik rahatsızlıktır. Çocuklarda çok fazla görülmemekle birlikte bu hastalık 15-50 yaş arasındaki bireylerde yaygın olarak görülmektedir (Mutluay, 2006).

2.5.1.9.Omurilik zedelenmesi

Bireyin çeşitli kazalar sonucunda (otomobil ve bisiklet kazaları, yüksekten düşme, derin sulara dalma) gibi durumlarda sinir, kas ve iskelet sisteminde meydana gelen travmaya bağlı olarak gerçekleşen ortopedik yetersizlik durumudur. Bu kazalar da oluşan kırık ve ezilmelerde omurilik çok fazla etkilenirse kazazede felçli kalabilirken ileri boyutta ise ölümle sonuçlanabilmektedir (MEB,2016).

2.5.2.İskelet ve Kas Sistemindeki Yetersizlikler

2.5.2.1.Kol Bacak Eksikliği

Fetüsün tam olarak gelişmemesinden dolayı bireyin doğum anı ve sonrasında yaşamış olduğu çeşitli sorunlardan dolayı el, kol veya bacak gibi uzuvlardan bir bölümünü veya tamamını kaybetmesi durumudur. Bireyin normal yaşama katılabilmesi ve yaşamsal aktivitelerini devam ettirebilmesi için kaybedilen vücut parçasını yerine protez kullanılmaktadır (MEB,2016). Kol ve bacak yetersizliğinin bir bölümü tedavi ve çeşitli ameliyatlara ile düzeltilmekteyken bazıları için hiçbir tedavi yöntemi bulunmamaktadır (Çağlar,2004).

2.5.2.2.Kas Hastalığı (kas erimesi)

Kas hastalığı diğer adıyla kas erimesi yaşa bağlı olarak gittikçe kas kütlesinin azalması veya işlevselliğini kaybetmesi durumu olarak tanımlanır. Kas erimesi bireyde gerçekleşmeye başladığı andan itibaren günlük yaşam aktivitelerini yapmakta zorlanır bu durumun daha da ileri bir boyutunda ise kas erimesi ölüme neden olabilmektedir. Kas erimesi doğal yaşlanma sürecinin bir parçası olarak görülürken hayati fonksiyonları engelleyecek bir duruma dönüşmesi bireyin kötü yaşam koşulları, spor yapmama, vitamin alamama gibi nedenlerden dolayı gerçekleşmektedir (Savaş & Akçiçek, 2010)

Çocuklarda kalıtsal yolla da geçebilen bu hastalık özellikle erkek çocuklara kalıtım yoluyla aktarılabilmektedir. Çocuklar 3-4 yaşına geldiklerinde fiziksel yapılarında bozulmalar görülmektedir. Ancak doğru beslenme ve fiziksel aktiviteyle birlikte bu hastalık önlenabilir duruma gelmiştir (MEB,2016).

2.5.2.3.Kalça Çıkıklığı

Kalça çıkıklığı bebeklerde kalça eklemine düzgün gelişmemesi sonucunda ortaya çıkan bir rahatsızlıktır (Doğan vd., 2011). Uyluk kemiğinin belirli bir bölümün ya da tamamının kalçada bulunan leğen kemiğinden ayrılması sonucu oluşan bir durumdur. Kalça çıkıklığı özellikle kız çocuklarında görülmektedir. Kalça çıkıklığının en önemli nedenlerinden biri de kundaklanmasıdır (MEB,2016).

2.5.2.4.Skolyoz (Omurga eğrilikleri)

Dikey bir çizgiden omurganın yan al olarak sapması olarak tanımlanan skolyoz, omurganın bu yan al eğriliğı omurganın bütün düzlemlerde zarar görmesine neden olur (Demir,2023)

Omurga çeşitli eylemleri gerçekleştirebilmeli (Eğilme, yürüme, oturma) bunun devamında ise eski haline dönebilmelidir. Omurga yapısının bozulması yalnızca şekil olarak etkilemezken bireyin akciğer ve kalp işlevlerini de olumsuz etkilemektedir. Erken tanı ile birlikte skolyoz tedavisi yapılırken egzersiz ve korse yöntemiyle tedavi edilebilmektedir (MEB,2006).

2.5.2.5.Eklem Romatizması

Kadınlarda çok fazla görülen rahatsızlık türü olan romatizmanın 200’den fazla çeşidi vardır. Kas ve iskelet sisteminde şişlik veya ağrının olması durumunda hareketi sınırlandıran aynı zamanda iç organlara zarar veren bir hastalıktır. Çocuklarda 1-3 ve 9-12 yaş aralığında görülmektedir (MEB,2016).

2.5.3.Metabolik ve diğer hastalıklar

2.5.3.1.Astım

Astım son dönemlerde çocuklarda çok sık görülen kronik bir hastalıktır. Solunum kaslarının iltihaplanması sonucunda gerçekleşen daralmaya”astım” denilmektedir. Astım sonucunda hırıltı, nefes darlığı, göğüste sıkışma gibi semptomlar görülmektedir (Fesçi, 2005)

2.5.3.2.Diyabet (Şeker Hastalığı)

İnsülin salınımındaki yetersizlik sonucunda ortaya çıkan uzun dönemlerde önemli sorunlara yol açan kronik türde metabolik bir hastalıktır (Akçay vd., 2009).

Bu hastalık özellikle çocukluk döneminde görülmekteyken çocuklar da sık idrara çıkma, kilo kaybı, baş ağrısı, enerji yetersizliği gibi sorunlara neden olurken sinir ve dolaşım sistemini de olumsuz etkilemektedir (MEB,2016).

2.7.Bedensel Engelli Bireylerin Günlük Hayatta Karşılaştığı Sorunlar

2.7.1.Fizyolojik Sorunlar

Bedensel engeli bireylerin yaşamış oldukları fiziksel uzuv kaybından dolayı hareket sınırlılığı ve fiziksel yetersizlikleri mevcuttur. Bu tür engeli olan bireyler günlük hayatlarında büyük sorunlar yaşarken üst bölgede uzuv eksikliği durumunda elbisenin giyinilmesi ve çıkarılmasında dahi birey için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle

bireyin günlük hayatını kolaylaştıracak kıyafetlerin ve araçların tasarlanması bireyin kendini iyi hissetmesini ve günlük işlerini daha kolay hale getirecektir (Ağdacı, 2011).

2.7.2.Psikolojik Sorunlar

Bedensel engellilerin psikolojik problemleri, Mevcut fiziksel kusur bireylerin istenilen bir hareketi yaparken zorlanmasına veya hiç yapamamasına neden olmaktadır. Bedensel engelli bireylerde yaşanan bu durum ve yapılan her eylem birey üzerinde ciddi bir psikolojik baskı yapmaktadır. Birey bu sebeple sosyal bir izolasyon yaşarken yavaş yavaş yalnızlık duygusunu hissetmektedir (Geyik, 2006).

2.7.3.Toplumsal Sorunlar

Teknolojik gelişmeler, insan haklarındaki düzenlemeler, sağlık alanındaki tanımların değişmesi ve genişlemesi sonucunda engellilerin toplumdaki yeri değişmeye başlamıştır. Çoğu ülkede engelli ve engelli olmayan bireylerin sosyal yaşantılarındaki farklılıklar en aza inmişken; hala daha engellileri toplum dışına iten ülkelerin varlığından da söz edilmektedir. Son zamanlarda birçok alanda yapılan çalışma engelli bireylerin yaşantılarını olumlu yönde etkilemektedir (Karahana & Kuru, 2015). Engellilerin yaşadıkları topluma entegre olmalarına yönelik politika üretmek, engellilere daha yaşanır fiziksel koşullar sağlamanın yanı sıra sosyal imkânlarla sunmak engellilerin sosyalleşmesinde oldukça önemlidir (Bal vd., 2018). Engelli bir bebeğin dünyaya gelmesi ile acemi ve hazırlıksız olan ebeveynlerin bu durumu kabullenememesi ve bilinçli olmayan aileler inkâr, şok, kızgınlık gibi duygular yaşayıp engelli çocuğu topluma sokmama, saklama davranışları gösterebilir. Bu süreçte engelli birey topluma kazandırılmaz (Darıyemez, 2012). Engelli bireyler sosyal dışlanma, eğitimsizlik, yoksulluk ve bunlara bağlı psikolojik travmalarla karşı karşıya kalırlar (Tekeş, 2013).

Engellilik sosyal bir dışlanmadır. Engelli bireyler için temel ihtiyaçlardan, sosyal ve kültürel aktivitelerden, mesleki yaşantıdan engellenmek ikinci bir engeldir. Bu yüzden sosyal içerme önem arz etmektedir. Sosyal içerme, engelli olmayan bireyler ile engelli bireyler arasındaki farkı en aza indirmek, dışlanmayı ortadan kaldırmak hayat standartlarını düzenleyerek toplumla bütünleşmesini sağlamak demektir (Genç & Çat, 2013).

Bedensel engelli bireylerin günlük hayatta yaşadığı en büyük problemlerden bir tanesi de çevrelerindeki 26 bireylerin onlara acıma duygusuyla bakmalarıdır. Engelli bireyler bu bakışlar altında, psikolojik rahatsızlıkla beraber toplumsal dışlanmışlık yaşamaktadırlar (Lenney & Sercombe, 2002).

Engelli bireyler toplumda en büyük azınlık gruplardır. Gerek kamusal alanda gerekse özel alanlarda pek çok sorunla karşılaşmaktadırlar. Medikal model bu bireylerin çok sorunlu ve sorunlarını çözmekten aciz olarak ele aldığı için engelliler dışlanma, ayrımcılık ve ön yargı gibi sorunlarla başa çıkmak zorundadırlar. Ancak sosyal model ise engeli, kişideki eksiklik değil de toplumun ayrımcı, kısıtlayıcı, dışlayıcı tutumları olarak tanımlamıştır. Bu model engellileri toplumdan soyutlayıcı değil aksine toplumla bütünleştirici bir rol oynamıştır (Arıkan, 2002).

Kamu kurum ve kuruluşları engellileri toplumsal yaşama dâhil edebilmek için öncelikle pozitif ayrımcılık yapıp her konuda öncelik tanımalı, dış mekanlarda yaşadıkları problemleri çözmelidir. Toplumların gelişmişlik düzeyi, engelli bireylerin toplumsal yaşama katılmaları ile doğru orantılıdır (Malkoç True & Sönmez Türel 2013).

Son zamanlarda toplumun bilinçlenmesi ve engellilere karşı doğru tutumlar sergilemeleri olumlu etkiler göstermiştir (Babic, 2011). Engelli bireylerin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor gelişimi en üst seviyeye yükseltilerek topluma hazırlamaya çalışmak amaçlanmalıdır. Bu amaçla hizmet veren kurumların sayısı gün geçtikçe artırılmalıdır (Süleymanoğlu, 2015). Önyargılarından arınmış bir neslin farklı olana toleranslı yetiştirilmesini sağlamak önem arz etmektedir (Tekeş, 2013).

2.7.4.İstihdam Sorunu

Sosyal devlet olmanın en önemli prensiplerinden biri de engelli veya engelli olmayan tüm bireyleri korumak ve onların fiziksel, duygusal, sosyal yönden tüm ihtiyaçlarını karşılamaktır. Engeli olan bireylere yapmış olduğu politikalarda sosyal devlet olmanın göstergelerinden biridir. Engelli bireylerin kimseye yük olmadan insani şartlarda çalıştırılıp istihdam sağlanması alınacak tedbirlerin başında yer almaktadır.

Engelli bireylerin iş alanına girmeleri 20.yüzyılda gerçekleşmiştir. Sanayi devrimi ve sonrası engellilere iş alanları oluşmasına rağmen engelliler bu alanlara girememiş ve tamamen dışlanmışlardır. Artan geçim sıkıntısı engelli bireylerin geçimlerini ailelerinden destek alarak ya da dilencilik yaparak sağlamasına neden olmuştur (Şen, 2018).

Bedensel engelli bireyler uzuv kayıplarından dolayı toplumda farklı gözle karşılanabilmektedir. İşverenler engelli bireyin iş yapabilme yeteneğini uygun bulmayıp işten çıkarabilir veya işe almayabilir. Bu gibi durumlar bedensel engelli bireylerin kendilerini yetersiz görmesine yol açarak çalışma ve iş hayatına atılma konusunda motivasyonunu düşürerek istihdam sorununu ortaya çıkarır (Işıkhani, 2001)

İstihdam konusunun bedensel engelli bireyler üzerinde yaratmış olduğu sıkıntı üzerine yapılan bir araştırma sonucuna göre; engeli olan bireyin çalışmasının maddi kaygı taşımamasına ve sosyal bir birey olup sağlıklı bir ilişki kurmasına imkan sağladığı görülmüştür (Talaslıoğlu, 2011).

2.7.5.Eğitim Sorunu

Engelli bireylerin toplumda var olabilmelerinin önündeki en büyük engellerden biride eğitim sorunudur. Ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde engelli olmayan bireyler üzerine bir sistem kurulduğu görülmektedir. İlk etapta engelli bireyleri sistem dışında tutarak bir program yapılmış ardından engelli bireyleri toplumla bütünleştirmek amacıyla çeşitli programlar geliştirilmek istenmiştir. Bakıldığında sistem hem engelli bireyleri içinde barındırırken hem de dışında tutmaktadır. Böylesi çelişkili bir durumun yaşanması engelli bireylerin toplum ile bütünleşmesine engel olmaktadır (Karataş, 2002).

Modern toplumlarda eğitim, bireylere az da olsa eşit haklar sağlamaktadır. Eğitimli bireyleri toplum kalkınma açısından çıkış yolu olarak görür. Eğitimli bireyler kendileriyle aynı düzeyde yaşayan diğer bireylerle karşılaştırıldığında rahat bir hayata sahiptir (Sapancalı, 2006 akt. Ekinci, 2019)

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün verilerine göre 18 yaş ve üzeri nüfusun %15.6'sı engellidir. Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde toplam nüfusun en az %7'sinin en az bir engeli olduğu belirtilmektedir. Türkiye de yapılan başka bir araştırma sonuçlarına göre üniversite sınavına girip lisans ve lisans programlarına katılan engelli öğrenci sayısı 2823'tür. Katılım gösteren engelli öğrencilerden %26.1'i bedensel engelli iken 73.9'u ise diğer engel türlerini içermektedir (İlker ve Melekoğlu, 2017).

Engelli bireyler toplum dışına itilip eğitimden mahrum edildiği sürece bu durum birçok başka sorunu da birlikte getirmektedir. Ortaya çıkan bu sorunlar insan yaşamında yer alan başka sorunların üretilmesinde ve çözümünde önemli rol oynamaktadır. Bu yüzden engelli bireylerin eğitimi tüm toplumun en temel ödevlerinden biridir. Türkiye'de sadece eğitim olanaklarından engelli bireylerin yalnızca %3'ü yararlanmaktadır. Bu rakam Türkiye'deki engelli bireylere yönelik eğitim sorununu gözler önüne sermektedir. Bu eğitim oranı ile engelli bireylerin toplumla bütünleşmesi mümkün değildir (Sevinç & Çay, 2017).

2.7.6.Yapısal Çevre Sorunları

Engelli bireyler toplum yaşamında diğer tüm insanların sahip olduğu haklara sahiptir. Ancak günümüzdeki şehirleşme planlarının engelli bireyler dışarda tutularak yapılması bu bireylerin sosyal yaşamda geri planda kalmasına neden olmaktadır bu durum ise bireyleri yaşamdan koparan önemli etkenler arasında yer alır (Yaşar- İsmail & Öztürk, 2015).

Engelli bireylerin büyük bir bölümü yakın çevreleri ve şehirlerindeki yapılan alanlardan memnun olmamakla birlikte yapılan alanların büyük bir bölümünün kendileri düşünülmeden yapıldığını düşünmektedir (T.C Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, 2010)

Bununla birlikte engelli bireylerin rahat bir şekilde hareket etmelerine engel olan en büyük neden çevresel engellerdir. Yapılan mimari yapıların engelli bireyler düşünülmeden yapılması engelli hareket özgürlüğünü daha da kısıtlamaktadır. Yeni yapılacak binaların engelli bireyler düşünülerek yapılması bu bireylerin yaşamla bütünleşmesini kolaylaştıracaktır (ÖİB,2005)

Engelli bireylerin yaşam alanını kısıtlayan birçok neden vardır. Yollar, okullar, hastaneler ve ortam kullanım alanlarının birçoğu engellilere göre yapılmamıştır. Özellikle ulaşım konusu engelli bireyleri çok fazla zorlamaktadır şehir içi ulaşım bedensel engellilerin sokağa çıktığında kaygılanmasına neden olabilmektedir (Ergüden, 2016).

Engelli bireylerin diğer toplum üyeleriyle birlikte rahat ve özgürce hareket edebilmesi ve hareket alanının daha da açılması engelli bireylere uygun çevre düzenlemesi ile mümkündür (Çivici & Gönen, 2015).

2.8.Engelli Bireylerde Beden Eğitimi ve Spor:

Sanayileşme Çağı ile birlikte yaşanan köklü değişimler sebebiyle bireylerin kendi düşüncelerini aktarabilmeleri kendilerini geliştirme ve gerçekleştirme açısından sportif etkinliklere katılım göstermeleri çok önemli bir hal almaya başlamıştır. Bununla birlikte sunmuş olduğu faydalar sebebiyle sportif aktiviteler toplumun her bölümü için önemli olgu haline dönüşmüştür. Sonuç olarak toplumun her bölümünü ilgilendiren spor etkinlikleri engelli bireyler tarafından da farklı şekillerde uygulanmaya başlamıştır (Konar, 2012). Alan yazını incelendiğinde engelli bireylere uygulanacak sportif ve rekreatif etkinliklerin engelli bireyler çok fazla yararı olacağı belirtilmektedir. Özellikle engelli bireylerin, sportif yetilerinin ortaya çıkarılması, spor kapasitelerinin geliştirilmesi, bireysel ve sosyal becerilerinin gelişimi, yaşadığı topluma faydalı olması için sportif ve rekreasyonel etkinliklere katılım önemlidir (Aktekin vd, 2014).

Engelli bireyler için spor, topluma uyum sağlama noktasında çok önemlidir (Açak ve Kaya, 2015). Sporun genellikle sağlıklı bireyler tarafından yapılabileceğine dair genel bir kanı mevcuttur bu nedenle engelli bireylerin spor yapma konusu ihmal edilmiştir. Spor, engelli bireylerin toplum ile sağlıklı ilişki kurmasını, bedensel ve duygusal gelişimlerini desteklemektedir. Rekreatif ve sportif etkinlikler engelli bireylerin eğitiminde ve toplumsal iletişim kurmada en kolay yoldur (Duman vd.,2011).

Sosyalleşme, doğum ile başlayıp yaşam boyu süren kendine özgün dinamikleri olan bir süreç olarak ifade edilir (Turkay vd.,2017). Sporun amacı da bireyleri dar dünyalarından çıkararak, başka yerlerden etkilenmesini ve etkilemesini hedeflemektedir. Spor yoluyla yeni dostluklar kazanılırken toplumsal kaynaşma noktasında bireylere destek olduğu söylenebilir. Bu açıdan spor yoluyla engelli bireyler topluma kazandırılıp yaşam ile barışık hale getirilebilir (Kızar, 2012).

Spor yoluyla bireyler engelleri ile başa çıkmayı öğrenirken bunun yanında bireylerin sinir ve kas sistemlerini, zihinsel etkinliklerini ve fiziksel ve metabolik faaliyetlerini desteklenmektedir (Karagöz, 2002). Bütün kas gruplarını kuvvetlendirerek günlük işlerin daha kolay yapılmasını sağlar. Birkaç engelli sınıfında sağlam bölümün yeteneğini destekleyerek daha kullanılabilir hale getirmektedir (Sonuç, 2012).

Alan yazınında yapılan çalışmalar incelendiğinde engelli bireylerde spora katılımın birçok faydası olduğu düşünülmektedir (Altun vd., 2011). Yapılan bir çalışma kapsamında, görme engelli bireylerde sportif etkinliklere katılımın çok fazla faydasının olduğu belirtilmiştir. Görme engelli bireyler ile ilgili yapılan bir araştırmada spor yapmayan görme engelli bireyler ile kıyaslandığında düzenli olarak sportif aktivitelere katılan görme engelli bireylerin yüksek seviyede iş yapabilme becerisine sahip oldukları ve sinir- kas sisteminin ise daha etkili çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışma içerisinde, görme engelli bireylerin fiziksel uygunluk parametrelerinin gelişiminde sportif etkinliklere katılımın faydalı olduğu ifade edilmiştir. (Aktekin vd., 2014). Yapılan başka bir çalışma incelendiğinde ise bedensel engelli bireylerde spora katılım göstermenin hayat standardı üzerine etkisinin araştırılması hedeflenmiştir. Çalışmanın örneklemini 18-45 yaş aralığında 100 bedensel engelli birey oluşturmaktadır. Araştırma içerisinde yer alan engelli bireyler profesyonel spor etkinliği yapanlar, amatör veya rekreasyonel olarak spor yapanlar ve hiç spor etkinliklerine katılmayanlar olarak 3 grupta ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre Profesyonel veya amatör olarak spor etkinliklerine katılan bireylerin yaşam standartlarının hiç sportif etkinliklere katılmayanlara oranla daha yüksek olduğu tespit

edilmiştir sonuç olarak bedensel engelli bireylerde sportif etkinliklere katılımın yaşam kalitesini artıran bir faktör olduğunu belirtmişlerdir (Özkan vd., 2013). Yapılan başka bir çalışmada ise eğitilebilir zihinsel engelli bireylerin el becerilerinin gelişmesinde kapalı alan etkinliklerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmaya 10 hafif zihinsel engelli birey dahil edilirken katılım gösteren engelli bireylere 3 gün boyunca günde ikişer saat kapalı alan etkinlikleri yaptırılmıştır (Vida açma, kağıt yırtma, boyama, parmak oyunları). Etkinlik seçimleri katılımcı bireylerin gündelik hayatta severek yapmış olduğu ve gereksinim duyduğu etkinlikler çalışmaya dahil edilmiştir. Elde edilen çalışma bulguları incelendiğinde rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere bu tür etkinliklerin yaptırılması el becerilerinin gelişmesinde ve gündelik hayatı kolaylaştırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aktekin vd., 2014).

Engelli bireyler sağlıklı bireylere göre hasar görmüş vücut bölümlerinden dolayı yorgunluk hali, yaralanma veya ağrılar için yüksek risk taşımaktadır. Bireyin engeli ile ilgili problemler fiziksel aktivitenin artması ile birleştiğinde daha ciddi problemlere sebep olmaktadır. Bedensel hareketsizlikle ilgili problemlere karşı erken tanı koymak için engelli bireylere düzenli ve sağlıklı egzersiz alışkanlığı sağlanmalıdır. Egzersiz ile birlikte aerobik ve anaerobik kapasitede gelişim görülürken fiziksel ve zihinsel fonksiyonlarda iyileşmelere sebep olmaktadır (Tow vd., 2020; Lira vd., 2010).

Engelli bireylerin arkadaşlık ilişkileri zayıf olduğundan sosyal izolasyonları gittikçe artmaktadır. Engelli bireyler için tasarlanmış spor ve rekreatif etkinlikler bu kişiler için yararlı psikososyal etkilere sahiptir. Mevcut ruh sağlığı, bireylerde duyguları, iyilik halini, arkadaşlıkları ve toplumsal yardımı destekleyebilir. Bununla birlikte engelli bireylerin zorba davranışlar ile karşılaşmalarını azaltabilmektedir (Kawanishi & Greguol, 2013).

Spor ve rekreatif programların ana amacı hareketli bir yaşam ve fiziksel aktiviteyi sağlamak, bedensel ve psikososyal durumu daha iyi hale getirmek ve bireylerin cesaret ve güvenliğini beslemek için tasarlanmıştır. Sportif etkinliklere katılım, yaşam kalitesini ve toplumsal bütünleşmeyi sağlamak amacıyla kullanıldığında engellilik, birçok ayrımı aşan küresel bir yapı olarak görülebilir (Blauwet & Willick, 2012; Fiorili vd., 2013). Engelli bireylerin spora katılımı birçok çalışma ile desteklenmesine rağmen spora katılımı sınırlayan duygusal, zihinsel, toplumsal, bedensel ve çevresel faktörler bulunmaktadır. Bununla beraber engelli sporlarına bakış açısı değiştikçe ve engelli sporlarının profili genişledikçe fiziksel aktivite engelli haklarının önemli bir bileşeni olarak görülmektedir. Günümüzde engelli sporlarına yönelik politika değişiklikleri ve toplum ilgisindeki artış, engelli sporlara katılımı daha çok

artıran yapıya dönüşmüştür. Paralimpik sporların izlenme durumunun artması ile birlikte engelli bireylerin rekabete dayalı spor ve egzersizlere katılım farkındalığı evrensel ölçekte artmaktadır. Artan evrensel farkındalık, engelli bireyler için spor ve egzersiz ile ilgili kuralları ve bununla birlikte sağlık bakımı ve koruyucu sağlık uygulamaları için bir araç olarak fiziksel aktivite ve egzersiz kavramının güçlendirilmesi hedeflenmiştir (Blauwet & Willick, 2012).

2.8.1.Bedensel Engelli ve Spor

Toplumsal yaşamın yoğun baskısı altındaki sağlıklı kişilerin fiziksel ve zihinsel gerginliklerinden kurtulma istekleri, yaşam koşullarına uyum sağlamaları için önerilen sporun; temel gereksinimlerini karşılamakta zorlanan, kalıcı olarak ortopedik, ruhsal ve toplumsal baskı altında hisseden engelli bireyler tarafından da yapılabileceği düşüncesinin yaygınlaşmaya başlaması iki önemli dünya savaşı sonrasında gerçekleşmiştir (Tatar, 1995).

İnsanın yaşamı boyunca başarıya ulaşabilmesi için sağlıklı bir ruh haline sahip olması elzemdir. Birey sağlıklı ve ölçülü bir yaşam sürdürüyorsa, içsel çatışmalardan uzak, bilinçaltı düzeyde olumsuz kaygı ve endişeye sahip değilse ahlaki tavırları olumlu özellik barındırıyor ise istenilen ruh sağlığına erişmiş ve bu durumdan kişiliği son derece etkilenmiş demektir (Mumcu, 2011). Spor etkinliklerine katılım, engeli olan bireyin çeşitli kimlik ve rolleri tanınmasına ve engelli olmanın farkındalığının azalmasına yardımcı olur. Bedensel engeli olan bu bireylerin sportif etkinliklere katılmaları hayatı kolay ve kaliteli olarak sürdürmelerine destek olur (Yılmaz vd.,2014).

Günümüz toplumu incelendiğinde engelli ve bedensel engelli olarak kabul edilen bireylerin sağlıklı birey olarak tanımlanan kişiler kadar spor organizasyonlarına katılmakta aktif rol aldığı görülmektedir. Bedensel engeli olan bireylerin sportif etkinliklere ister seyirci olarak ister sporcu olarak katılmaları bireyleri bedensel ve ruhsal boyutta daha iyi bir noktaya getirmektedir. (İlhan & Şentürk, 2014).

Bedensel engelli bireylerde sporun fiziksel ve tıbbi yararları yapılan çalışmalarla desteklenmektedir. Bununla birlikte fiziksel durumdan kaynaklanan stresi yenebilme duygusunu, kalp-solunum dayanıklılığını, kemik mineral yoğunluğunu ve bireyin içsel ve dışsal motivasyonunu artırmaktadır (Altun, 2010). Alan yazını incelendiğinde yapılan bir çalışmaya spinal kord yaralanması olan tetraplejik ve paraplejik bireylerde spor etkinliklerinin ruh sağlığını iyileştirici etkisinin bulunduğunu ve fiziksel aktivite seviyesi ile ruh sağlığı arasında pozitif bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir (Muraki vd., 2000).

Bedensel engelli bireylerin güdusel olarak eksik olmaları ve düşük benlik algıları nedeniyle mevcut potansiyellerini kullanamadıkları görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre fiziksel durum ile engelli olma durumunu kabul arasında bir ilişki olduğunu ve bireyin engeli hakkında bilgilenmesi kendini kabul noktasında etkili olduğunu görülmektedir (Duman vd.,2011).

Bedensel engelli bireyler ile yapılan başka bir çalışmaya göre; bedensel engelli bireylerin %67,86'sının sportif aktivitelere katılım gösterdiklerinde iyi ilişkiler kurduklarını, karşılarına çıkan zorlukları aşmada sporun %89 oranında katkı sağladığını, spor yapan bireylerin ise tamamının başarı ve kazanmaya yönelik algılarının değiştiğini ve spor yoluyla eğlendikleri sonucuna ulaşılmıştır (Baştuğ vd.,2011).

Modern yaşamın topluma yüklemiş olduğu hareketsiz ve monoton yaşam stili; sosyal olamayan, öz yeterliliği düşük, sindirilmiş ve özgüven eksikliği yaşayan bireyler ortaya çıkarmıştır. Oysaki spor, birçok şeyden bağımsız bir şekilde kas ve iskelet sistemini koruma özelliğine sahipken diğer bir yandan da spor yapan bireylerin yaşam kalitesini artışına olumlu fayda sağlamakta ve yaşam süresinin uzamasına katkı sağlamaktadır (Kale, 2002). Nitekim bedensel engelli bireylerde spor terimi, çeşitli şekillerle ifade edilmektedir. Bu konuda en yaygın olanlar "tekerlekli sandalye sporu", "engelliler için spor", "uyarlanmış spor", "işitme engelli spor" şeklinde sınıflandırılmıştır (Depauw vd.,2005). Bu sınıflandırmalar genellikle spor ortamında kullanmak için tasarlanmış kavramlardır aynı zamanda engellilik türlerini ifade etmektedir. Fakat bu tanımlama ve nitelendirmelerin hiçbirisi bedensel engelli bireylerde sporun varlığını açıklayacak özellikte değildir. Bedensel engellilerde spor: genel olarak bedensel engelli bireyler için oluşturulmuş bunun yanı sıra hem bedensel engelli bireyleri hem de bedensel engeli olmayan sporcu kapsayan faaliyetlerin tamamı olarak ifade edilir.

2.8.2.Dünya'da ve Türkiye'de Bedensel Engelli Spor

Sporun bireylerin bedensel ve zihinsel sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğunun bilinmesinden bu yana sportif eylemlerin engelli bireyler içinde önemli olduğu kabul edilen bir durum haline gelmiştir. Ayrıca sportif aktiviteler engelli bireylerin rehabilite edilmesinde ve topluma katılımında yer alan süreçleri doğrudan etkilemektedir (Gür, 2001).

Dünyada engelli bireylerin spora katılımı ilk defa Sir Ludwing Gutmann tarafından Stoke Mandiville Hastanesi'nde gerçekleşmiştir. Bu katılım tekerlekli sandalye kullanan engelli

bireyleri rehabilite etmek amacıyla yapılan sportif etkinlikler engelli sporunun başlamasına öncülük etmiştir. İlk zamanlarda bowling, masa tenisi, okçuluk ve bilardo oynanırken sonraki dönemlerde eskrim, halter, tekerlekli sandalye basketbolu gibi branşlar oynanmaya başlanmıştır. Ludwing Gutman'ın yapmış olduğu tekerlekli sandalye yarışmaları 1948 Londra Olimpiyat oyunları ile aynı tarihlerde gerçekleştirilmiştir (Anatca, 2019).

Engelli olimpiyatları olarak bilinen adlandırılan Paralimpik kelimesi latince “para” ve “olimpic” kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Paralimpik oyunlar normal olimpiyat oyunları bittikten iki hafta sonra yapılmaktadır. Yaz ve kış olimpiyatları şeklinde düzenlenen bu olimpiyatlar yaklaşık olarak iki hafta içerisinde bitmektedir (Yardımcı ve Kulunkoğlu, 2022). İlk Paralimpik oyunlar ise 1960 yılında Roma’da yapılmıştır. Bu tarihten itibaren engelli sporcuların engelli olamayan diğer sporcular mücadele edebileceğinin anlaşıldığı bir milattır (Çetiner & Karadaş, 2022).

1988 yılında düzenlenen Paralimpik Oyunlarda alınan karar doğrultusunda 1989 yılında Uluslararası Paralimpik Komitesi (IPC) kurulmuştur. Oyunlar bu komite tarafından Olimpiyat Oyunları ile aynı yerde ve oyunların hemen ardından düzenlenmeye devam edilmiştir. Paralimpik yaz oyunları 16, kış oyunları 12 gün olarak düzenlenmektedir (Gür, 2001). Paralimpik Oyunlar kapsamında en son yapılan 2008 Pekin Olimpiyatları’na 146 ülkeden 3951 sporcu katılmıştır. Ülkemiz ise Paralimpik Oyunlara ilk kez 1992 yılında Barcelona’da 1 sporcu ile katılmıştır (Güven, 2023).

Sonraki yıllarda engelli sporuna yönelik gelişmelere bakıldığında ;1988 yılında yapılan Paralimpik Oyunlarda alınan kararlar doğrultusunda Uluslararası Paralimpik Komitesi (IPC) kurulmuştur. Uluslararası paralimpik komite Türkiye’de 2002 yılında kurulmuş ve aynı yıl içerisinde IPC’e dahil olmuştur, IPC dört farklı federasyonu bünyesinde barındırırken 162 farklı paralimpik komitelerden oluşmaktadır (Konar & Pepe, 2003).

Paralimpik oyunlar normal olimpiyat oyunları aynı yerde düzenleneceği kararı alınmıştır. Yaz oyunları 16 gün sürerken kış oyunları 12 gün boyunca devam etmektedir. Paralimpik oyunlar tarihine bakıldığında son yapılan 2020 Tokyo Paralimpik Oyunlarına 22 farklı dalda 4400 sporcu katılım göstermiştir. Türkiye ise Paralimpik oyunlara ilk kez 1992 yılında Barcelona’da yapılan oyunlarda katılım gösterirken son katılım gösterdiği olimpiyat ise 2020 Tokyo Olimpiyatları olmuştur (Durualp, 2009).

Uluslararası paralimpik komite Türkiye’de 2002 yılında kurulmuş ve aynı yıl içerisinde IPC’e dahil olmuştur, IPC dört farklı federasyonu bünyesinde barındırırken 162 farklı paralimpik komitelerden oluşmaktadır (Konar & Pepe, 2003).

Türkiye’ de Bedensel engelli sporuna yönelik 1990 yılında yapılan bir spor şurasında alınan kararlar neticesinde Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu (TÖSF) kurulmuştur. TÖSF’ün kuruluş gayesi; bütün spor branşlarını bünyesinde toplamak, branşları yurt genelinde yaygınlaştırmak ve sporu rehabilitasyon sürecinin bir parçası haline getirmek için çağdaş bir rekabet ortamı oluşmayı amaçlamaktadır. 1997 yılına gelindiğinde ise adı değişerek Türkiye Engelliler Spor Federasyonu’ (TESF) olarak olmuştur. TESF ise 2000 yılında gelindiğinde dört ayrı federasyona bölünmüştür. Bu federasyonlar; İşitme Engelliler Spor Federasyonu, Görme Engelliler Spor Federasyonu, Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, Zihinsel Engelliler Spor Federasyonu şeklindedir (Ergun & Baltacı, 2014). 2000 yılından itibaren faaliyetlerine devam eden Bedensel engelliler spor federasyonu bünyesinde, ampute futbol, atıcılık, atletizm, tekerlekli sandalye basketbol, bilek güreşi, halter, kayak, masa tenisi, okçuluk, tekerlekli sandalye tenis, tekerlekli sandalye curling, tekerlekli sandalye dans, kano, bisiklet, yelken, yüzme, oturarak voleybol ve badminton olmak üzere toplam 15 spor branşı bulunmaktadır. Bedensel Engelli Spor Federasyonu’nun uluslararası seviyede IWBF Ve IPC gibi kuruluşlara üyeliği bulunmaktadır (Yardımcı ve Kulunkoğlu, 2022)

2.9. Motivasyon Kavramı

Motivasyon kelimesi köken itibariyle Fransızcadan Türk Diline geçen güdüleme ve isteklendirme anlamlarında kullanılabilen bir kavramdır (Türk Dil Kurumu, 2024). Bireylerin belirlemiş olduğu hedefler doğrultusunda o hedeflere ulaşmak için belirli bir özgüvene ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bu nedenle ihtiyaç duyulan özgüven motivasyon kavramı ile ilişkilendirilebilir (Aydoğdu, 2020). Biyolojik faktörler, yetenek, zeka, kişilik yapısı ve çevresel faktör gibi etkenlerin davranışı harekete geçirme eylemi motivasyon kavramı ile tanımlanmaktadır (Ünsal, 2012).

Motivasyon kavramı bilim insanlarının tanım olarak ortak bir kanıya varmış olduğu bir kelime değildir. Psikolojik bir olgu olması bu kavramın değişik şekillerde ele alınmasına yol açmıştır (Kantar, 2013). Bu nedenle motivasyon kavramı ele alınırken net bir tanım yapmaktan kaçınılmıştır. En genel yaklaşıma göre motivasyon, kişilerin belirli hedefler doğrultusunda o hedefe ulaşmak niyetiyle organizmayı harekete geçirerek yapmış oldukları değişiklik ve gerilim olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2015; Yaman, 2017; Çelik, 2011).

Motivasyon kavramı kişisel bir durumdur ve bireylerde farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Bir bireyi motive eden olaylar başka birini motive etmeyebilir (Kantar, 2013). Motivasyonun düzeyini belirleyen en önemli etken bireylerin ihtiyaçlarının değişken olmasıdır. Değişkenlik gösteren bu ihtiyaçlar bireylerde bu kavramın değişiklik göstermesine yol açmaktadır.

Psikolojinin keşfetmiş olduğu önemli kavramlardan motivasyon kavramı; insan ve hayvanların yapmış oldukları davranışları kapsamaktadır (Cüceloğlu, 2018 akt. Şen, 2018). Kişiyi güdüsel olarak harekete geçiren ve istek uyandıran bir terim olan motivasyon, öğrenme ve başarılı olmanın anahtarı olan motivasyon süreci için büyük önem taşımaktadır (Demir & Budak, 2016).

Bütün açıklama ve tanımlamalardan yola çıkarak motivasyon kavramı bireyin öğrenmesinde ve başarıda önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle tüm yetişkin ve çocukların öğrenmelerinde ihtiyacına yönelik güdülemeler yapmak avantaj sağlayabilir.

2.9.1 Motivasyon Çeşitleri

Literatür incelendiğinde motivasyon çeşitleri iki başlık adı altında toplanmaktadır. Bu başlıklar İçsel motivasyon ve Dışsal motivasyon şeklinde ifade edilmektedir.

2.9.1.1 İçsel Motivasyon

İçsel güdüler bireyde doğuştan ortaya çıkan ve öğrenmeye dayanmayan ve tamamen bireyin ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olan bilinçli olmayan davranışlardır (Keskin, 2008).

İçsel motivasyon öncelikle bireyin kendisini motive etmesiyle başlayan bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. İçsel güdülenmesi yüksek olan bireyler başarılı olmak için büyük bir içsel açlığa sahiptir. Böyle bir özelliğe sahip olmaları bu bireylerin kendilerini başkaları olmadan yönlendirme ve karar alma da başarılı kılmaktadır (Eren, 2008).

Birey yeni bir iş veya öğrenmeyi kendi isteği ile yapıyorsa bu durum içtendir. Bu işin yapılmasıyla elde edilecek doyum eğer ihtiyacın karşılanmasına yönelikse içseldir. İçsel güdülenmesi yüksek olan bireyler başarılı olma yolunda öz yönetimlerini sağlama özelliğine sahiptir (Bağcıoğlu, 2017).

2.9.1.2. Dışsal Motivasyon

Dışsal motivasyon kişinin dış faktörlere göre davranışlarını gerçekleştirme güdüsüdür. Bu duruma örnek verilecek olursa bir öğrencinin öğrenme isteği, takdir kazanmak, ödül almak veya olumsuz eleştirilmemek gibi dış faktörlere dayanmasıdır (Aktaş, 2016).

Dışsal Motivasyon bireylerin dış etkenlere göre eylemlerini gerçekleştirmesi olayıdır (Aktaş, 2016). Dışsal güdü tamamen dışarıdan gelecek bir uyarana bağlı olup kişinin eylemlerini kontrol edebilmektedir. Kişi bir işe başlarken veya bitirirken dışarıdan gelecek bir uyarana bağlıdır (Kantar, 2013).

Dışsal motivasyonda bireyin davranışını etkileyen uyarılar maddi ve manevi boyutuyla karşımıza çıkmaktadır. Maddi uyarılar kupa, para vb. çeşitli hediyeler olurken manevi boyutuyla ise takdir edilme, beğenilme, yergi gibi durumlar örnek verilmektedir (Bora, 2013).

Dışsal motivasyonun uzun süre devam etmesi büyük sorun teşkil edebilir. Uzun süreli işlerde sürekli dışsal motivasyon verilemeyeceğinden bireydeki içsel motivasyon eksikliği o bireyin bir işteki başarı durumunu olumsuz etkilemektedir (Erdem, 2008).

2.9.1.3. Sporda Motivasyon Kavramı

Sportif performansın en yüksek noktaya ulaşması birden fazla etkene bağlı olarak ilerlemektedir. Yalnızca beslenme ve antrenman programları yüksek düzeyde verim için yeterli olmamaktadır. Özellikle yüksek düzeydeki performans sporcularından yüksek verim alabilmek uzun süreli bir durumdur. Bütün imkanları tam olan spor kulüplerinde bir süreden sonra bütün iş yükü sporcuya bırakılıyor. Sporcu hedeflediği konuma ulaşabilmesi için yeterli motivasyon seviyesine ulaşmak durumunda kalabiliyor. Bu karmaşık süreci iyi atlatamayan ve sürekli dışsal motivasyona sahip sporcular yeterli başarıyı gösterememektedir (Kesler, 2020).

Sporun ve sporcuya verilen önemin son dönemlerde artması sporun psikolojik yönünü de görmeyi sağlamıştır. Görüldüğü üzere sporun temel ayaklarından biriside motivasyondur. Motivasyonun seviyesi ve başarı ile arasındaki ilişki sporda çok önemli seviyeye gelmiştir (Aslan & Kuru, 2002).

Motivasyon günümüz yüzyılının en önemli konularından biri haline gelmiştir. Yüksek düzeyde paralar harcayan spor kulüpleri yıllarca başarı elde edemeyince sorunu antrenman eksikliğine ve antrenör yetersizliğine bağlamıştır. Son dönemlerde sporun psikolojik yönünü fark eden bilim insanları sporcuyu nasıl motive etmeliyiz sorularını sormaya başladılar. Artık spor yapmak için iyi bir kas ve iskelet sistemi kuvveti, iyi bir koordinasyon ve yeterli düzeyde motivasyona ihtiyaç duyulmaktadır (Kılınç vd., 2012).

Spora ilgi duyan ve sporun içinde olan herkesin motivasyon kavramını iyi bilmesi çok önemlidir çünkü bu kavram sporun temel basamaklarından biridir. Sporcuların

organizasyonlara hazırlanırken nasıl güdülenmeleri gerektiğini bilmeleri gerekmektedir (Aytaş, 2020).

2.9.2. Sporda Motivasyon Çeşitleri

2.9.2.1. Nitelik Açısından Spor Motivasyonu

Performansın düzeyini belirleyen çeşitli zihinsel süreçler mevcuttur. Çünkü nitelik ve nicelik açısından oluşan farklılıklar sporcunun performansını olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir.

Nitelik açısından spor motivasyonu ikiye ayrılır. Genel spor motivasyonu ve özel spor motivasyonu

2.9.2.2.Genel Spor Motivasyonu:

Genel motivasyon kavramı daha çok dışsal süreçleri kapsayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Koç, 1994 akt., Şen,2018). Genel spor motivasyonu temelde yer alan toplumsal ve psikolojik gereksinimleri ele almaktadır. Bu durumlar; arkadaş ve çevre edinme, takdir edilme, kendini gösterme, güçlü yönlerini ortaya koyma gibi durumlardır. Bu gereksinimlerin çeşidi bireyden bireye ortamdan ortama değişiklik gösterebilmektedir. Çünkü her bireyin yaşantısı aynı olmadığı için farklılık göstermektedir (Doğan, 2015).

Bu spor motivasyonunun doğru ve yerinde anlaşılabilmesi için sporcuların ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmalı ve doğru anlaşılmalıdır. Ancak kesin sınırlarla bireylerin ihtiyaçlarını belirlemek mümkün değildir. Çünkü her birey farklı toplumsal çevre ve ailede değer yargılarını kazanmıştır ve bu değer yargıları bireylerin motivasyonunu etkilemektedir (Hosseinalipour, 2015).

İnsanların spora teşvik eden bazı ihtiyaçlar vardır bunlar; heyecan ve macera hevesi, tanınır olma, zihinsel beceri geliştirme, kendini gösterme, kendini ifade etme, toplumda yer edinme gibi ihtiyaçlardan dolayı spora yönelim söz konusudur (Doğan, 2015).

2.9.2.3.Özel Spor Motivasyonu

Bu motivasyon tümüyle biyolojik içerikli olup, hareket ederek rahatlama, yüksek koordinasyona özelliği kazanma, güçlü olma güdülerinden kaynaklanmaktadır (Bora, 2013). Oyun sporu, sağlık sporu ve performans sporu gibi ihtiyaçlar, özel spor motivasyonun amaçlarındandır (Hosseinalipour, 2015).

Özel Spor motivasyonu tamamen biyolojik özelliğe sahip olup, hareket ile rahatlama, iyi düzeyde koordinasyon yeteneğine sahip olma ve güçlü bir vücuda sahip olma güdülerinden kaynaklanmaktadır (Bora, 2013). Bu motivasyon şekline göre bireyler zihinsel süreçlerden etkilenirken (Başer, 1998).

Sporu yapılış amacına göre 3 başlık altında incelemektedir. Bunlar; Oyun sporu, sağlık sporu ve performans sporudur (Hosseinalipour, 2015).

2.9.3.Nicelik Açısından Spor Motivasyonu

Nicelik açısından spor motivasyonu 3 başlık adı altında incelenmektedir. Bunlar; yetersiz motivasyon, yeterli motivasyon ve aşırı motivasyondur.

2.9.3.1.Yetersiz Motivasyon

Sporcunun bir müsabaka veya organizasyona hazırlanırken çeşitli sebeplerden dolayı motivasyon düzeyinin normalin çok fazla altında olması halidir. Sporcunun yetersiz motivasyona sahip olmasının nedenleri şu şekildedir (Aytaş, 2020).

- 1- Yapılan organizasyonun sporcu için çok fazla öneme sahip olmaması
- 2- Rakip takım oyuncularının kendilerinden daha güçlü olduğu ve maçı kaybedeceklerine olan inanç.
- 3- Rakibin kendilerinden daha kötü olduğu düşüncesine kapılıp küçümseme.
- 4- Takımdaki sporcuların çok fazla kendine güvenmesi ve doyuma ulaşmış olması.

Bu ya da bunun gibi birçok neden sporcuların motivasyonunu olumsuz yönde düşürmektedir. Bu yüzden sporcuların ve takımın performansında gözle görülür bir düşüş yaşanmaktadır (Yalçın, 2015).

2.9.3.2.Yeterli Motivasyon

Sporcunun yüksek başarıya ulaşabilmesi için psikolojik ve fiziksel olarak tam bir düzeyde olması gerekmektedir. (Hosseinalipour, 2015). Yeterli motivasyon hali ise sporcunun algılarının açık olması, stresi yönetebilmesi ve her açıdan yarışmaya hazır olması halidir (Başer, 1985).

Bu aşamada sporcu her şeyi bilinçli ve uyumlu bir şekilde yapmaktadır. Takım taktiğine sadık kalır ve yüksek beceri gerektiren hareketleri en uygun şekilde gerçekleştirmektedir (Dirmen, 2014).

2.9.3.3. Aşırı Motivasyon

Bu seviyede sporcunun motivasyonu aşırı düzeyde fazladır. Sporcuda “ Ya başaramazsam” hissi hakimdir. Bu yüzden sporcu belli bir seviyenin üzerinde uyarılmaya sahiptir. Tıpkı yetersiz motivasyon gibi yaygın görülen bu motivasyon şekli süreç devam ettikçe devam eden bir kaygı ve güvensizlik hissine dönüşür (Dirmen, 2014).

Sporcu aşırı motivasyon hali sonucunda “ başlama telaşı” adı verilen bir duruma yakalanabilmektedir. Bunun sonucunda sporcuda bazı fizyolojik belirtiler görülür. Bunlar el ve ayaklarda terleme, yüz kızarması, halsizlik, mide bulantısı, aşırı iştah, gerginlik gibi durumlar olarak kişide görülür. Saha içinde bu durumun yaşanması ise kişinin en basit hareketleri bile yapamaması, taktik disipline sadık kalamaması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Dorak, 2005).

2.9.3.4. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu İle İlgili Literatürde Yer Alan Çalışmalar

Engelli bireylerde spora katılım motivasyonu üzerine yapılan çalışmalar incelendiğine; Şengül (2023) engelli bireylerin spora katılım motivasyonu ile psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığı çalışmada farklı engel gruplarına sahip bireyleri karşılaştırmış. Psikolojik sağlık ve spora katılım arasında pozitif yönde düşük bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Spor yaşı, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, haftalık spor yapma süresi ve yaş gibi değişkenlere göre spora katılım motivasyonlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürdeki başka bir çalışmaya göre ise 18 yaş ve üzeri özel gereksinimli birey çalışmaya dahil edilip spora katılım motivasyonları incelenmiş ve engellilerde spora katılım motivasyonu ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaya farklı engel gruplarından 109 gönüllü katılım göstermiştir. Spora başlama nedeni ve lisans durumuna göre anlamlı bir fark bulunmazken özel gereksinim türü ve ekipman türüne göre değerlendirildiğine içsel motivasyon alt boyurunda anlamlı bir fark bulunmazken dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Araştırmacının elde ettiği sonuca göre spor yapma alışkanlığının özel gereksinimi olan bireylerde spora katılım motivasyonunu olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz, 2022).

Emamvırdı vd. (2020) tarafından yapılan çalışmaya göre 132 lisanslı sporcunun spora katılım motivasyonu ve psikolojik esnekliklerini farklı değişkenler açısından ele alarak

incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre ise spora katılım ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark tespit edilmezken psikolojik esneklik açısından kadın grubu lehine anlamlı bir fark görülmüştür. Milli sporculuk değişkenine göre incelendiğinde dışsal motivasyon düzeyinde anlamlı bir fark görülürken üniversiteli grup lehine içsel motivasyon düzeyinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre ise katılımcıların psikolojik esnekleri iyileştikçe içsel motivasyonları iyileşmiştir. Başka bir sonuca göre ise psikolojik esnekliği iyi olan sporcuların spora katılım motivasyonunun da iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alp ve Alpdoğan (2023) yapmış oldukları çalışmada oturarak voleybol sporcularının spora katılım motivasyonunu incelemişlerdir. Çalışma kapsamında 13 kadın 66 erkek olmak üzere toplam 79 lisanslı sporcu çalışma kapsamına alınmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre ise cinsiyet, yaş, başka bir spor yapma, spora başlama şekli, ekonomik gelir değişkenleri açısından anlamlı bir fark görülmemiştir. Çalışma grubu değişkenine göre ise çalışanların içsel motivasyon boyutu puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılrken eğitim düzeyi değişkenine göre ise üniversitede eğitim göre katılımcıların motivasyonsuzluk alt boyutu puanında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen neticeye göre ise ekonomik özgürlük ve maddi durumun engelli bireylerin içsel motivasyonunu artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle ise engelli bireylerin iş yaşamında aktif rol oynaması gerektiği düşünülmektedir.

Bozkurt vd. (2019) yapmış oldukları çalışmada bedensel, işitme ve görme engelli sporcularının spora katılım motivasyonunu incelemiş çalışmaya 47 kadın 92 erkek dahil olmuştur. Araştırmacıların çalışmadan elde ettiği sonuca göre sporculuk yaşı arttıkça motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir artış olduğu görülürken milli sporcuların içsel motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka sonuca göre ise cinsiyet değişkenine göre tüm alt boyutlarda fark görülürken tüm engel kategorilerinde içsel motivasyon alt boyutunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.10. Yaşam Doyum

Yaşam doyum kavramı ilk defa araştırmacı Neugarten tarafından öne sürülmüş ve birçok araştırmacı için yol haritası olmuştur. Yaşam doyumunu tam olarak anlamak için doyum kavramını ele almak gerekir. Doyum, bireyin gerekli beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması durumu olarak ifade edilir. Bireyin tam bir doyuma ulaşması için bu gereksinimleri elde etmesi gerekir. Yaşam doyumunu ise bireyin sahip oldukları ve hayal ettikleri arasındaki farkı ifade etmektedir.

Yaşam doyumunu, her bireyin öznel yaşantısından izler taşıyan bir kavramdır. Bu kavramın alt boyutları ise mutluluk ve öznel ferahlık olarak ifade edilir. Yaşam doyum yalnızca bir olaya veya duruma karşı doyum değil bireyin tüm yaşantısı boyunca sahip olduğu doyumdur (Türkmen, 2017).

Yaşam doyumunu bireyin kendine gerçekçi hedefler belirleyip o hedefe ulaşabilmesi ile alakalı bir durumdur. Kişi kendi isteklerini iyi bilir ve geçmiş tecrübelerinden ders çıkarıp buna yönelik bir beklenti içine girerse yaşam doyumunu yükselir. Başka bir ifade ile gündelik işlerde ortaya çıkan olumlu duygu ve düşüncelerin olumsuz duygu ve düşüncelerden fazla olması şeklinde ifade edilmektedir (Özer & Karabulut, 2003).

Yaşam doyumunda hoşnut olmayı etkileyen çeşitli unsurlar vardır. Bunların içerisinde özsaygının yaşam doyumunda oldukça büyük bir etkisi olduğu bilinmektedir. Ayrıca kişinin psikolojik durumu da yaşam doyumunun bir göstergesidir. Kişinin hayatında karşılaşacağı birtakım sorunlar, karşılaştığı güçlükler, kişisel ve toplumsal çatışmalar yaşam doyumunun azalmasına neden olabilmektedir (Demirel & Canat, 2004).

Bireyin yaşam doyumunu etkileyen çeşitli sebepler vardır. Bunların başında öz saygı yer almaktadır. Ayrıca bireylerin içinde bulundukları durumu algılama biçimleri ve psikolojik durumları da yaşam doyumunun birer göstergesidir. Çünkü bireyler mutlu olmayı istemesi ve seçmesi halinde mutlu olabilmektedir (Demirel ve Canat, 2004). Buradan anlaşılan yaşam doyumunu bireylerin hayata karşı memnuniyetlerini ifade eder bireyler eğer kendilerini kaygılı ve mutsuz hissederse mutsuz olurlar ve bu durum öznel yaşamlarını daha kasvetli ve çekilmez bir hale getirir (Furnham,2016).

Yaşam doyumunu düzeyi düşük olması kişi açısından olumsuz durumlar ortaya çıkarabilmektedir. Özellikle depresyon hali bu duruma örnek teşkil etmektedir. Depresyona giren bir bireyde fizyolojik ve psikolojik etkiler ortaya çıkmaktadır. Fizyolojik olarak iştah

kaybı, uykusuzluk gibi sonuçları olurken sinirlilik hali çabuk öfkelenme ve saldırganlık gibi durumlarda psikolojik sonuçları arasında yer alır (Demirel & Canat, 2004).

Bu sebeple yaşam doyumu, bireyin yaşamını kendi seçimlerine göre belirlemesi ve bütün olarak değerlendirmesi eylemidir. Bireylerin hayata dair beklenti ve tutumları yaşamdan aldığı doyumu artıracak veya azaltacaktır (Özaydın, Sevinç & Deniz, 2014).

2.10.1.Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Kişilerin yaşam doyumunu etkileyen unsurları (Baykoçak, 2002) şu şekilde sıralamaktadır: Yaşam doyumu herkes için farklılık belirten bir kavramdır bu yüzden kesin bir tanım veya sınır belirtmek mümkün değildir. Bireylerin yaşantılarındaki farklılıklar, toplum yaşantıları, örf ve adetleri bu kavramın herkes tarafından farklı algılanmasına yol açmaktadır. Bu yüzden yaşam doyumu etkileyen faktörler de her birey nezdinde farklılık göstermektedir. Bireylerin yaşam doyumu etkileyen bazı unsurlar şu şekilde ele alınmaktadır. Bunlar; yaşamış olduğu aile ortamı, sosyal yaşantısı, sahip olduğu genel dünya görüşü, öz yönetim becerilerindeki ustalık gibi faktörler bireylerin yaşam doyumlarını olumlu ya da olumsuz etkilemektedir (Dockery, 2003). Bireylerin yaşam doyumlarını etkileyen faktörler incelenmiş ve şu şekilde sıralanmıştır.

- Ekonomik olarak özgür hissetmek
- Gündelik yaşamın mutlu hissettirmesi
- Bedensel olarak kendini sağlıklı hissetmesi
- Sosyal bağlarının kuvvetli olması
- Anlamlı bir yaşam
- Hedefe ulaşma konusunda bireyin uyumu (Baykoçak, 2002)

Bir başka araştırmacı Flanagan (1978) yapmış olduğu çalışmada 6500 ögeyi test etmiş ve bu ögeleri de 15 temel ögeyle sınırlandırmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre yaşam doyumunu etkileyen faktörler şu şekildedir.

- Araçsal rahatlık,
- Sağlık ve kişisel güven,
- Anne, baba ve yakın çevre ile yakın olma,
- Çocuk sahibi olmak ve onu yetiştirmek,
- Karı-koca ilişkilerinde yakınlık,
- Yakın arkadaşlarıyla iletişim halinde olma ve vakit geçirme,

- Başkalarına yardım etme ve başkalarını gözetme,
- Devletin yerel ve ulusal etkinlikleriyle, halk etkinliklerine katılma,
- Öğreniyor olma,
- Kendini anlayabilme,
- Herhangi bir işte çalışmak
- Kendini tanıma,
- Sosyalleşme,
- Müzik dinleme, maç ve farklı spor etkinlikleri izleme, kitap okuma
- Eğlenebileceği etkinliklerde yer alma.

Yapılan bir diğer araştırmaya göre bireylerin yaşam doyumlarını etkileyen etkenler şu şekilde sıralanmaktadır. İyi bir ekonomik refaha sahip olmak, özgür ve demokratik bir ülkede yaşamak, evli olmak ve sosyal yaşamda aktif bir birey olmak, ruhsal ve bedensel anlamda tam bir iyilik halinde olmak, öz yönetim becerilerine sahip olmak, maddi özgürlüğünün bulunması gibi faktörler bireylerin yaşam doyumlarını olumlu yönde etkileyen faktörler olarak görülmüştür (Dockery, 2003).

2.10.2.Yaşam Doyumu ve Spor

Yaşam doyumu, bireylerin anlamlı bir hayat sürmesi anlamında kullanılırken çağlar boyunca toplumların ilgilendiği önemli konuların başında yer almıştır. Yaşam doyumu, modern psikoloji ile birlikte öznel iyi oluş olarak kabul görmektedir bu yüzden de bireyin kendini iyi ve mutlu hissetmesi şeklinde ifade edilir (Dağlı & Baysal, 2016).

Bireylerde öznel iyi oluş yüksek olduğu zaman yaşam doyumunun da yüksek olduğu görülmektedir. Bu yüzden sportif etkinlik ve organizasyonlar bireylerin yaşamında büyük önem teşkil eder. Spor etkinlikleri bireyin sosyal, duygusal, fiziksel, ruhsal alanlarda kendini geliştirmesine katkıda bulunurken bireye mutlu olma, eğlenme ve stresi azaltmada önemli olumlu duygular kazandırmaktadır (Yetim, 2003).

Toros (2001) Spor faaliyetlerine aktif katılımın bireydeki gerilimi azalttığı, güven duygusunu artırıp, fiziksel uygunluğunu geliştirdiğini görülmektedir. Sporda bir sonuca erişmenin mutluluğu bireyin yaşam doyumunu artırırken zihinsel olarak iyi bir seviyeye gelmesini sağlar.

Yaşam doyumu bireyin kendi gerçek beklentileri ile hayatın ona sunduğu gerçekler ile arasındaki farkı ifade etmektedir kişideki bu fark açıldığında birey mutsuz bir hal alırken farkın kapanması bireyin ruhsal anlamda bir iyilik haline döndüğünün göstergesidir. Bu

göstergeler çok çeşitli olmakla beraber kendi başına bir işi başarıyor olmak, işe yarar olmak, hayata karşı genel duruşu bireyin yaşam doyumunu artırmada önemli bir etkidir. Spor ise bu noktada bireye olumlu bir hava katarak yaşamına pozitif bir etki edecektir. Yapılan bir araştırma sonucu göstermektedir ki; doğa ve doğa sporları ile uğraşmak bireye iyi gelirken yaşam doyumunu belirgin şekilde artırmaktadır (Karaküçük, 1997).

Spor bireyin temelde yaşam biçimini oluşturmaktadır. Bu yaşam biçimi, birleştirici ve bütünleştirici rolü olan sporun bireyin hayatına yön vermesi ve kültürel ve sosyal anlamda gelime sağlamasına yol açmaktadır. Spor doğası gereği bir yaşam biçimidir ancak yaşamın tamamı değildir. Spor bireyin yaşamsal doyumunu artırırken daha anlamlı ve kaliteli bir yaşam sürmesini sağlar.

2.10.3.Engelli Bireylerde Yaşam Doyum

Fiziksel özür bireyin hareket fonksiyonlarını sınırlayan en önemli nedenlerden biridir. Bireyin kronik olarak fiziksel özürlü olması bireyin yaşam kalitesini ve hayata bakış açısında düşüşler meydana getirmektedir. Birey bu durumu uzun süreli yaşadığında bireyin benlik algısında düşüşler meydana gelir ve düşük benlik algısı bireyin hayat kalitesini gün geçtikçe düşürmeye devam eder. Mevcut fonksiyonel kayıp bireyin fiziksel etkinliklerden kısıtlanmasına, sosyal olarak izolasyonuna yol açar. Sosyal olarak kendini kapatan birey depresyona girer ve yaşam kalitesi düşer. Yapılan birçok çalışmada fiziksel özürlü yaşam kalitesi etkilediği görülmüştür.

Engelli bireyler yaşamış oldukları fiziksel özürlü yanında toplumsal ve psikolojik açıdan da zorladıklarından yaşam doyumları olumsuz etkilenmektedir. Bu olumsuzluklar engellilerin iş hayatına atılmada zorluk yaşaması, istihdam zorlukları, çalışamamadan kaynaklı maddi imkan yetersizliği ve sosyal olarak engelli damgası yemeleri depresyon risklerini artırmaktadır. Engelli bireylerin bu tür depresyon haline geçmesi yaşam doyumu ve kalitesini olumsuz etkilemektedir. Yapılan birçok çalışma göstermektedir ki fiziksel özür bireylerin depresyona girmelerinde önemli bir etken olarak görülmektedir (Altındağ vd, 2008; Tarsuslu vd., 2010; Anderson vd., 2010).

2.10.4. Yaşam Doyum İle İlgili Literatürde Yer Alan Çalışmalar:

Yaşam doyum kavramına literatürde çok fazla tartışılan ve yer verilen bir kavramdır. Literatür incelendiğinde engelli bireylerin yaşam doyumunu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde; Duman vd. (2011) yapmış oldukları çalışmanın örneklemini bedensel engelli badminton şampiyonasına katılan 76 sporcu oluşturmaktadır. Bedensel engelli sporcuların cinsiyet değişkenine göre yaşam doyum düzeyleri açısından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılırken diğer değişkenler açısından farklılık tespit edilmemiştir. Çalışmadan elde edilen neticeye göre ise bedensel engelli sporcularca kendine güven duygusunun yaşam doyum düzeyini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Başka bir çalışma incelendiğinde ise Kara vd. (2019) fiziksel engeli olan sporcular ile fiziksel engelli sedanter bireylerin yaşam doyum düzeyini farklı değişkenler açısından tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu çeşitli spor branşlarında yer alan 78 fiziksel engelli sporcu 105 sedanter fiziksel engelli birey gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Elde edilen sonuca göre ise spor yapan ve yapmayan fiziksel engelli bireylerin yaşam doyum düzeyleri açısından anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuca göre spor yapanların yapmayanlara göre yaşam doyumunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından ise bayan katılımcıların yaşam doyum düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tatar (2017) yapmış olduğu yüksek lisans tezinde spor yapan ve yapmayan bedensel engellilerin yaşam doyum düzeyini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmaya 217 bedensel engelli birey katılmıştır. Çalışma sonuçları incelendiğinde spor yapmayan engelli bireyler ile yapanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Medeni durum, gelir düzeyi, yaş, değişkenlerinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Elit seviyede spor yapan ve yapmayan bedensel engelli bireylerin incelendiği bir doktora tezinde Atasoy (2020) 2018-2019 yılında bedensel engelli milli takımında yer alan paralimpik sporcuları örneklem olarak kabul etmiştir. Çalışmada 169 sedanter birey yer alır 158 elit seviyede sporcu yer almıştır. Yapılan analiz sonucuna göre elit seviyede spor yapan bireylerin benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve yaşam doyum düzeylerinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ise elit seviyede spor yapan katılımcıların sonuçlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu veriler ışığında spor yapmanın engelli bireyler üzerinde pozitif bir etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Boz vd. (2024) yapılan çalışmaya göre para karate sporcularının spora katılım motivasyonu ile yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya milli takım seçmelerine katılan 11 kadın 13 erkek sporcu çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Para karate sporcularında spora katılım motivasyonunun yaşam doyum üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılırken bu disipline katılımın yaşam kalitesi ve yaşam doyum üzerinde olumlu etkiler yaratacağı düşünülmektedir.

3.GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizleri ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Bedensel engelli bireylerin spora katılım motivasyonunun yaşam doyuma etkisini incelemeyi amaç edindiğimiz çalışmamızda geniş gruplar üzerinde yürütülen çalışmaların gruplar üzerindeki etkisini inceleyen bir tarama modeli olan betimsel tarama modeli uygulanmıştır.

Betimsel tarama modeli geçmişte olmuş veya günümüzde devam eden olay veya olguyu betimlemeyi hedefleyen çalışmalarda kullanılmaktadır. Tarama modeli araştırma kapsamında bilgi toplamayı ve bu bilgilerin çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2012).

3.2.Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma evrenini Türkiye’de 18 yaş ve üstü aktif olarak spor yapan bedensel engelli sporcular oluştururken araştırmanın örneklem grubunu takım ve bireysel spor yapan bedensel engelli kadın ve erkek sporcular oluşturmaktadır.

3.3.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak Kişisel Bilgi Formu, Spora Katılım Motivasyon Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma konumuz ile alakalı olarak spora katılım motivasyonunun yaşam doyumuna etkisini ölçecek ölçekler incelenmiştir. Daha sonra uygun olan ölçekler seçilerek çalışmanın planı yapılmıştır. Araştırmanın veri toplamayı hızlandırması açısından, veriler İnternet üzerinden Google forms aracılığı ile uygulamanın yapılacağı illerde spor yapan bedensel engelli sporcuların antrenörleri ile telefonla irtibata geçilmiştir. Antrenörlere çalışmanın amacı ve uygulanacak ölçekler ile ilgili bilgi verilerek ölçekleri uygulaması sağlanmıştır. Uygulama esnasında herhangi bir problem ile karşılaşılmamıştır. Yozgat ve Hatay illerinde ise Profesyonel ve amatör spor yapan bedensel engelli sporculara ölçekler yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Uygulama sırasında herhangi bir sorun ile karşılaşılmamıştır. Ölçeklerin bütün gruplara uygulanması 1 yılda tamamlanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan ‘‘ Kişisel Bilgi Formu ‘‘, ‘‘ Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği’’ ve ‘‘Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği’’ kullanılmıştır. Araştırmada önce kişisel bilgi formu hazırlanmış olup ardından ölçek izinleri alındıktan sonra spora katılım motivasyonu ölçeği ve yetişkin yaşam doyum ölçeği kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılım gösteren bedensel engelli sporcuların cinsiyet, yaş, eğitim durumları, spor türleri, medeni durumları gibi demografik bilgileri içeren bölüm araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

3.4.2. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ)

Engelli bireylerin Spora Katılım Motivasyonlarını ölçmek amacıyla engelli bireyler için Tekkurşun vd. (2018) tarafından geliştirilen 22 maddeden oluşan ‘‘Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ)’’ kullanılmıştır. Ölçek ‘‘İçsel Motivasyon’’ adı altında ilk 12, ‘‘Dışsal Motivasyon’’ altında 5, ‘‘Motivasyonsuzluk’’ adı altında son 5 maddeyi içermektedir. Motivasyonsuzluk faktörü ters maddelerden oluşmaktadır

3.4.3. Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği (YYDÖ)

Araştırmada katılımcı sporcuların yaşam doyumlarını ortaya çıkarmak için Kaba vd. (2018). Tarafından geliştirilen, ‘‘Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği’’ kullanılmıştır.

YYDÖ’nün yetişkin bireylerin yaşam doyumlarını ölçmek amacıyla kullanılabileceğini göstermektedir. YYDÖ’de 1 tanesi tersine çevrilmiş (reverse) olmak üzere toplam 21 madde bulunmaktadır. Ölçek Likert tipi, beşli derecelendirmeli (1=Hiç uygun değil, 2=Uygun değil, 3=Kısmen uygun, 4=Uygun, 5=Tamamen uygun) olarak tasarlanmıştır. Ölçekte 6. madde tersinden puanlanmaktadır. YYDÖ’den alınabilecek puan 21 ile 105 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin kendi yaşamıyla ilgili olumlu algılara sahip olduğu anlamına gelmektedir. YYDÖ, beş faktörlü bir yapı içermektedir ve birinci faktör, genel yaşam doyumunu (1, 2, 3, 4, 5 ve 6. maddeler); ikinci faktör, ilişki doyumunu (7, 8, 9, 10 ve 11. maddeler); üçüncü faktör, benlik doyumunu (12, 13, 14 ve 15. maddeler); dördüncü faktör, sosyal çevre doyumunu (16, 17 ve 18. maddeler); beşinci faktör, iş doyumunu (19, 20 ve 21. maddeler) olarak adlandırılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Veri toplama süreci sonrasında elde edilen veriler eksik ya da hatalı formları tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından incelenmiş ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar kullanılmıştır. Ölçekler basıklık çarpıklık katsayı değerine göre normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre ölçeklerin değerlendirilmesinde parametrik testler kullanılmıştır.

Normal dağılıma sahip olan ölçekler de niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki bağımsız grup arasındaki farkı bulmak için Bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırmalarında ise Tek yönlü varyans analizi (Anova) uygulanmıştır. Anova sonucunda fark var bulunduğunda, fark yaratan grubu bulmak için ise çoklu karşılaştırma testlerinden bonferonni testi uygulanmıştır (Alpar, 2016).

Değişkenlerin aralarındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile analiz edilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliği güvenilirlik analizi ile test edilmiştir. Yapılan istatistiksel %95 güven aralığı ile analiz edilmiş ve belirlenen 0,05 alfa değeri ile anlamlılığı test edilmiştir.

Bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini araştırmak için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Normallik varsayımı test edilmiştir.

Tablo 3.1. Ölçeklere ilişkin çarpıklık ve basıklık normallik sonuçları

Ölçek ve Boyutları	Çarpıklık	Basıklık	Normallik durumu
İçsel Motivasyon Boyutu	-1,603	1,430	Normal
Dışsal Motivasyon Boyutu	-0,833	-0,258	Normal
Motivasyonsuzluk Boyutu	1,048	0,485	Normal
Spora Katılım Motivasyon Ölçeği	-1,328	1,206	Normal
Genel Yaşam Doyum Boyutu	-0,762	0,912	Normal
İlişki Doyumu Boyutu	-0,851	1,534	Normal
Benlik Doyumu Boyutu	-0,680	0,647	Normal
Sosyal Çevre Doyumu Boyutu	-0,885	1,193	Normal
İş Doyumu Boyutu	1,510	1,465	Normal
Yetişkin Yaşam Doyumu Ölçeği	-0,856	1,651	Normal

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği basıklık çarpıklık değerleri ile incelenmiştir. Kullanılan verilerin normal dağılım göstermesi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 arasında olmasına bağlıdır (George, D., & Mallery, M. , 2010). Analiz sonuçlarına göre tüm ölçümlerin ± 2 aralığında normal olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek ve Boyutları	Cronbach's Alpha
İçsel Motivasyon Boyutu	0,98
Dışsal Motivasyon Boyutu	0,92
Motivasyonsuzluk Boyutu	0,87
Spora Katılım Motivasyon Ölçeği	0,96
Genel Yaşam Doyum Boyutu	0,82
İlişki Doyumu Boyutu	0,93
Benlik Doyumu Boyutu	0,90
Sosyal Çevre Doyumu Boyutu	0,83
İş Doyumu Boyutu	0,90
Yetişkin Yaşam Doyumu Ölçeği	0,94

Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve boyutlarının güvenirlik analizi sonuçları Tabloda verilmiştir. Ölçeklerin güvenirliği incelendiğinde, iyi derecede güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Cronbach Alfa değerlerinin 0,70'den büyük olması, kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir (Kartal & Dirlik, 2016). Bu da çalışmada kullanılan ölçeğin içsel tutarlılıklarının iyi olduğunu göstermektedir.

4.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde veriler üzerinde inceleme yapılmış olup elde edilen analiz sonuçlarına yönelik bilgiler verilmiştir.

Tablo 4. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	73	34,1
	Erkek	141	65,9
Yaş	18-24	51	23,8
	25-31	114	53,3
	32 ve üzeri	49	22,9
Medeni durum	Evli	98	45,8
	Bekar	116	54,2
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	9,8
	Lise	83	38,8
	Lisans ve lisansüstü	110	51,4
Meslek	Emekli	23	10,8
	Özel sektör	119	55,6
	Kamu	72	33,6
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	70,6
	Hayır	63	29,4
Gelir düzeyi	7.500 TL ve altı	14	9,3
	7.501 – 10.000 TL	23	15,2
	10.001 TL ve üzeri	114	75,5
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	55,6
	Hastalık	29	13,6
	Kaza	66	30,8

Araştırmaya katılan katılımcıların %34,1'inin kadın ve %65,9'unun erkek olduğu görülmektedir. Yaş dağılımı incelendiğinde, %53,3'ünün 25-31 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %54,2'sinin bekar ve %45,8'inin de evli olduğu görülmüştür. Eğitim durumları incelendiğinde, %51,4'ünün ağırlıklı lisans ve lisansüstü olduğu görülmektedir. Meslek durumları incelendiğinde, %55,6'sının özel sektörde çalıştığı görülmektedir. %70,6'sının ek kişisel gelirinin olduğu belirtilmektedir. Gelir düzeyi incelendiğinde, %75,5'inin 10.001 TL ve üzerinde olduğunu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların %55,6'sının engelli olma sebebinin doğuştan, %30,8'inin kaza ve %13,6'sının hastalıktan kaynaklandığını görülmektedir.

Tablo 4. 2. Katılımcıların Sporla İlgili Durumlarına Göre Dağılımı

		n	%
Spor branş türü	Takım	103	48,1
	Bireysel	111	51,9
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	67,8
	Sağlık	61	28,5
	Ekonomik	8	3,7
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	51,4
	Sağlık	94	43,9
	Ekonomik	10	4,7
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	44,4
	Amatör	119	55,6

Araştırmaya katılan katılımcıların spor branş türü incelendiğinde, %51,9'unun bireysel sporla ilgilendiklerini ve %48,1'inin de takım sporlarıyla ilgilendikleri tespit edilmiştir. Spora başlama nedenleri incelendiğinde %67,8'inin sosyal, %28,5'inin sağlık açısından ve %3,7'sinin ekonomik açıdan olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların sporu hangi amaçla yaptığı incelendiğinde, %51,4'ünün hobi, %43,9'unun sağlık ve %4,7'sinin ekonomik olarak kaynaklandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların sporu %55,6'sının amatör ve %44,4'ünün profesyonel yaptıkları görülmektedir.

Tablo 4. 3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin İçsel Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	4,00	1,18	-1,536**	0,127	-
	Erkek	141	4,25	0,93			
Yaş	18-24	51	3,88	1,23	2,801***	0,063	-
	25-31	114	4,23	0,93			
	32 ve üzeri	49	4,32	0,98			
Medeni durum	Evli	98	4,35	0,85	2,569**	0,011*	-
	Bekar	116	4,00	1,14			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul(1)	21	4,51	0,67	5,128***	0,007*	1>3
	Lise(2)	83	4,36	0,79			
	Lisans ve lisansüstü(3)	110	3,95	1,19			
Meslek	Emekli	23	4,37	0,75	0,676***	0,510	-
	Özel sektör	119	4,18	1,00			
	Kamu	72	4,08	1,15			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	4,16	1,05	-0,167**	0,868	-
	Hayır	63	4,18	0,99			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,83	1,45	1,128***	0,098	-
	7501-10000	23	4,06	1,16			
	10001 ve üzeri	114	4,23	0,95			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	4,29	0,91	8,096***	0,000	1>2 ; 3>2
	Hastalık	29	3,48	1,33			
	Kaza	66	4,24	0,98			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre spora katılım ölçeğinin içsel motivasyon boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların medeni duruma göre içsel motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Evli olan katılımcıların içsel motivasyon boyutu puanlarının, bekar katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumuna göre içsel motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Eğitim düzeyi ilkököl ve ortaokul olanların diğer gruplara göre içsel motivasyon boyutunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Fark yaratan grubu bulmak için düzeltilmiş fark testi uygulanmıştır. Eğitim

düzeyi ilkökul ve ortaokul olan katılımcılar ile lisans ve lisansüstü olanların içsel motivasyon uyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Katılımcıların engelli olma sebebine göre içsel motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Engelli olma sebebi doğuştan olanların diğer gruplara göre içsel motivasyon boyutunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Fark yaratan grubu bulmak için düzeltilmiş Fark Testi uygulanmıştır. Engelli olma durumu doğuştan ile hastalık durumu içsel motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Bunun yanı sıra engelli olma durumu hastalık ile kaza durumu içsel motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Tablo 4. 4. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlarına Göre Engelli Bireylerde Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin İçsel Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	4,21	1,02	0,508**	0,612	-
	Bireysel	111	4,13	1,04			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	4,23	0,90	1,678***	0,189	-
	Sağlık	61	4,10	1,22			
	Ekonomik	8	3,58	1,43			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	4,15	0,91	2,462***	0,088	-
	Sağlık	94	4,25	1,06			
	Ekonomik	10	3,50	1,64			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	4,42	0,89	3,351**	0,001	-
	Amatör	119	3,96	1,09			

* $p<0.05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre spora katılım ölçeğinin içsel motivasyon boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların spor branş türüne göre içsel motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Branş türü masa tenisi olan katılımcıların içsel motivasyon boyutu puanlarının, diğer gruplara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre içsel motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Profesyonel olanların içsel motivasyon boyutunun amatör olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. 5. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin Dışsal Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	3,74	1,18	-0,674**	0,502	-
	Erkek	141	4,25	0,93			
Yaş	18-24	51	3,53	1,22	2,275***	0,105	-
	25-31	114	3,89	1,00			
	32 ve üzeri	49	3,93	1,10			
Medeni durum	Evli	98	4,04	0,98	2,793**	0,006*	-
	Bekar	116	3,63	1,15			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	4,05	1,09	3,221***	0,042*	1>3
	Lise	83	4,00	0,93			
	Lisans ve lisansüstü	110	3,63	1,18			
Meslek	Emekli	23	3,97	1,07	0,279***	0,757	-
	Özel sektör	119	3,79	1,07			
	Kamu	72	3,80	1,13			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	3,79	1,09	-0,428**	0,669	-
	Hayır	63	3,86	1,10			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,24	1,33	2,360***	0,098	-
	7501-10000	23	3,70	1,15			
	10001 ve üzeri	114	3,88	1,00			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	3,97	0,97	7,209***	0,001*	1>2; 3 >2
	Hastalık	29	3,14	1,33			
	Kaza	66	3,83	1,09			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre spora katılım ölçeğinin dışsal motivasyon boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların medeni duruma göre dışsal motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Evli olan katılımcıların dışsal motivasyon boyutu puanlarının, bekar katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumuna göre dışsal motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Eğitim düzeyi ilkökul ve ortaokul olanların diğer gruplara göre dışsal motivasyon boyutunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Fark yaratan grubu bulmak için düzeltilmiş Fark Testi uygulanmıştır. Eğitim düzeyi ilkökul ve ortaokul olan katılımcılar ile lisans ve lisansüstü olanların dışsal

motivasyon uyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Katılımcıların engelli olma sebebine göre dışsal motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Engelli olma sebebi doğuştan olanların diğer gruplara göre dışsal motivasyon boyutunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Fark yaratan grubu bulmak için düzeltilmiş Fark Testi uygulanmıştır. Engelli olma durumu doğuştan ile hastalık durumu dışsal motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Bunun yanı sıra engelli olma durumu hastalık ile kaza durumu dışsal motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Tablo 4. 6. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlarına Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin Dışsal Motivasyon Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	3,81	1,03	-0,056**	0,956	
	Bireysel	111	3,82	1,15			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	3,84	1,02	1,019***	0,363	-
	Sağlık	61	3,83	1,21			
	Ekonomik	8	3,28	1,28			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi(1)	110	3,71	1,02	4,708***	0,010*	2>3
	Sağlık (2)	94	4,01	1,10			
	Ekonomik(3)	10	3,04	1,32			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	4,20	0,96	4,933**	0,000*	-
	Amatör	119	3,50	1,09			

* $p<0.05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre spora katılım ölçeğinin dışsal motivasyon boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların sporu hangi amaçla yapma durumuna göre dışsal motivasyon boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Sporlu sağlığı açısından yapan katılımcıların dışsal motivasyon boyutu puanlarının, diğer gruplara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Fark yaratan grubu bulmak için düzeltilmiş Fark Testi uygulanmıştır. Sporlu sağlığı ile yapanlar ile ekonomik açıdan düşünlerin dışsal motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 4. 7. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin Motivasyonsuzluk Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	2,17	1,06	0,194**	0,846	-
	Erkek	141	2,14	1,13			
Yaş	18-24	51	2,37	1,29	2,319***	0,101	-
	25-31	114	2,16	1,03			
	32 ve üzeri	49	1,90	1,03			
Medeni durum	Evli	98	2,04	1,00	-1,312**	0,191	-
	Bekar	116	2,24	1,18			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	2,07	1,04	0,304***	0,738	-
	Lise	83	2,09	0,97			
	Lisans ve lisansüstü	110	2,20	1,21			
Meslek	Emekli	23	2,43	1,13	0,949***	0,389	-
	Özel sektör	119	2,08	1,06			
	Kamu	72	2,16	1,16			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	2,13	1,10	-0,293**	0,770	-
	Hayır	63	2,18	1,11			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	1,73	1,42	1,536***	0,219	-
	7501-10000	23	1,91	0,69			
	10001 ve üzeri	114	2,18	1,08			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	2,25	1,14	2,077***	0,128	-
	Hastalık	29	1,79	1,16			
	Kaza	66	2,12	1,10			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre spora katılım ölçeğinin motivasyonsuzluk boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların sosyo demografik özelliklere göre motivasyonsuzluk boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 4. 8. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin Motivasyonsuzluk Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	2,32	1,21	2,172**	0,031	
	Bireysel	111	1,99	0,98			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	2,22	1,10	2,285***	0,104	-
	Sağlık	61	2,06	1,14			
	Ekonomik	8	1,43	0,55			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	2,26	1,15	2,952***	0,054	-
	Sağlık	94	2,09	1,07			
	Ekonomik	10	1,42	0,39			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	1,97	1,11	-2,106**	0,036*	-
	Amatör	119	2,29	1,08			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre spora katılım ölçeğinin motivasyonsuzluk boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda katılımcıların branş türüne göre motivasyonsuzluk boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Takım sporlarının bireysel sporlara göre motivasyonsuzluk boyutunun daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre motivasyonsuzluk boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Sporlu amatör yapan katılımcıların profesyonellere göre motivasyonsuzluk boyutunun daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 9. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	3,53	1,04	-1,104**	0,272	-
	Erkek	141	3,68	0,76			
Yaş	18-24	51	3,46	1,07	1,300***	0,275	-
	25-31	114	3,68	0,79			
	32 ve üzeri	49	3,68	0,79			
Medeni durum	Evli	98	3,76	0,70	2,082**	0,039	-
	Bekar	116	3,52	0,97			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul(1)	21	3,85	0,62	3,239***	0,041*	1>3
	Lise(2)	83	3,76	0,69			
	Lisans ve lisansüstü(3)	110	3,48	1,00			
Meslek	Emekli	23	3,84	0,73	0,777***	0,461	-
	Özel sektör	119	3,61	0,85			
	Kamu	72	3,58	0,93			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	3,61	0,87	-0,315**	0,753	-
	Hayır	63	3,66	0,87			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,22	1,24	2,178***	0,117	-
	7501-10000	23	3,49	0,95			
	10001 ve üzeri	114	3,69	0,78			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	3,75	0,77	9,199***	0,000*	1>2; 3>2
	Hastalık	29	3,01	1,18			
	Kaza	66	3,67	0,78			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre spora katılım ölçeğinin puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların eğitim durumuna göre spora katılım motivasyon ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Eğitim düzeyi ilkokul ve ortaokul olanların diğer gruplara göre spora katılım motivasyonun daha yüksek olduğu görülmektedir. Fark yaratan grubu bulmak için düzeltilmiş Fark Testi uygulanmıştır. Eğitim düzeyi ilkokul ve ortaokul olan katılımcılar ile lisans ve lisansüstü olanların spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Katılımcıların engelli olma sebebine göre spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Engelli olma sebebi doğuştan olanların diğer gruplara göre spora katılım motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Fark yaratan grubu bulmak için düzeltilmiş Fark Testi uygulanmıştır. Engelli olma durumu doğuştan ile hastalık durumu spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Bunun yanı sıra engelli olma durumu hastalık ile kaza durumu spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Tablo 4.10. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeğinin Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	3,68	0,87	0,939	0,349	-
	Bireysel	111	3,57	0,87			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	3,68	0,80	2,385***	0,095	-
	Sağlık	61	3,57	0,96			
	Ekonomik	8	3,02	1,11			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	3,62	0,83	3,777***	0,024	1>3; 2>3
	Sağlık	94	3,71	0,84			
	Ekonomik	10	2,92	1,23			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	3,82	0,73	2,980**	0,003	-
	Amatör	119	3,48	0,94			

* $p<0.05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre spora katılım ölçeğinin puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların spor branş türüne göre spora katılım ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Branş türü tekerlekli sandalyede basket olan katılımcıların spora katılım motivasyon puanlarının, diğer gruplara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sporu hangi amaçla yapma durumuna göre spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Sporlu sağlık olarak görenlerin diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sporlu hobi olarak görenler ile ekonomik olarak düşünenlerin spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bunun yanı sıra

sporu sağlığı için yapanlar ile ekonomik olarak düşünenlerin spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre spora katılım motivasyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Profesyonel olanların spora katılım motivasyon puanlarının amatör olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. 11. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Genel Yaşam Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	3,52	0,87	-0,324**	0,746	-
	Erkek	141	3,55	0,68			
Yaş	18-24	51	3,40	0,94	2,336***	0,099	-
	25-31	114	3,53	0,68			
	32 ve üzeri	49	3,71	0,64			
Medeni durum	Evli	98	3,74	0,56	3,755**	0,000*	-
	Bekar	116	3,37	0,84			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	3,66	0,64	0,366***	0,694	-
	Lise	83	3,50	0,69			
	Lisans ve lisansüstü	110	3,55	0,80			
Meslek	Emekli	23	3,79	0,82	4,305***	0,015*	-
	Özel sektör	119	3,41	0,72			
	Kamu	72	3,67	0,72			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	3,55	0,69	0,255**	0,799	-
	Hayır	63	3,52	0,87			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,02	0,90	5,154***	0,007*	3>1
	7501-10000	23	3,49	0,62			
	10001 ve üzeri	114	3,62	0,64			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	3,56	0,73	2,067***	0,129	-
	Hastalık	29	3,29	0,95			
	Kaza	66	3,61	0,65			

* $p<0,05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre yetişkin doyum ölçeğinin genel yaşam doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların medeni duruma göre genel yaşam doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Evli olan katılımcıların genel yaşam doyumu boyutu puanlarının, bekar katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların meslek durumuna göre genel yaşam doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Emekli olan katılımcıların genel yaşam doyumu boyutu puanlarının, diğer gruplara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların gelir düzeyine göre genel yaşam doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gelir düzeyi 10.001 tl üzerinde olan katılımcıların genel yaşam doyumu boyutu puanlarının, diğer gelir gruplarına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Farkın hangi gruptan kaynaklandığı belirlemek için düzeltilmiş Fark Testi testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda geliri 10.001 tl ve üzerinde olanlar ile 7500 tl ve altında olanların genel yaşam boyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Tablo 4. 12. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Genel Yaşam Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	3,46	0,79	-1,520**	0,130	-
	Bireysel	111	3,62	0,69			
Spora başlama nedeni	Sosyal(1)	145	3,59	0,72	3,271***	0,040*	1>3
	Sağlık(2)	61	3,50	0,77			
	Ekonomik(3)	8	2,92	0,84			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	3,53	0,72	1,792***	0,169	-
	Sağlık	94	3,60	0,71			
	Ekonomik	10	3,13	1,20			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	3,72	0,65	3,359**	0,001*	-
	Amatör	119	3,40	0,79			

* $p<0.05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre yetişkin doyum ölçeğinin genel yaşam doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır.

Katılımcıların spora başlama nedenine göre genel yaşam doyumu boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Spora sosyal olarak başlayanların diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sporu sosyal olarak

başlayanlar ile ekonomik açıdan spora başlayanların genel yaşam doyumu boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre genel yaşam doyumu boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Profesyonel olanların genel yaşam doyumu boyutu puanlarının amatör olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. 13. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İlişki Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	3,83	0,84	-0,588**	0,557	-
	Erkek	141	3,89	0,72			
Yaş	18-24	51	3,78	0,91	3,128***	0,046*	-
	25-31	114	3,81	0,68			
	32 ve üzeri	49	4,11	0,74			
Medeni durum	Evli	98	4,05	0,61	3,183**	0,002*	-
	Bekar	116	3,72	0,85			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	3,95	0,74	0,228***	0,796	-
	Lise	83	3,83	0,79			
	Lisans ve lisansüstü	110	3,88	0,75			
Meslek	Emekli	23	4,13	0,94	3,789***	0,024*	-
	Özel sektör	119	3,75	0,72			
	Kamu	72	3,99	0,74			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	3,88	0,72	0,396**	0,693	-
	Hayır	63	3,84	0,87			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,70	1,30	0,654***	0,522	-
	7501-10000	23	3,82	0,59			
	10001 ve üzeri	114	3,91	0,63			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	3,92	0,69	2,129***	0,122	-
	Hastalık	29	3,60	1,06			
	Kaza	66	3,91	0,72			

* $p<0,05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre yetişkin doyum ölçeğinin genel yaşam doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların yaşa göre ilişki doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu

görülmektedir ($p<0,05$). Yaşı 32 ve üzerinde olanların diğer gruplara göre ilişki doyumu boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların medeni durumuna göre ilişki doyumu boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Evlilerin bekarlara göre ilişki doyumu boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların meslek durumuna göre ilişki doyumu boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Emeklilerin diğer meslek gruplarına göre ilişki doyumu boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4. 14. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İlişki Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	3,87	0,83	-0,075**	0,940	-
	Bireysel	111	3,87	0,69			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	3,93	0,77	1,468***	0,233	-
	Sağlık	61	3,73	0,74			
	Ekonomik	8	3,80	0,76			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	3,85	0,75	0,101***	0,904	-
	Sağlık	94	3,89	0,76			
	Ekonomik	10	3,90	1,00			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	4,00	0,76	2,396**	0,017*	-
	Amatör	119	3,76	0,75			

* $p<0,05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre yetişkin yaşam doyumu ölçeğinin ilişki doyumu boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre ilişki doyumu boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Profesyonel olanların amatör olanlara göre ilişki doyumu boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4. 15. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Benlik Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	3,74	0,87	-1,111**	0,268	-
	Erkek	141	3,87	0,76			
Yaş	18-24	51	3,81	0,93	4,131**	0,017*	-
	25-31	114	3,71	0,75			
	32 ve üzeri	49	4,10	0,70			
Medeni durum	Evli	98	3,96	0,65	2,376**	0,018*	-
	Bekar	116	3,71	0,89			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	4,04	0,72	0,868***	0,421	-
	Lise	83	3,82	0,75			
	Lisans ve lisansüstü	110	3,79	0,84			
Meslek	Emekli(1)	23	3,93	0,91	4,027***	0,019*	1>2
	Özel sektör(2)	119	3,69	0,77			
	Kamu(3)	72	4,01	0,77			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	3,77	0,78	-1,440**	0,151	-
	Hayır	63	3,94	0,83			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,80	1,29	0,200***	0,819	-
	7501-10000	23	3,67	0,70			
	10001 ve üzeri	114	3,78	0,72			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	3,84	0,76	0,040***	0,961	-
	Hastalık	29	3,79	0,95			
	Kaza	66	3,81	0,79			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre yetişkin doyum ölçeğinin benlik doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların yaşa göre benlik doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Yaşı 32 ve üzerinde olanların diğer gruplara göre benlik doyum boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların medeni durumuna göre benlik doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Evlilerin bekarlara göre benlik doyum boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların meslek durumuna göre benlik doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Emeklilerin diğer meslek gruplarına göre benlik doyum boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.16. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Benlik Doyum Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	3,81	0,89	-0,269**	0,788	-
	Bireysel	111	3,84	0,70			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	3,86	0,77	1,062***	0,348	-
	Sağlık	61	3,71	0,84			
	Ekonomik	8	4,03	0,90			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	3,72	0,79	1,879***	0,155	-
	Sağlık	94	3,92	0,76			
	Ekonomik	10	4,00	1,07			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	3,96	0,75	2,184**	0,030*	-
	Amatör	119	3,72	0,82			

* $p<0.05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre yetişkin doyum ölçeğinin benlik doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre benlik doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Profesyonel olanların amatör olanlara göre benlik doyum boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.17. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Sosyal Çevre Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	3,57	0,98	-1,477**	0,141	-
	Erkek	141	3,75	0,81			
Yaş	18-24	51	3,58	1,21	2,994***	0,052	-
	25-31	114	3,62	0,74			
	32 ve üzeri	49	3,95	0,68			
Medeni durum	Evli	98	3,89	0,65	3,294**	0,001*	-
	Bekar	116	3,52	0,99			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	3,92	0,66	2,219***	0,111	-
	Lise	83	3,78	0,84			
	Lisans ve lisansüstü	110	3,57	0,92			
Meslek	Emekli	23	3,93	0,88	2,615***	0,076	-
	Özel sektör	119	3,57	0,94			
	Kamu	72	3,81	0,73			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	3,71	0,82	0,521**	0,603	-
	Hayır	63	3,64	0,99			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,43	1,39	1,036***	0,357	-
	7501-10000	23	3,62	0,83			
	10001 ve üzeri	114	3,75	0,73			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	3,71	0,88	2,780***	0,064	-
	Hastalık	29	3,34	1,11			
	Kaza	66	3,79	0,72			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre yetişkin doyum ölçeğinin sosyal çevre doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların medeni duruma göre sosyal çevre doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Evlilerin bekarlara göre sosyal çevre doyum boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.18. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Sosyal Çevre Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	3,65	0,96	-0,612**	0,541	-
	Bireysel	111	3,72	0,79			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	3,74	0,82	1,389***	0,252	-
	Sağlık	61	3,63	0,93			
	Ekonomik	8	3,25	1,33			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	3,67	0,86	0,710***	0,493	-
	Sağlık	94	3,74	0,82			
	Ekonomik	10	3,40	1,46			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	3,87	0,73	2,785**	0,006*	-
	Amatör	119	3,55	0,95			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre yetişkin doyum ölçeğinin sosyal çevre doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre sosyal çevre doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Profesyonel olanların amatör olanlara göre sosyal çevre doyum boyutunun yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.19. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İş Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	1,85	1,07	0,207**	0,836	-
	Erkek	141	1,82	1,16			
Yaş	18-24	51	2,08	1,36	2,264***	0,106	-
	25-31	114	1,81	1,05			
	32 ve üzeri	49	1,61	0,99			
Medeni durum	Evli	98	1,71	0,99	-1,459**	0,146	-
	Bekar	116	1,93	1,22			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	1,65	1,06	1,763***	0,174	-
	Lise	83	1,69	1,00			
	Lisans ve lisansüstü	110	1,97	1,21			
Meslek	Emekli	23	2,14	1,18	1,631***	0,198	-
	Özel sektör	119	1,72	1,08			
	Kamu	72	1,90	1,17			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	1,81	1,11	-0,252**	0,801	-
	Hayır	63	1,86	1,15			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	1,62	1,44	2,804***	0,064	-
	7501-10000	23	1,33	0,54			
	10001 ve üzeri	114	1,89	1,09			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	1,89	1,19	0,604	0,547	-
	Hastalık	29	1,64	1,14			
	Kaza	66	1,79	1,00			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre yetişkin yaşam doyumu ölçeğinin iş doyumu boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların sosyo demografik özelliklere göre iş doyumu boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 4.20. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin İş Doyumu Boyutu Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	1,96	1,25	1,672**	0,096	-
	Bireysel	111	1,70	0,98			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	1,90	1,12	2,386***	0,094	-
	Sağlık	61	1,76	1,18			
	Ekonomik	8	1,04	0,12			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi(1)	110	1,95	1,17	3,428***	0,034*	1>3
	Sağlık (2)	94	1,76	1,10			
	Ekonomik(3)	10	1,03	0,11			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	1,73	1,13	-1,090**	0,277	
	Amatör	119	1,90	1,12			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlarına göre yetişkin doyum ölçeğinin iş doyum boyutu puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda sporu hangi amaçla yapma durumu ile iş doyum boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Spor hobi olarak yapanların diğer gruplara göre iş doyum boyutu puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.21. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Cinsiyet	Kadın	73	3,61	0,81	-0,662**	0,509	-
	Erkek	141	3,67	0,61			
Yaş	18-24	51	3,55	0,91	3,950***	0,021*	3>1; 3>2
	25-31	114	3,59	0,60			
	32 ve üzeri	49	3,65	0,69			
Medeni durum	Evli	98	3,83	0,50	3,724**	0,000*	-
	Bekar	116	3,50	0,78			
Eğitim durumu	İlkokul ve ortaokul	21	3,80	0,61	0,535***	0,587	-
	Lise	83	3,63	0,69			
	Lisans ve lisansüstü	110	3,64	0,70			
Meslek	Emekli	23	3,88	0,80	5,675***	0,004*	3>2
	Özel sektör	119	3,51	0,67			
	Kamu	72	3,80	0,62			
Kişisel gelir olma durumu	Evet	151	3,66	0,64	0,233**	0,816	-
	Hayır	63	3,63	0,79			
Gelir düzeyi	7500 tl ve altı	14	3,45	1,14	1,054***	0,351	-
	7501-10000	23	3,58	0,61			
	10001 ve üzeri	114	3,69	0,55			
Engelli olma sebebi	Doğuştan	119	3,68	0,66	1,638***	0,197	-
	Hastalık	29	3,44	0,93			
	Kaza	66	3,69	0,59			

*p<0.05, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre yetişkin yaşam doyum ölçeğinin puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların yaşa göre yetişkin doyum ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Yaşı 32 ve üzerinde olanların diğer gruplara göre yetişkin yaşam doyum ölçeği puanının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların medeni durumuna göre yetişkin yaşam doyum ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Evlilerin bekarlara göre yetişkin yaşam doyum ölçeği puanının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların meslek durumuna göre yetişkin yaşam doyum ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Emeklilerin diğer meslek gruplarına göre yetişkin yaşam doyum ölçeği puanının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.22. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Sporla İlgili Durumlara Göre Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeğinin Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	t	p	Fark Testi
Spor branş türü	Takım	103	3,46	0,79	-0,782**	0,435	-
	Bireysel	111	3,62	0,69			
Spora başlama nedeni	Sosyal	145	3,69	0,66	0,818***	0,443	-
	Sağlık	61	3,59	0,71			
	Ekonomik	8	3,45	0,88			
Sporu hangi amaçla yapma	Hobi	110	3,60	0,68	0,862***	0,424	-
	Sağlık	94	3,72	0,64			
	Ekonomik	10	3,56	1,10			
Sporu hangi düzeyde yapma	Profesyonel	95	3,84	0,63	3,640**	0,000*	-
	Amatör	119	3,50	0,69			

* $p<0.05$, **Bağımsız Örneklem T testi, ***Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)

Araştırmaya katılan katılımcıların sporla ilgili durumlara göre yetişkin yaşam doyum ölçeğinin puanlarını karşılaştırmak için iki bağımsız grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Anova testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda, katılımcıların sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre yetişkin doyum ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Spor profesyonel olarak yapanların amatör olarak yapanlara göre yetişkin yaşam doyum ölçeği puanının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4. 23. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişki

Ölçek ve Boyutları		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1- İçsel Motivasyon Boyut	r	1,00	0,84	0,17	0,94	0,43	0,43	0,38	0,43	0,07	0,46
	p	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,34	0,00
2- Dışsal Motivasyon Boyutu	r		1,00	0,27	0,90	0,38	0,36	0,41	0,42	0,19	0,44
	p		-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,004	0,00
3- Motivasyon suzluk Boyutu	r			1,00	0,48	0,10	0,03	0,09	0,11	0,95	0,08
	p			-	0,00	0,14	0,63	0,21	0,13	0,00	0,22
4- Spora Katılım Motivasyon Ölçeği	r				1,00	0,42	0,39	0,39	0,43	0,37	0,45
	p				-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5- Genel Yaşam Doyumu Boyutu	r					1,00	0,68	0,48	0,59	0,06	0,81
	p					-	0,00	0,00	0,00	0,39	0,00
6- İlişki Doyumu Boyutu	r						1,00	0,72	0,69	0,00	0,89
	p						-	0,00	0,00	0,98	0,00
7- Benlik Doyumu Boyutu	r							1,00	0,72	0,09	0,82
	p							-	0,00	0,18	0,00
8- Sosyal Çevre Doyumu Boyutu	r								1,00	0,09	0,86
	p								-	0,20	0,00
9- İş Doyumu Boyutu	r									1,00	0,07
	p									-	0,30
10- Yetişkin Yaşam Doyumu Ölçeği	r										1,00
	p										-

*p<0.05

Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson korelasyon uygulanmıştır. Bunun sonucunda, spora katılım motivasyon ölçeği ile genel yaşam doyumu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,42$; $p<0,05$).

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile ilişki doyumu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,39$; $p<0,05$).

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile benlik doyumu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,39$; $p<0,05$).

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile sosyal çevre doyumu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,43$; $p<0,05$).

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile iş doyumu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,37$; $p<0,05$).

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile yetişkin yaşam doyumu ölçeği arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,45$; $p<0,05$).

Yetişkin yaşam doyumu ölçeği ile içsel motivasyon arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,46$; $p<0,05$).

Yetişkin yaşam doyumu ölçeği ile dışsal motivasyon arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,44$; $p<0,05$).

Yetişkin yaşam doyumu ölçeği ile dışsal motivasyon arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

5.TARTIŞMA

Bedensel engelli bireylerin spora katılım motivasyonu ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada bedensel engelli bireylerin yaşam doyum ve spora katılım motivasyonunun cinsiyet, öğrenim durumu, medeni durum, yaş, gelir düzeyi, yapmış oldukları spor türü, spora başlama nedenleri, spor yapma nedenleri, profesyonel ve amatör olma gibi değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmada 103 Takım 111 bireysel spor ile uğraşan sporcular yer alırken bu sporculardan 141'i erkek 73'ü ise kadın katılımcıdır.

Yapılan çalışmada ilk olarak cinsiyet değişkeninin puan ortalamaları “ Engelli bireylerde spora katılım motivasyonu” ve “Yetişkin yaşam doyum” ölçeği ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre engelli bireylerde spora katılım motivasyonu ölçeğinin içsel motivasyon alt boyutu puanının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazını incelendiğinde Bozkurt vd (2019) bedensel, işitme, görme engelli sporcular ile yapmış oldukları çalışmada spora katılım motivasyonu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemişlerdir. Oturarak voleybol branşı ile ilgilenen engelli sporcuların spora katılım motivasyonunun incelendiği başka bir çalışmanın analiz sonuçlarına göre spora katılım motivasyonu ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Alp & Alpdoğan, 2023). Bir başka çalışmaya göre ise tekerlekli sandalye basketbolu ile uğraşan sporcuların spora katılım motivasyonları ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Meriç ve Turay, 2020). Araştırma sonuçlarımız ile benzer başka bir çalışmaya göre tekerlekli sandalye kullanan farklı branşlarda katılım gösteren sporcular üzerinde yapılan çalışmaya göre spora katılım motivasyonu ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Abdullah vd., 2014).

Spora katılım ve cinsiyet değişkeni üzerine araştırmacıların yapmış oldukları başka araştırmalar çalışmamızla aynı sonucu vermemektedir. Gülbahçe vd (2018) yapmış oldukları çalışmada motivasyon ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark tespit etmişlerdir. Cinsiyet değişkeni açısından ele alındığında farklılık tespit edilememesinde katılımcı grubunun eşit dağılmaması mevcut örneklem grubunun hayata bakış açısı, sosyo ekonomik düzeyleri ve fiziksel şartları etkili olmuştur.

Araştırmamızda yaş değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyunlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Alan yazını incelendiğinde Bozkurt vd (2019) Farklı engel gruplarından sporcular ile yapmış oldukları çalışmada spora katılım motivasyonu alt

boyutlarından içsel ve dışsal motivasyon arasında anlamlı seviyede ilişki tespit edilemezken motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit etmişlerdir. Yalçın (2015) işitme engelli sporcular ile yapmış olduğu bir çalışmada sporcuların içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir. Başka bir çalışmaya göre Alp ve Alpdoğan (2023) oturarak voleybol sporcularında spora katılım motivasyonunun 3 alt boyutunda da farklılık tespit edememiştir. Yaş değişkenine göre fark bulunmayan çalışmalar olduğu gibi alan yazının da tersi durumlarda görülmektedir.

Demir ve İlhan (2019) görme engelli sporcular ile yürüttükleri bir araştırmada içsel motivasyon alt boyutu ve yaş değişkeni arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit etmişlerdir. Başka bir çalışmada ise Yılmaz (2021) görme, işitme ve bedensel engelli sporcular ile yapmış olduğu çalışmada yaş değişkenine göre engellilerde spora katılım motivasyonu ölçeğinin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık elde etmiştir.

Araştırmamıza göre; sporla ilgili spora katılım motivasyonu ölçek puanları incelendiğinde spor türüne ve spora başlama nedenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Spora katılım motivasyonu motivasyonsuzluk alt boyutu puanları takım sporu ile uğraşan katılımcıların bireysel sporlar ile uğraşan katılımcılara göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Katılımcıların spor branş türüne göre spora katılım motivasyonu incelendiğinde ise motivasyonsuzluk alt boyutu puanlarının takım sporu yapan katılımcıların bireysel spor yapan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Alan yazınındaki çalışmalar incelendiğinde spor türü değişkeninden elde edilen sonuçlara göre çalışmamızla benzerlik ve farklılık gösteren çalışmalar yer almaktadır. Yapılan bir çalışmada bireysel ve takım sporlarında zihinsel dayanıklılık düzeyinin umutsuzluk ve başarı motivasyonuna etkisi araştırılmış elde edilen verilere göre spor türü ile başarı motivasyonu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Koç, 2021). Yılmaz (2021), özel gereksinimli bireylerde spora katılım motivasyonunu incelemiş çalışmaya farklı engel gruplarından sporcular dahil edilmiştir. Çalışmada spor türü, spora başlama nedeni ve sporcu lisans durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bizim çalışmamızdan farklı olarak spora katılım motivasyonları ölçeği tüm alt boyutlarında bireysel spor yapanların ortalamaları takım sporu yapanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Takım ve bireysel spor yapan bireylerin motivasyon, benlik saygısı ve sürekli kaygı düzeylerini karşılaştıran bir çalışmadan elde edilen verilere göre takım ve bireysel sporla ilgilenen bireylerin başarı motivasyonu ve alt boyutları açısından aralarında fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aktop & Erman, 2002)

Yapılan araştırmamızın aksini gösteren bazı çalışmalarda mevcuttur. Demir ve İlhan (2019) görme engelli sporcular ile yapmış oldukları çalışmada spor türü değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel ve dışsal motivasyon alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gözlemlemişlerdir. Böke (2018) başarı motivasyonlarını inceledikleri başka bir çalışmada elit güreşçi ve futbolcular farklı değişkenlere göre incelenmiştir. Yapmış olduğu çalışmaya göre branş değişkeni ve başarı motivasyonu arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir. Tekkurşun Demir ve İlhan (2020) engelli sporcularda spora katılım motivasyonunu inceledikleri bir çalışmada içsel motivasyon boyutunda bireysel spor yapan bedensel engelli sporcuların puan ortalamaları yüksek çıkarken bireysel sporlar lehine motivasyonsuzluk boyutunda anlamlı bir fark görülmemiştir. Yılmaz ve Eliöz (2022) 18 yaş üstü spor yapan özel gereksinimli bireylerde spora katılım motivasyonunu inceledikleri çalışmada spora katılım motivasyonları alt boyutlarında bireysel spor yapan bireyler lehine anlamlı farklılık tespit etmişlerdir.

Araştırma sonucunda engelli bireylerde spora katılım motivasyonu test puanları karşılaştırılmış medeni durum değişkenine göre içsel ve dışsal motivasyon alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilirken motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Bu sonuca göre evli olan katılımcıların içsel ve dışsal motivasyon boyutu puanlarının bekar olan katılımcılara göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Alan yazını incelendiği engelli bireylerde medeni durum değişkeni çok fazla çalışmalara dahil edilmemiştir. Araştırmalar incelendiğinde Şengül (2023), engelli bireylerin spora katılım motivasyonunun psikolojik sağlamlık üzerine etkisinin incelendiği bir çalışmada spora katılım motivasyonu ölçek puanları ile içsel ve dışsal motivasyon alt boyutları medeni durum değişkenine göre incelenmiş olup anlamlı bir farklılık gözlemlenmezken motivasyonsuzluk alt boyutu puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Tekerlekli Sandalye Basketbolcularının Spora katılım motivasyonu incelenmiş, sporcuların sosyal izolasyon boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir (Meriç ve Turay, 2020). Çalışmalar incelendiğinde alan yazınında spora katılım motivasyonu ve medeni durum değişkenini inceleyen başka çalışmaya rastlanılmamıştır. Evli olan katılımcıların eşinden görmüş olduğu destek hayata daha fazla tutunmasına katkı sağlarken diğer tarafta bekar olan katılımcıların yalnız olması ve tam destek hissedememesi katılımcıların içsel ve dışsal motivasyon düzeyini etkilemektedir.

Araştırmamıza göre; Engelli bireylerde spora katılım motivasyonu ölçeği eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde içsel ve dışsal motivasyon alt boyutunda anlamlı bir fark

görülürken motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Bu sonuca göre eğitim düzeyi ilk ve ortaokul olan katılımcıların içsel ve dışsal motivasyon boyutu, lisans ve lisansüstü olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazını incelendiğinde Emamvırdı vd (2020) bedensel engelli sporcuların psikolojik esneklik ve spora katılım motivasyonunu inceledikleri bir çalışmada spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel motivasyon alt boyutunda üniversiteli grup lehine anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir.

Zhou vd. (2016) bedensel engelli masa tenisi sporcuları ile yapmış oldukları çalışmada içsel motivasyon alt boyutunda anlamlı pozitif bir ilişki tespit etmişlerdir. Sönmez (2018) yapmış olduğu çalışmada spora özgü motivasyon alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Çalışma bulguları incelendiğinde lisansüstü eğitim gören sporcu puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca “güç gösterme” ve “başarısızlıktan kaçınma” alt boyutlarında ilk ve ortaokul lehine anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Diğer araştırmalar incelendiğinde Abakay (2020) yapmış olduğu çalışmada profesyonel ve amatör sporcular arasında motivasyon düzeylerini incelediği bir çalışmada eğitim durumu ile başarı motivasyonu arasında anlamlı bir fark tespit etmiş eğitim durumu yükseldikçe başarı motivasyonlarının yüksek olduğu sonucunu tespit etmişlerdir. Alp ve Alpdoğan (2023) oturarak voleybol sporu ile uğraşan katılımcılar ile yaptıkları çalışmada eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Üniversite ve lisansüstü eğitim durumuna göre motivasyonsuzluk boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Alan yazını ve yaptığımız çalışma incelendiğinde eğitim türü değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Farklılıklar bireylerin eğitim kademesinde ortaya çıkmaktadır. Eğitim kademesi arttıkça bireylerde motivasyon arttığı düşünülse de bireyin engel türü ve yaşamış olduğu spor çevresi spora katılımında önemli bir etken olarak görülmektedir.

Araştırmamızda engelli bireylerde spora katılım motivasyonu ölçek puanları” spora başlama nedeni” değişkeni ve “sporu hangi amaçla yapma” değişkenleri açısından karşılaştırılmış “spora başlama nedeni “ değişkeni açısından hiçbir alt boyutta anlamlı bir fark tespit edilememiştir. “Sporu hangi amaçla yapma” değişkeni açısından incelendiğinde ise spora katılım motivasyonu ölçek puanları arasında anlamlı bir fark izlenmiş olup sporu sağlığı için yapanların diğer gruplara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber engelli bireylerde sporu hobi ve sağlığı için yapanların puanları ekonomik için yapanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Çalışmamız ve alandaki çalışmalar incelendiğinde;

Yılmaz (2021), özel gereksinimli bireylerin spora katılım motivasyonunu takım ve bireysel sporlar açısından incelenmiştir. Araştırmacı tarafından elde edilen verilere göre spora katılım motivasyonu ölçek puanları ile spora başlama nedeni arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir. İçsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarına bakıldığında ise spora başlama nedeni sağlık olan grup ortalamaları spora sosyal ve psikolojik nedenlerden başlayan gruplara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan başka bir araştırmada ise spora başlama nedeni değişkeni ile spora katılım motivasyonu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Engelli olmak bazı bireyler için belirli dönemlerde dayanılmaz acılar getirebilir. Eksiklik hali bireyin psikolojik ve fizyolojik sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle katılımcı grubunun sağlık için spor yapması bireyin yaşam doyum ve motivasyonunu daha iyi seviyeye getirebilmektedir.

Yaptığımız araştırmada sporu hangi düzeyde yapma durumuna göre spora katılım motivasyonu alt boyutları incelendiğinde içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuca göre profesyonel olarak spor yapan katılımcıların amatör olarak spor yapan katılımcılara göre içsel ve dışsal motivasyon düzeyi daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka alt boyut olan motivasyonsuzluk alt boyutunda ise amatör olarak spor yapan katılımcıların profesyonel olarak spor yapanlara göre motivasyonsuzluk puanları daha yüksek çıkmıştır.

Çalışmalar incelendiğinde Abakay ve Kuru (2010) yapmış oldukları çalışmada profesyonel ve amatör sporcuların motivasyon düzeyleri incelenmiş profesyonel olan grup lehine anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Aslan ve Kuru (2002) yapmış olduğu çalışmada 1. , 2. ,3. Lig futbolcuları ve amatör sporcular arasında motivasyon açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmişlerdir. Araştırmacılar Lig düzeyi ve başarı motivasyonunun doğru orantılı şekilde arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Kumartaşlı vd (2021) yapmış oldukları çalışmadan elde ettikleri sonuca elit seviyedeki sporcuların daha alt seviyedeki sporculara göre başarı motivasyonlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmamıza yakın çalışmalar incelendiğinde engelli bireylerin profesyonel ve amatör olarak incelendiği çalışmalara çok fazla rastlanılmamıştır. Ancak elde ettiğimiz veriler ve alan yazınındaki çalışmalar incelendiğinde profesyonel sporcuların oluşturmuş oldukları çevre, maddi olanaklar, tanınırlık ve görünürlük gibi çeşitli nedenlerden dolayı amatör sporculara göre motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Diğer bir değişken türü olan gelir düzeyi incelendiğinde içsel motivasyon dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Çalışmadaki içsel

motivasyon alt boyutuna göre ortalamalara bakıldığında düşük gelire sahip bireylerin ortalamaları yüksek gelire sahip bireylere daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde; Emamvırdı vd., (2020) yapmış oldukları çalışmada değişkeninin motivasyon unsuru olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Küçük Kılıç, (2020) yapmış olduğu çalışmaya göre fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu ile gelir düzeyi ile anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Alan yazınında mevcut sonuçların aksini gösteren çalışmalarda mevcuttur. Şengül, (2020) engelli bireylerde spora katılım motivasyonunu incelediği çalışmada gelir düzeyi değişkeninde anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Araştırmacı sonucuna göre; spora katılım motivasyon ölçeği alt boyutlarından içsel motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmüş çok düşük geliri olan bireylerin yüksek geliri olan bireylere göre içsel motivasyonun daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yalçın (2015) yaptığı çalışmada gelir durumu değişkenine göre motivasyon düzeylerinin tüm alt boyutlarda farklılaştığını gözlemlemiştir. Aylık geliri düşük olan katılımcıların yüksek olan katılımcılara göre motivasyonunun daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sönmez (2018) bedensel engelli sporcuları motivasyonlarını ilgilendiren çalışmada gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Farklı alt boyutlar açısından incelenen çalışmada gelir düzeyi “3701 TL” ve üzeri gelir elde eden katılımcıların ortalama puanları “3701 TL” gelir grubundan daha yüksek çıkmıştır.

Elde ettiğimiz veriler ve alan yazını incelendiğinde ulaştığımız sonuç değişkene göre diğer çalışmalarla farklılık gösteren çalışmalarda mevcuttur. Bireylerin hayatı algılama biçimleri, engelli olup olma durumları, bireylerin motivasyonel durumunu etkileyebilmektedir. Spora katılım motivasyonu gelir düzeyi değişkenine göre çok fazla ele alınan bir alt problem değildir. Bu alanda çalışmalar ilerletilerek alan yazınına katkı sağlanabilir. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde engelli spora katılım bireyin maddi imkanları ile doğru orantılı bir biçimde ilerlemektedir. Bu nedenle bu tür ülkelerde kişilerin gelir düzeyi arttıkça yaşamı daha anlamlı hale getirmek kolaylaşmaktadır.

Katılımcıların yetişkin yaşam doyum ölçeğinde genel yaşam alt boyutu puanları incelendiğinde medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Sonuç olarak evli olan bedensel engelli katılımcıların yaşam doyumu puanları bekar olan katılımcılara göre daha yüksektir. Bu konu özelinde yapılan çalışmalar incelendiğinde

Atasoy (2020) elit seviyede spor yapan bedensel engelli bireyler ve sedanter olarak spor yapan bireyler karşılaştırılmış yaşam doyumu düzeyi ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre evli katılımcıların yaşam doyumları bekar katılımcılara göre daha yüksektir. Tatar (2020) spor yapan ve yapmayan bedensel engelli katılımcıların yaşam doyumlarını incelediği bir çalışmada medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edememiştir. Araştırmadaki bulgulara göre yaşam doyum alt puanları açısından değerlendirildiğinde medeni durumu bekar olup spor yapan bedensel engelli katılımcıların ortalama puanları bekar olup spor yapmayan erkek katılımcılardan daha yüksek çıkmıştır. Evli olmanın yaşam doyum üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kaya ve Pekel (2019) engelli atletler ile yapmış oldukları çalışmada yaşam doyum alt boyutları ile medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonuçlarımız ve alan yazını incelendiğinde çalışmamızla benzerlik ve farklılıkları bulunan çalışmalara rastlanılmıştır. Araştırmacıların çalıştıkları örneklem grubu, mevcut çalışma ortamı gibi farklılıklar çalışma sonuçlarını farklılaştırmıştır. Aynı zamanda katılımcı grubu içerisinde evli olanların aile desteğini alması psikolojik olarak daha iyi hissetmeyi kolaylaştırdığı düşünülebilir.

Araştırmada yer alan katılımcıların yaşam doyum ölçeğinden aldıkları puan ile yaş değişkeni karşılaştırılmış olup yaşam göre yaşam doyum ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuca göre yaş grubu 32 ve üzeri olan katılımcıların yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili diğer çalışmalar incelendiğinde ise Atasoy (2020) yapmış olduğu çalışmada yaşam doyum düzeyi ile yaş arasında anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Yaptığı çalışmadan elde ettiği sonuç neticesinde en iyi yaşam doyum seviyesinin 20-24 yaş aralığında olduğu sonucuna ulaşmıştır. İşitme engelli bireyler ile yapılan bir çalışmada ise yaş değişkeni ile yaşam doyum arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaş kategorisi 21 ve üstü olan grup lehine anlamlı bir fark gözlemlenmiştir (Türkmen, 2017). Tatar (2017) spor yapan ve yapmayan bedensel engellilerin yaşam doyumlarını incelediği bir çalışmada 15- 19 yaş arası katılımcılarda spor yapmanın yaşam doyum düzeyine herhangi bir etki yapmadığı sonucuna ulaşmıştır. 20-29 yaş arası yaş kategorisine sahip olan ve spor yapan bireyler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Çalışmalar incelendiğinde yaş ve yaşam doyum arasında bir farklılık tespit edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut çalışmalar değerlendirildiğinde ise yaş grubu büyüdükçe yaşam doyumunda yüksek olduğu sonucuna ulaşılsa da farklı yaş kategorilerinde

farklılaşmalar görülebilmektedir. Bu farklılıklar yaşam doyumun katılımcıların fiziksel koşullarına ve sosyal etmenlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların yetişkin yaşam doyum ölçeğine göre sporla ilgili durumları incelenmiştir. Takım ve bireyler spor yapan bedensel engelli bireylerin puanları karşılaştırılmış olup bu karşılaştırma neticesinde anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Araştırmalar incelendiğinde Somoğlu (2016) işitme engelli öğrencilerin yaşam doyum tespiti ile ilgili bir çalışmada takım sporu yapan öğrencilerin ortalama ve standart sapma değerlerinde anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Elit seviyede spor yapan bireyler ile sedanter bireyleri karşılaştıran bir çalışmada Atasoy (2020) ulaştığı sonuca göre takım sporu ile uğraşan bireylerin yaşam doyum puanlarının bireysel spor yapan bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yaptığımız araştırma sonuçları incelenen sınırlı çalışma sonuçları ile örtüşmemektedir. Alan yazınında takım sporu yapan bireylerin dışsal motivasyon düzeyine vurgu yapılırsa da bireysel spor yapan bireylerin içsel motivasyon durumları göz ardı edilmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda görülmektedir ki bireysel spor ile uğraşan bireylerin benlik saygısı ve sorumluluk alma bilinci gibi özelliklerinin daha yüksek olduğunu bunun nedeninin ise yalnız başına karar alma ve bireysel hareket etme ile alakalı olduğu sonucuna ulaşılabilir (Aktaş, 2014). Takım ve bireysel spor değişkenine göre engelli bireylerde çok fazla çalışmanın olmaması bulguların tartışılmasını zorlaştırmaktadır.

Yaptığımız araştırmada sporla ilgili durumlar yetişkin yaşam doyum ölçeği puanları ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların sporu hangi düzeyde yaptığına ilişkin anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Spor profesyonel olarak yapan katılımcıların yaşam doyum puanlarının amatör olarak spor yapan katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazınındaki benzer çalışmalar incelendiğinde Tatar (2017) bedensel engelli bireyler ile yapmış olduğu çalışmanın spor düzeylerine ilişkin varyans analizi sonuçlarına göre profesyonel olarak spor yapan bedensel engelli bireylerin yaşam doyum düzeylerinin amatör olarak spor yapan bedensel engelli bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Elit ve sedanter güreşçiler ile yapılan bir çalışmada ise elit güreşçi ortalamalarının sedanter bireylerin ortalamalarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka çalışmalar incelendiğinde elde ettiğimiz sonuçlara göre sporcu olmayan bireylere nazaran düzenli spor yapan bireylerin yaşam doyumlarının yüksek olduğu, depresyon kaygı, stres gibi durumların ise daha az rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır (İldem, 2019). Araştırma sonuçlarımız ve alan yazını incelendiğinde çalışmamıza yakın sonuçlar elde edilmiştir. Profesyonel sporcuların medyadaki tanınırlığı, sosyal çevreleri, fiziksel ve

ekonomik imkanları spora devam etme güdülerini artırırken bunun yanında yaşam doyumlarını artırmaktadır. Amatör sporcular lehine birçok değişkenin eksik olması bu sporcuların yaşam doyumlarını profesyonel bireylere göre düşürmektedir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Takım ve Bireysel spor yapan bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının yaşam doyuma etkisini incelemek amacı ile yapılan araştırma sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun medeni durum değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilirken motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun yaş değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun eğitim durumu değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilirken motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun meslek değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun gelir düzeyi değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun engelli olma sebebi değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilirken motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun branş türü değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel ve dışsal alt boyutunda fark tespit edilmezken motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun spora başlama nedeni değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun sporu hangi amaçla yapma değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel ve motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmezken dışsal motivasyon alt boyutunda fark tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarından içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum, ilişki doyum, benlik doyumu, benlik doyumu, sosyal çevre doyumu, iş doyumu alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun yaş değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum, sosyal çevre doyumu, iş doyumu alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmezken ilişki doyum, benlik doyumu alt boyutunda anlamlı fark tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun medeni durum değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum, ilişki doyum, benlik doyumu, benlik doyumu, sosyal çevre doyumu alt boyutlarında fark tespit edilirken iş doyumu alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun eğitim durumu değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum, ilişki doyum, benlik doyumu, iş doyumu alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmezken sosyal çevre doyumu alt boyutunda fark tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun meslek durumu değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum, ilişki doyum, benlik doyumu, alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilirken sosyal çevre doyumu ve iş boyutu alt boyutunda fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun gelir düzeyi değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken ilişki doyum, benlik doyumu, sosyal çevre doyumu ve iş boyutu alt boyutunda fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun engelli olma sebebi değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum, ilişki doyum, benlik doyumu, benlik doyumu, sosyal çevre doyumu, iş doyumu alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun spor branş türü değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum, ilişki doyum, benlik doyumu, benlik doyumu, sosyal çevre doyumu, iş doyumu alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun spora başlama nedeni değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum arasında fark tespit edilirken ilişki doyum, benlik doyum, benlik doyum, sosyal çevre doyum, iş doyum alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Araştırma grubunun sporu hangi amaçla yapma değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından genel yaşam doyum arasında fark tespit edilirken ilişki doyum, benlik doyum, benlik doyum, sosyal çevre doyum alt boyutlarında fark gözlemlenmezken iş doyum alt boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun sporu hangi düzeyde yapma değişkenine göre yetişkin yaşam doyum alt boyutlarından ilişki ve iş doyum arasındaki fark tespit edilmezken genel doyum, benlik doyum ve sosyal çevre doyum alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmiştir.

Yapılan analiz sonuçlarına göre spora katılım motivasyonu ölçeği ile yetişkin yaşam doyum ölçeği alt boyutları ve toplam boyutu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yetişkin yaşam doyum ölçeği ve spora katılım motivasyonu ölçek alt boyutları incelendiğinde ise içsel ve dışsal motivasyon alt boyutunda anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki gözlemlenirken motivasyonsuzluk alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre spora katılım motivasyonunun yetişkin yaşam doyum üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma sonuçları ve alan yazınındaki çalışmalar incelendiğinde bedensel engelli bireylerin spora katılım ve yaşam doyum düzeylerini artıracak bunun yanında bedensel engelli sporunu ve branşlarını yaygınlaştırmak için aşağıda yer alan öneriler değerlendirilebilir.

1. Sporun içinde bulunan tüm paydaşlara bedensel engelli spor ile ilgili eğitimlerin verilmesi ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm okullarda taramaların yapılması varsa bu öğrencilerin keşfedilmesi sağlanabilir.
2. Tespiti yapılan sporcular için öncelikle psikolojik sağlamlığının yerinde olması için psikolojik danışman desteği sağlanabilir.
3. Normal yaşama adapte olduğu düşünülen ve ilgi ve yeteneği olan sporcular için uzun vadeli sporcu gelişim planı yapılabilir. Kısa- orta- uzun vadede başarı hedefleri planlanılarak ilerlenebilir.

4. Bedensel engelli sporcu kamp merkezi veya köyü kurularak bedensel engelli sporunun gelişimi ve marka değeri artırılarak her yıl gönüllü olarak sponsor desteği sağlanabilir.
5. Bedensel engelli kadın bireylerin erkeklere göre daha az spora katılımı olduğu görülmektedir bu nedenle kadınların ilgili oldukları spor branşları ve rekreatif etkinlikleri içeren projeler yapılmalıdır. Profesyonel anlamda kadın sporuna destek ve teşvikler artırılmalı mahalli, ulusal ve uluslararası etkinliklere yer verilmelidir.
6. Gelir düzeyi düşük olan amatör sporcular için küçük ölçekte turnuvalar düzenlenmesi spora katılımı artırabilir. Hiç bilinmeyen paralimpik sporların proje kapsamında öğretimi sağlanabilir veya mahalle düzeyinde yarışma ve turnuvalar yapılabilir.
7. Ulusal kanallar bünyesinde yalnızca engelli sporuna yer veren kanal, gazete ve çeşitli yayın organlarının artırılması teşvik edilmelidir. Bu şekilde bireylerin hem kendini ekranda görmesi hem de diğerleri tarafından izlenildiğini düşünmesi bireyin içsel ve dışsal motivasyonun artmasını sağlamaktadır.
8. Bedensel engelli bireylerin spora ulaşabilirliğinin sınırlı olduğu bu nedenle böylesi durumların bireylerin motivasyonunu düşürdüğü gözlemlenmektedir. Sporun birleştirici ve iyileştirici gücü kullanılarak bireylere katkı sağlanabilir. Her il hatta yapılabildiği takdirde her ilçede tesis ve imkanların artırılması sağlanabilir.
9. 18 yaş ve üzeri bir bedensel engelli grubu çalışmaya dahil edilmiş olup 18 yaş altı bireylerin katılımcı olduğu çalışmalar ile alan yazınına katkı sağlanabilir.
10. Türkiye’de Bedensel engelli bireyler ile ilgili çok fazla çalışma olmadığı görülmektedir. Daha fazla çalışma yapılarak alan yazınına katkıda bulunulabilir.
11. Çalışmamız belirli iller ve spor branşları ile sınırlı kalmıştır. Daha fazla il ve spor branşları dahil edilip çalışmalar yapılabilir.

7.KAYNAKLAR

- Abakay, U., & Kuru, E. (2010). Profesyonel ve amatör futbolcuların statü değişkeni açısından başarı motivasyonu farklılıkları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 186-191. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bsd/issue/53573/713902>.
- Abdullah, N. M., Hamid, N. A., Ismail, S., & Parnabas, V. (2014). Motives for sporting activities participation among wheelchair athletes. *Global Illuminators*, 1, 206-212.
- Açak, M., & Kaya, O. (2011). İşitme engelli ve işitme engelli olmayan futbolcuların benlik saygıları ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 1-11. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inubesyo/issue/8691/108576>
- Addabbo, T., Sarti, E., & Sciulli, D. (2013). Disability, life satisfaction and social interaction in Italy. *Demb Working Paper Series*, 1-31.
- Ağdacı, Ş. (2011). *Kamusal Alanda Bedensel Engelliler için Sıhhi Tesisat Gereçleri Tasarımı ve Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Akçalar, S. Ö. (2007). *Ortopedik engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisi* Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı. Ankara
- Aktaş, İ. (2014). *Farklı branşlarda spor yapan ve spor yapmayan bireylerin benlik saygısı ve risk alma düzeylerinin incelenmesi* Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Erzurum
- Aktaş, N. (2016). *Lise öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve karar verme stratejileri*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın
- Aktekin, E., Bayazıt, B., Çolak, S., & Çolak, T. (2014). Eğitilebilir zihinsel engelli çocukların el becerilerinin gelişimine kapalı alan aktivitelerinin etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 469-477. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/33367/320546>
- Aktop, A., & Erman, K. A. (2002). Takım ve bireysel sporcuların başarı motivasyonu benlik saygısı ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *7. Uluslararası Spor bilimleri Kongresi, Antalya*.
- Alp, A. F., & Alpdoğan, S. S. Oturarak voleybol sporcuların spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 7(1), 9-16. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seder/issue/75781/1224136>.
- Alpar, C. (2016). *Spor Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik Güvenirlik*. İstanbul: Detay Yayıncılık.

- Altındağ, Ö., Soran, N., Demirkol, A., & Özkul, M. Y. (2008). The association between functional status, health related quality of life and depression after stroke. *Turkish Journal of Physical Medicine & Rehabilitation/Türkiye Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi*, 54(3). <https://www.ftrdergisi.com/abstract.php?id=3174>
- Altınok, M.K. (2021). *Olimpik stil halter sporcularında lumbosakral kayropratik spinal manipülatif tedavinin kas kuvveti, eklem hareket açıklığı, denge ve ağrı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul
- Altun, B. (2010). *Bedensel engellilerin sportif aktivitelere katılımının yaşam kalitesi üzerine etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Altun, B., Bayramlar, K., Kayıhan, G., & Ergun, N. (2011). Bedensel engellilerin sportif aktivitelere katılımının yaşam kalitesi üzerine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13, 161-164. <http://cuspor.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/55944/720142>.
- Anatca, Y.V. (2019). Paralimpik alan'ın sosyolojik açıdan incelenmesi (Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Isparta.
- Anderson, C. J., Vogel, L. C., Chlan, K. M., Betz, R., & McDonald, C. M. (2007). Depression in adults who sustained spinal cord injuries as children or adolescents. *The journal of spinal cord medicine*, 30(sup1), S76-S82.
- Andrén, E., & Grimby, G. (2004). Activity limitations in personal, domestic and vocational tasks: a study of adults with inborn and early acquired mobility disorders. *Disability and rehabilitation*, 26(5), 262-271.
- Arıkan, Ç. (2002). Sosyal model çerçevesinde özürlülüğe yaklaşım. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 2(1), 11-25. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/63431/793586>.
- Artar, Y., & Karabacakoğlu, Ç. (2003). Türkiye'de özürllüler turizminin geliştirilmesine yönelik olarak konaklama tesislerindeki alt yapı olanaklarının araştırılması. *Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi*, 1-35.
- Ascondo, J., Martín-López, A., Iturricastillo, A., Granados, C., Garate, I., Romaratezabala, E., ... & Yanci, J. (2023). Analysis of the Barriers and Motives for Practicing Physical Activity and Sport for People with a Disability: Differences According to Gender and Type of Disability. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(2), 1320.
- Aslan, A., & Emin, K. (2002). Profesyonel ve amatör futbolcuların başarı motivasyonu farklılıkları ve sportif tecrübe ile ilişkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 23-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gbesbd/issue/27972/304452>.
- Atasoy, T. (2020). *Elit seviyede spor yapan ve yapmayan bedensel engelli bireylerin benlik saygısı ile sosyal görünüş kaygılarının yaşam doyum düzeylerine etkisinin*

karşılaştırılması Doktora Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya

- Aydoğdu, M. (2020). *Engelli sporcularda narşisizm ve saldırganlık düzeylerinin başarı motivasyonu üzerindeki etkisinin incelenmesi* Yüksek Lisans Tezi Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Niğde
- Aytaş, Y. (2020). *İl spor merkezlerindeki öğrencilerin spora katılım güdüsü ile yaşam doyumu ilişkisinin incelenmesi* Yüksek Lisans Tezi Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yozgat
- Babic, V., Ciliga, D., Gracin, F., & Bobic, T. T. (2011). Sport for people with disabilities in Croatia. *Selçuk University Journal of Physical Education and Sport Science*, 13, 1-4.
- Bağcıoğlu, Z. (2017). *Çalışanlarda motivasyon ve örgütsel bağlılık*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Bakanlığı, T. S. (2014). Geçici koruma yönetmeliği. *Erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/icerik/gecici-koruma_409_558*.
- Bal, M. I., Sattoe, J. N., Miedema, H. S., & Van Staa, A. (2018). Social participation and psychosocial outcomes of young adults with chronic physical conditions: Comparing recipients and non-recipients of disability benefits. *Annals of physical and rehabilitation medicine*, 61(2), 85-91.
- Başer, E. (1998). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Baştuğ, G., & Duman, S. (2010). Examining life satisfaction level depending on physical activity in Turkish and German societies. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4892-4895.
- Baştuğ, G., Akandere, M., & Yılmaz, M. (2011). Bedensel engelli bireylerde egzersize bağlı kendini fiziksel tanımlama değerlerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13,(Ek sayı), 63, 66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuefd/issue/39149/422597>.
- Bezciler, E. (2007). *Tekerlekli Sandalye Basketbol Sporunun Üst Ekstremité Fonksiyonları Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Blauwet, C., & Willick, S. E. (2012). The Paralympic Movement: using sports to promote health, disability rights, and social integration for athletes with disabilities. *Pm&r*, 4(11), 851-856.
- Bora, M.V. (2013). *Beden eğitimi öğretmeni ve sporcu öğrenciler arasındaki iletişimin sportif başarı motivasyonu ile ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa
- Boz, E., Kul, M., & Çetintaş, Y. (2024). Milli Takım Düzeyindeki Bedensel Engelli Para-Karate Sporcularının Spora Katılım Motivasyonları ile Yaşam Kalite ve Yaşam Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor*

- Bozacı, İ. (2016). “Engelli tüketicilerin alışveriş ortamında karşılaştığı sorunlar ve engelli olmayanların bu sorunlar hakkındaki algılamaları: Karşılaştırmalı Bir Alan Araştırması” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47): 731-742. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosbilder/issue/71355/1080003>.
- Bozkurt, T. M., Demir, G. T., & Dursun, M. (2019). Bedensel, işitme ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının incelenmesi Examination Of Motivations Of Physically, Hearing And Visually Impaired Athletes. *The Journal*, 12(67).
- Böib, (2002). Türkiye Özürlüler Araştırması (Rapor No: 2913). Böib, Ankara.
- Böke, S. (2018). *Elit güreşçi ve futbolcuların başarı motivasyonunun farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kahramanmaraş
- Burç, E. (2019). *Diskinetik Serebral Palsi’li Çocuklarda Distoni ve Koreoatetoz’un Fonksiyon, Aktivite, Katılım ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Ankara
- Celenk, Ç. (2021). *Motivation Affects Sports and Life Skills in Physical Disabled People*. *Journal of Educational Psychology-Propositos y Representaciones*, 9.
- Côté-Leclerc, F., Boileau Duchesne, G., Bolduc, P., Gélinas-Lafrenière, A., Santerre, C., Desrosiers, J., & Levasseur, M. (2017). How does playing adapted sports affect quality of life of people with mobility limitations? Results from a mixed-method sequential explanatory study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 15, 1-8.
- Cüceloğlu, D. (1987). *İnsan Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*., İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağlar, D. (2004). *Ortopedik Engellilerin Eğitimi*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Çelik, A. (2011). Spor kulüp yöneticilerinin çatışmayı yönetme stratejilerinin mükemmeliyetçilik özellikleri ve motivasyon düzeyleriyle ilişkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çınar, N. (2010). *Üniversite Kampüslerindeki Peyzaj Erişilebilirliğinin Engelliler Açısından İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Çivici T, Gönen D (2015). Balıkesir üniversitesi çağış yerleşkesinin bedensel engelli öğrencilerin sosyal alanlara ulaşılabilirliğinin değerlendirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi, 3: 639-646. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/195495>.

- Darıyemez, M. (2012). *Sosyal dışlanma bağlamında engellilerin çalışma hayatından soyutlanması: Antalya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- De Lira, C. A. B., Vancini, R. L., Minozzo, F. C., Sousa, B. S., Dubas, J. P., Andrade, M. S., ... & Da Silva, A. C. (2010). Relationship between aerobic and anaerobic parameters and functional classification in wheelchair basketball players. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 20(4), 638-643.
- Declerck, L., Stoquart, G., Lejeune, T., Vanderthommen, M., & Kaux, J. F. (2021). Barriers to development and expansion of adaptive physical activity and sports for individuals with a physical disability in sports clubs and centres. *Science & Sports*, 36(3), 202-209.
- Demir, F. G. Ü. (2023). Skolyoz sınıflaması. *Journal of Anatolian Medical Research*, 8(1), 1-13
- Demir, M. K., & Budak, H. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin öz düzenleme, motivasyon, biliş üstü becerileri ile matematik dersi başarılarının arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 30-41. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/35753/399474>.
- Demirel, S., & Canat, S. (2004). Ankara'daki Beş Eğitim Kurumunda Kendini Yaralama Davranışı Üzerine Bir Çalışma. *Kriz Dergisi*, 12(3), 1-9. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kriz/issue/41072/496442>.
- DePauw, K. P., & Gavron, S. J. (2005). *Disability sport*. Human Kinetics.
- Dirmen, A. (2014). *Farklı liglerde oynayan kadın futbol takımı oyuncularının başarı motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Dockery, A. M. (2003). *Happiness, life satisfaction and the role of work: Evidence from two Australian surveys* (pp. 77-95). School of Economics and Finance, Curtin University of Technology.
- Doğan, O. (2015). *Spor Psikolojisi*. İstanbul: Detay Yayıncılık.
- Doğan, Ö., Akşahin, E., Yüksel, Y., & Vural, C. A. (2011). Asimetrik iki taraflı travmatik kalça çıkığı ile obturator sinir lezyonu. *Göztepe Tıp Dergisi*, 26, 173-6. <http://egetipdergisi.com.tr/en/download/article-file/350586>.
- Duman, S., Baştuğ, G., Taşgın, Ö., & Akandere, M. (2011). Bedensel engelli sporcularda kendine güven duygusu ile yaşam doyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1364-1373. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.643966>.
- Durualp, E. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi, Çankırı Örneği* Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi) Anabilim Dalı, Ankara

- Ekinci, Ü. (2019). *Sapan Tatmin Olma ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Ana Bilim Dalı, Antalya
- Eliöz, M., & Yılmaz, Ö. (2022). Özel gereksinimli bireylerde spora katılım motivasyonunun incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, 130(130), 1-11. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.643966>.
- Emamvirdi, R., Asl, NRH., İlhan, L., & Çolakoğlu, F. F. (2020). Bedensel engelli sporcularda psikolojik esneklik ve spora katılım motivasyonu. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 271-281. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bsd/issue/56097/749752>.
- Erdagi, K., Altunok, M., Tüfekçi, O., Özel, R., Işık, B., & Ünüvar, S. (2022). Quadriceps femoris angle of elite and non-elite athletes in olympic style weightlifting. *Khyber Medical University Journal*, 14(1). <http://asujshr.aksaray.edu.tr/en/pub/issue/73325/1169158>.
- Erdem, M. (2008). *Amerikan futbolu sporcularında sporda güdülenme ölçeğinin geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Erdemir, İ., Tekin, H.A., Savucu, Y., & Tüfekçioğlu, E. (2009). Birinci ve ikinci lig tekerlekli sandalye basketbolcularında performansı etkileyen faktörler. *F.Ü.Sağ.Bil.Tıp Dergisi*, 23(2), 85 – 89. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3564>.
- Eren, E. (2008). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Ergun, N. (2014). *Spor Yaralanmalarında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Prensipleri*. Ankara: Pelikan Yayınevi.
- Ergüden, A.D. (2016). *Sosyal dışlanma açısından bedensel engelli bireylerin yaşantılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Esatbeyoğlu, F. (2016). Yeti yitimi olan gençler için fiziksel aktivitenin önemi. *Journal of Exercise Therapy & Rehabilitation*, 3.
- Fesci, H. (2005). Astım ve yaşam. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 12(1), 77-83. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/7851/103349>.
- Fiorilli, G., Iuliano, E., Aquino, G., Battaglia, C., Giombini, A., Calcagno, G., & Di Cagno, A. (2013). Mental health and social participation skills of wheelchair basketball players: a controlled study. *Research in developmental disabilities*, 34(11), 3679-3685. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/7851/103349>
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/7851/103349>

- Geyik, H. (2006). *Tekerlekli sandalye kullanıcılarının fiziksel iş yapabilme kabiliyetini ölçen ve artıran tekerlekli sandalye ergometresi'nin tasarımı ve imalatı*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Gomes A.I.S.M.S., Ribeiro B.G., Soares E.A. (2006). Nutritional profile of the brazilian amputee soccer team during the precompetition period for the world championship. *Nutrition*: 22, 989-995.
- Grimby, G., Andrén, E., Holmgren, E., Wright, B., Linacre, J. M., & Sundh, V. (1996). Structure of a combination of Functional Independence Measure and Instrumental Activity Measure items in community-living persons: a study of individuals with cerebral palsy and spina bifida. *Archives of physical medicine and rehabilitation*, 77(11), 1109-1114.
- Grimby, G., Andrén, E., Holmgren, E., Wright, B., Linacre, J. M., & Sundh, V. (1996). Structure of a combination of functional independence measure and instrumental activity measure items in community-living persons: a study of individuals with cerebral palsy and spina bifida. *Archives of physical medicine and rehabilitation*, 77(11), 1109-1114.
- Gülbahçe, Ö., Tozoğlu, E., Bayraktar, G., Dursun, M., & Gülbahçe, A. (2018). The analysis of relation between different variables and university students' motives for participation in sports. *European Journal of Physical Education and Sport Science*.
- Günaydın, B. (2016). *Zihinsel engelliler beden eğitimi öğretim programlarının içerik, uygulama, sorunlar açısından veli ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu
- Gür, A. (2001). Özürlülerin sosyal yaşama uyum süreçlerinde sportif etkinliklerin rolü. *Ankara: Rot Disabled Administration Directorate Publications*, 16, 8-18. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/47033/591081>.
- Güven, Ö. (2023). *Paralimpik oyunlarda kadının yeri ve Covid-19'un paralimpik kadın sporcuların yaşam kalitesine etkisi* Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Bursa
- Hansen, E., Nordén, H., & Ohlsson, M. L. (2023). Adolescents with intellectual disability (ID) and their perceptions of, and motivation for, physical activity and organised sports. *Sport, education and society*, 28(1), 59-72.
- Hosseinalipour, F. (2015). *Üniversiteli sporcu öğrencilerin sporda, motivasyon düzeyleri ve stresle başa çıkma yöntemlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ioannis P., Miltiadis P., Eleni, F. (2017). Physical disabilities and psychological issues: A Systematic Review Of The Literature. *European Journal Of Special Education Research*. 2(3), 1-30.

- Işıkkhan, V. (2001). *Görme Özürlüler İçin Rehabilitasyon Deneyimleri*. Ankara: Beta Yayınevi.
- İldem, N. (2019). *Diyabetli bireylerde diyabet okulu eğitiminin yaşam kalitesine etkisinin araştırılması* Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Gaziantep
- İlhan, E. L., & Esentürk, O. K. (2015). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ölçeği (zebseyfö) geliştirme çalışması. *Cbü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cbubesbd/issue/32239/357828>.
- İlker, Ö., & Melekoğlu, M. A. (2017). İlköğretim döneminde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin çalışmaların incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 18(3), 443-469. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ozelegitimdergisi/issue/32388/318602>.
- Jackman, P. C., Cooke, S., George, T., Blackwell, J., & Middleton, G. (2023). Physical activity experiences of community-dwelling older adults with physical disabilities: a scoping review of qualitative research. *Disability and Rehabilitation*, 1-13.
- Kaman, M. B., Gündüz, N. Ve Gevat, C. (2017). Tenis sporcularının spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 65-72. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.643966>.
- Kantar, H. (2013). *İşletmede Motivasyon*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Kara, E., Bacı, G. B., & Tatar, S. T. (2020). Fiziksel Engelli Sedanter Bireyler İle Aktif Spor Yapan Fiziksel Engelli Bireylerin Yaşam Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 154-165. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/clinexphealthsci/article/733524>.
- Karabulut, Ö. Ö., & Özer, M. (2003). Life satisfaction in the elderly. *Geriatrics*, 6(2), 72-74.
- Karabulut, Ö. Ö., & Özer, M. (2003). Life satisfaction in the elderly. *Geriatrics*, 6(2), 72-74. <https://doi.org/10.33808/clinexphealthsci.733524>.
- Karadaş, B., & Çetiner, H. (2022). Engelli spor politikaları kapsamında paralimpik oyunlara bakış** (The Overview of. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(1), 135-155. <https://doi.org/10.33808/clinexphealthsci.733524>.
- Karademir, Ş. (2008). *Özürlülük Sınıflaması İçin Bir Model Oluşturma*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın
- Karahan, B. G., & Emin, K. (2015). Ortopedik, görme ve işitme engelli öğrenciler için beden eğitimi ve spor dersi tutum ölçeği geliştirme çalışması. *CBÜ Beden eğitimi ve spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 36-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cbubesbd/issue/32241/357834>.
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon Kavramı, Kapsamı ve Bir Araştırma*. Ankara: Servet Ofset.

- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karasu, T., & Şimşek, E. (2018). Zihinsel engelli kaynaştırma öğrencilerine yönelik din eğitimi: Yarı deneysel bir çalışma-destek eğitim odası. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 22(3), 1579-1606. <http://cuid.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/40123/455861>.
- Karataş, K. (2002). Engellilerin toplumla bütünleşme sorunları: Bir Sosyal Politika Yaklaşımı, Cilt 2, Sayı 2, 43–55, Kasım 2002. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 2(2). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/47075/591985>.
- Karoğlu, A. Ve Atasoy, B. (2018). “Sosyal medya kullanımı ile serbest zaman tatmini arasındaki ilişki”. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 42(2): 827-839. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.330525>.
- Kartal, S. K., & Dirlik, E. M. (2016). Geçerlik kavramının tarihsel gelişimi ve güvenirlikte en çok tercih edilen yöntem: Cronbach alfa katsayısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1865-1879. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/28550/304601>.
- Kawanishi, C. Y., & Greguol, M. (2013). Physical activity, quality of life, and functional autonomy of adults with spinal cord injuries. *Adapted physical activity quarterly*, 30(4), 317-337.
- Kaya, Ç. (2017). *Otel işletmelerinde istihdam edilen engelli bireylerin iş yaşamına ilişkin algıladıkları sorunlar: Antalya Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir
- Keskin, B. (2008). *Çalışanların performanslarını arttırmada bir araç olarak motivasyon ve motivasyon teknikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kesler, E. (2020). *Elit güreşçilerde bilinçli farkındalık, sürekli optimal performans duygu durumu, spora katılım motivasyonu ve stres düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi. Sakarya
- Kılınç, M., Ulucan, H., Kaya, K. Ve Türkçapar, Ü. (2012). “Takım sporu yapanların motivasyon düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 133-144. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spormetre/issue/56696/631503>.
- Kızar, O. (2012). Farklı branşlardaki görme engelli sporcuların yalnızlık düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Koç, İ. (2021). *Bireysel ve takım sporlarında zihinsel dayanıklılığın umutsuzluk ve başarı motivasyonu bakımından etkilerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Sütçü imam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş

- Konar, N. (2003). Rehabilitasyon-engelliler sporu ve paralimpikler. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 15(3), 101-202. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuspor/issue/9558/119417>.
- Konar, N., & Yıldırım, İ. (2012). Engelliler için beden eğitimi ve spor öğretmenliği: gereksinim ve bir program modeli. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 208-216. <http://cuspor.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/55944/721465>.
- Kule, R. (2002). *Yaşam Boyu Spor*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kumcağız, H., & Çayır, G. A. (2018). Sporun, fiziksel engelli bireylerin yaşam kalitesi üzerine etkisine ilişkin görüşler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 654-669. <https://doi.org/10.17679/inuefd.422597>.
- Küçükdeveci, A. A., McKenna, S. P., Kutlay, S., Gürsel, Y., Whalley, D., & Arasil, T. (2000). The development and psychometric assessment of the turkish version of the nottingham health profile. *International Journal of Rehabilitation Research*, 23(1), 31-38. 19(3), 654-669. <https://doi.org/10.17679/inuefd.422597>.
- Lenney, M., & Sercombe, H. (2002). 'Did you see that guy in the wheelchair down the pub?' Interactions across difference in a public place. *Disability & Society*, 17(1), 5-18. 19(3), 654-669. <https://doi.org/10.17679/inuefd.422597>.
- Malkoç G., Özcan G. (2017). Bedensel engelli olan ve olmayan bireylerin çeşitli duygudurum değişkenleri açısından değerlendirilmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(31), 133-151. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bsd/issue/56097/749752>.
- Malkoç True, E. Ve Sönmez Türel, H. (2013). "Yapılı çevrelerin fiziksel engelliler yönüyle kullanılabilirliği: İzmir Kenti Örneği". *Artium*, 1(1), 1-16.
- Maraz, E. (2009). Özürlülüğün kent içinde erişebilirliğini etkileyen standartlar (mecidiköy ve yenibosna metrobüs duraklarının incelenmesi). Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- MEB. (2014). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara. https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf,
- MEB. (2016). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Mili Eğitim Bakanlığı, Ankara. https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf.
- Meriç, S., & Turay, Ö. (2020). Tekerlekli sandalye basketbolcularının spora katılım motivasyonu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 433-450. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyusbed/issue/55674/762017>.

- Mumcu, H. E. (2011). *Açık ve kapalı beceri gerektiren sporları icra eden sporcuların kişilik tiplerinin güdülenmeleri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Muraki, S., Tsunawake, N., Hiramatsu, S., & Yamasaki, M. (2000). The effect of frequency and mode of sports activity on the psychological status in tetraplegics and paraplegics. *Spinal cord*, 38(5), 309-314.
- Mutlu, H. (2015). *Engelli çocuğa sahip olan kadınların tükenmişlik duyguları ve sahip oldukları çocukla ilgili iş bölümü arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Mutluay, F. K. (2006). Multipl Skleroz Rehabilitasyonu. *Türk Nöroloji Dergisi*, 12(2), 134-143. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3102985>.
- Müftüoğlu, U. (2006). *Tekerlekli sandalye kullanan bedensel engellilerin kentsel mekanları kullanım olanaklarının Trabzon kent merkezi örneği üzerinde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- Mülayim, A. (2009). *Bedensel özürlüler için mimari mekân tasarımı*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Nemcek, D. (2016). Life satisfaction of people with disabilities: A Comparison Between Active And Sedentary Individuals. *Journal Of Physical Education And Sport*. 16, 2, 1084-1088.
- Neumann, D. A. (2004). Historical perspective—polio: its impact on the people of the United States and the emerging profession of physical therapy. *Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy*, 34(8), 479-492.
- Nicolaisen, M., Strand, B. H., & Thorsen, K. (2020). Aging with a physical disability, duration of disability, and life satisfaction: A 5-year longitudinal study among people aged 40 to 79 years. *The International Journal of Aging and Human Development*, 91(3), 253-273.
- ÖİB, (2005), II. Özürlüler Şurası Fiziksel Çevre Ön Rapor Hazırlama Komisyonu Taslak Raporu, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara, <http://www.ozida.gov.tr/sura/fizikselcevre.htm> (erişim tarihi: 10.02.2019)
- Öz, R., Yılmaz, H. B., & Akçay, N. (2009). Tip 1 diyabetli çocuklarda benlik saygısını etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 330-8.
- Özaydın, N., Sevinç S. ve Deniz, E. (2014). Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2(1), 102-111.
- Özcan, G. H., & Dilara, Ö. Z. E. R. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Journal of Health and Sport Sciences*, 1(1), 39-51.

- Özida (2009). Toplum özürllülüğü nasıl anlıyor: Temel Araştırması. Ankara. Başbakanlık Özürllüler İdaresi Başkanlığı.
- Özkan, A., Safaz, I., Safaz, İ., Yaşar, E., & Yazıcıoğlu, K. (2014). Ampute futbol oyuncularının performans ile ilgili fiziksel uygunluk özelliklerinin belirlenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 1(3), 66-77.
- Öztürk, M. (2011). Türkiye’de engelli gerçeği. İstanbul: Müsiad Cep Kitapları. https://www.musiad.org.tr/uploads/yayinlar/cep-kitaplari/pdf/30_turkiye_%E2%80%99de-engelli-gercegi.pdf.
- Öztürk, S. (2006). *İşitme, görme ve ortopedik engelli ilköğretim öğrencilerinin benlik kavramlarının özel eğitim okullarına veya kaynaştırma eğitimine devam etme durumlarına göre incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Öztürk, S., & İsmail, T. Y. (2015). Kastamonu kent merkezinde fiziksel engelli hareketliliği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 3(3), 511-516. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jesd/issue/20874/224075>.
- Pekel, A. (2019). The relationship between life satisfaction and alienation level of disabled athletes (Kayseri Case). *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, (1), 36-42.
- Santana, J. T. T., Baidez, M. M., Gutierrez, K. Y. P., Montero, F. J. O., Fajardo, A. D. L., & Morales, J. L. L. (2022). Bienestar psicológico, fortaleza mental y vitalidad subjetiva en deportistas con discapacidad. *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, (45), 1165-1173.
- Sapancalı, F. (2009). Toplumsal açıdan yaşam kalitesi. Altın Nokta Basım Dağıtım, İzmir.
- Sarıgöz, A. O., Kayhan, G., Erkilic, A. O., & Özkan, A. (2017). Türkiye’de ampute futbol’un kısa tarihçesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(Special Issue 2), 53-60. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjcss/issue/33182/369305>.
- Savaş, S., & Akçiçek, F. (2010). Kapsamlı geriatric değerlendirme. *Ege Tıp Dergisi*, 49(3), 19-30. <http://egetipdergisi.com.tr/tr/pub/issue/31426/910429>.
- Sevil, A. Y., Baykuş, N., & Ekinici, C. E. (2017). Bedensel engelliler açısından bir eğitim kurumunun ulaşılabilirlik ve kullanılabilirliğinin incelenmesi. *Engineering Sciences*, 12(4), 201-215. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaeng/issue/31529/339501>.
- Sevinç, İ., & Çay, Ö. G. M. (2017). Fiziksel engelli bireylerin üniversite eğitimi sırasında karşılaştıkları sorunlar (akdeniz üniversitesi örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (13), 219-238. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jesd/issue/20874/224075>.
- Somoğlu, M. B. (2016). *İşitme engelli öğrencilerin sporculuk durumuna göre algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara

- Sonuç, A. (2012). Zihinsel engellilerde sporun öfke düzeyine etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Süleymanoğlu, A. (2015). *Engellilere yönelik halk eğitim kursları ve hidroterapinin aktivite, katılım, yaşam kalitesi ve depresyon üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Şen, M. (2018). Türkiye’de Engellilere Yönelik İstihdam Politikaları: Sorunlar ve Öneriler. *Sgd-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 129-152. <https://doi.org/10.32331/sgd.493016>.
- Şengül, E. (2020). *Engelli bireylerin spora katılım motivasyonu ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Tokat
- Şimşek, E. (2011). *Örgütsel İletişim ve Kişilik Özelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkileri*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir
- Şirin, E. F. Ve Hamamioğlu, Ö. (2007). Uzak doğu spor branşlarındaki (taekwondo, karate, judo) sporcu gençlerin spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 29- 42. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gbesbd/issue/28037/300306>.
- T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. (2010) özürliülerin sorun ve beklentileri araştırması. (Rapor No:3636). Tük. Ankara.
- Talashioğlu, P. (2011). *Çalışan engellilerin sahip oldukları denetim odağıyla iş hayatında yaşadıkları stres ve anksiyete ile başa çıkmaları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Tarsuslu, T., Yümin, E. T., Öztürk, A., & Yümin, M. (2010). Kronik fiziksel özürli bireylerde ağrı, depresyon, anksiyete ve fonksiyonel bağımsızlık ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Ağrı*, 22(1), 30-36. https://jag.journalagent.com/agri/pdfs/AGRI_22_1_30_36.pdf.
- Tatar, S. T. (2017). *Spor yapan ve yapmayan bedensel engellilerin yaşam doyumlarının karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya
- Tatar, S. T. (2017). *Spor yapan ve yapmayan bedensel engellilerin yaşam doyumlarının karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya
- Tekeş, B. (2013). *Engellilere yönelik önyargıyı yordayan değişkenler: Kùltürler Arası Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

- Tekkurşun Demir G., İlhan El. (2019). Spora katılım motivasyonu: Görme Engelli Sporcular Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*. 4(1), 157-170. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.525455>
- Temiz K. (2010). *Görme engellilerde ruhsal belirtilerin, yaşam doyumunun ve stresle baş etme tarzlarının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Malatya
- Tow, S., Gober, J., & Nelson, M. R. (2020). Adaptive sports, arts, recreation, and community engagement. *Physical Medicine And Rehabilitation Clinics*, 31(1), 143-158.
- Trevarrow, M. P., Bergwell, H. E., Groff, B. R., Wiesman, A. I., Wilson, T. W., & Kurz, M. J. (2023). Youth with cerebral palsy display abnormal somatosensory cortical activity during a haptic exploration task. *Neuroscience*, 515, 53-61.
- Tüfekci, F.G. Ve Kadiroğlu, T. (2017). “Engelli çocuk ve hemşirelik yönetimi”. *Türkiye Klinikleri Journal Of Pediatric Nursing-Special Topics*, 3(3), 185-192.
- Tümer, Y., & Ömeroğlu, H. (1997). Türkiye’de gelişimsel kalça displazisinin önlenmesi. *Acta Orthop Traumatol Turc*, 31, 176-81. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aott/issue/18060/190172>.
- Türk Dil Kurumu (2024). <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim Tarihi:01.04.2024
- Türkiye Spastik Çocuklar Vakfı. (2019, Aralık, 20). Cerebral Palsy Nedir? Cerebral Paly Türkiye. <https://www.tscv.org.tr/>
- Türkmen, E. (2017). *İşitme engelli elit (Avrupa şampiyonası hazırlık kampında yer alan) güreşçiler ile sedanter işitme engelli bireylerin benlik saygısı ve yaşam doyumlarının incelenmesi* Yüksek Lisans Tezi. Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Anabilim Dalı, Mersin
- Ünsal, H. (2012). “Harmanlanmış öğrenmenin başarı ve motivasyona etkisi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-27. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26138/275286>.
- Weiler, R., Ahmed, O., & Fulcher, M. L. (2016). Disability football medicine modüle-The FIFA Football Medicine Diploma. <https://dergipark.org.tr/en/pub/intjcss/issue/33182/369305>.
- Yalçın, i. (2015). *İşitme engelli futsal sporcularının başarı motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ
- Yaman, A. (2017). *Toplam kalite yönetimi uygulamaları ile iş gören motivasyonunun iş tatmini üzerine etkilerinin incelenmesi: Bir Devlet Hastanesinde Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Yardımcı, F. B., & Kulunkoglu, B. (2022). Tokyo 2020 paralimpik oyunlarına hazırlanan sporcuların anksiyete, depresyon ve stres düzeylerinin incelenmesi. *Gazi Beden*

- Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 27(1), 89-100. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1943377>.
- Yaşar Sönmez, B. (2018). *Bedensel engelli sporcuların spora özgü başarı motivasyonlarının değerlendirilmesi* Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı
- Yaylı, A., & Öztürk, Y. (2006). Konaklama işletmeleri yöneticilerinin bedensel engelliler pazarına bakış açıları üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 87-97. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atad/issue/16790/174438>.
- Yazıcıoğlu, K., Yavuz, F., Göktepe, A. S., & Tan, A. K. (2012). Influence of adapted sports on quality of life and life satisfaction in sport participants and non-sport participants with physical disabilities. *Disability and Health Journal*, 5(4), 249-253. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atad/issue/16790/174438>.
- Yazıcıoğlu, K., Tahmisioğlu, M. (2007). Amputee sports for victims of terrorism” Nato Science For Peace And Security Series. Human And Societal Dynamics, 31: 94-100. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atad/issue/16790/174438>.
- Yazıcıoğlu K., Taskaynatan M.A., Guzelkucuk U., Tugcu I. (2007). Effect of playing football (soccer) on balance, strength, and quality of life in unilateral below-knee amputees. *Am J Phys Med Rehabil*: 86, 800–805
- Yetim, U. (2003). The impacts of individualism/collectivism, self-esteem, and feeling of mastery on life satisfaction among the Turkish university students and academicians. *Social Indicators Research*, 61, 297-317.
- Yılmaz, A., Şentürk, U. Ve Ramazanoğlu, F. (2014). Bedensel engellilerde spor konulu araştırmaların içerik analizi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 9(1- 2), 28-43. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atad/issue/16790/174438>.
- Yusuf, G., & Güldane, Ç. (2013). Engellilerin istihdamı ve sosyal içirme ilişkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 363-394. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademikincelemeler/issue/1545/18983>.
- Zabala-Dominguez, O., Rubio Florido, I., Lázaro Fernández, Y., & Borrajo Mena, E. (2023). Life Satisfaction and Psychological Capital in Athletes with Physical Disabilities. *Behavioral Sciences*, 13(12), 1010. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademikincelemeler/issue/1545/18983>.
- Zerger, M. (2008). *A study of movement in sitting-volleyball*. University of Central Oklahoma. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademikincelemeler/issue/1545/18983>.
- Zhou, J., Yuan, F., Yu, T., & Liu, F. (2016). Why are the disabled people willing to participate in sports: taking Chinese disabled table tennis players as the object of investigation?. *Advances in Physical Education*, 6(2), 88-98.

8.EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

1.Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:

3. Medeni durumunuz:

() Evli () Bekâr

4. Eğitim durumunuz:

() İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

5.Mesleğiniz:

Emekli (Malulen) () Özel Sektör () Kamu () Diğer.....

6.Kişisel Bir Geliriniz Var mı ?

() Evet () Hayır

7. Önceki soruya cevabınız evet ise geliriniz?

() 0-2500 () 2501-5000 () 5001-7500 () 7501-10000 () 10001 ve üzeri

8. Kaç yıldır spor yapmaktasınız?

() 0-2 yıl () 3-5 yıl () 6-9 yıl () 10 yıl ve üstü

9- Engelli olma sebebiniz?

() Doğuştan () Hastalık (menenjit, havale vb) () Kaza (Trafik, Elektrik Çarpması vb.)

10- Yapmış olduğunuz spor branşı

11- Spora başlama nedeniniz?

() Sosyal () Sağlık () Ekonomik

12-Sporu hangi amaçlı yapıyorsunuz?

() Hobi () Sağlık () Ekonomik () Diğer (.....)

13. Sporu hangi düzeyde yapıyorsunuz ?

() Profesyonel () Amatör

Ek 2.Etik Komisyon Formu

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU**

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN ADI	Takım ve Bireysel Spor Yapan Bedensel Engelli Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının Yaşam Doyumu Etkisi
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☒ Anket/Ölçek/Skala Çalışması ☐ Gözlemsel Çalışma ☐ Niteliksel Çalışma ☐ Diğer
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	E-55135017-770-112881 sayılı yazı
	DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Dr. Öğr. Üyesi Yeşim KARAÇ ÖCAL Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
	YÜRÜTÜCÜ (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Necdet Can YÜCEL
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	

KARAR BİLGİLERİ	KARAR NO:40/25	TARİH: 21.12.2022
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Komisyonu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca <u>bulunmadığına</u> karar verilmiştir.	
	Değerlendirme Sonucu	
	☒	Uygundur Düzeltilme gereklidir (Açıklayınız)
	☐	☐ Düzeltmeleri görmek istiyoruz ☐ Düzeltmeleri görmemize gerek yok
	☐	Uygun değildir (Açıklayınız)
	Açıklama	

ÇALIŞMA ESASI	Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu Yönergesi
----------------------	--

ETİK KOMİSYONU ÜYELERİ

Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM Etik Komisyonu Başkanı Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi	
Dr. Öğr. Üyesi Nursel ÜSTÜNDAĞ ÖCAL Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Selahattin YAKUT İlahtiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞERİF TAPLAK Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi İpek ÖZBAY Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
	Öğr. Gör. Güldal DOĞRU Sorgun Meslek Yüksekokulu Düzetim Elemanı

Ek 3. Engellilerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyor	Kısmen Katılıyor	Orta	Katılıyor	Kesinlikle Katılıyor
1. Spor, yetersizliklerimi en aza indirir.	1	2	3	4	5
2.Spor özgür hissettirir.	1	2	3	4	5
3.Spor zorluklarla mücadele edebilme özelliği kazandırır.	1	2	3	4	5
4.Spor kendi sınırimi bilmemi sağlar.	1	2	3	4	5
5.Spor sayesinde engelikle başa çıkabilirim.	1	2	3	4	5
6.Spor kazanmak bana haz verir.	1	2	3	4	5
7.Yeteneklerimi keşfetmek bana mutluluk verir.	1	2	3	4	5
8.Spor kişisel gelişimimi artırır.	1	2	3	4	5
9.Sporun fiziksel gelişimime olumlu etkisi olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
10.Spor dayanıklılığımı artırır.	1	2	3	4	5
11.Spor kas kütlemini artırır.	1	2	3	4	5
12.Spor yapınca kendimi iyi hissederim.	1	2	3	4	5
13.Engelli arkadaşlarıma örnek olmak için spor yaparım.	1	2	3	4	5
14.Sporun bana statü kazandırdığına inanırım.	1	2	3	4	5
15.Medyadaki sportif başarı hikâyelerine özenirim.	1	2	3	4	5
16.Spor benim için sosyal güvence aracıdır.	1	2	3	4	5
17.Yeteneklerimi başkalarına göstermek hoşuma gider.	1	2	3	4	5
18.Spora zaman ve efor harcıyorum ama buna değer mi bilmiyorum.	1	2	3	4	5
19.Sporun bana ne kazandırdığından emin değilim.	1	2	3	4	5
20.Sporcuyum ama spor yapmak bana göre değil.	1	2	3	4	5
21.Sporcuyum ama elimde olsa spor yapmam.	1	2	3	4	5
22.Branşimde ne kadar ilerleyebileceğim ile ilgili bir fikrim yok.	1	2	3	4	5

Ek 4. Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği

YETİŞKİN YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ (YYDÖ)		Hiç Uygun Değil		Uygun Değil		Kısmen Uygun		Uygun		Tamamen Uygun			
Sevgili katılımcılar, Bu ölçek, yaşamınızla ilgili düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte 21 madde bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz. Okuduğunuz maddeye ne derecede katılıp katılmadığınıza karar veriniz. Seçeneklerinden size uygun gelen seçeneği çarpı işareti (X) ile belirtiniz. Bütün maddelere tepkide bulununuz. Ölçek üzerine adınızı ve adresinizi yazmayınız. Duyarlılığınız için teşekkür ederim.													
Cinsiyet: K () E ()		Yaş :											
1.	Hayatımdan memnunum.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
2.	Hayat şartlarım mükemmel.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
3.	Hayatım, çoğu arkadaşımın hayatından daha iyidir.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
4.	Hayattan şimdiye kadar önemli şeyleri elde ettim.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
5.	İyi bir hayatım var.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
6.	Hayatımda “keşke”lerim çoktur.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
7.	Ailemle vakit geçirmeyi severim.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
8.	Yeterince arkadaşım var.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
9.	İhtiyacım olduğunda arkadaşlarım bana yardımcı olurlar.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
10.	Arkadaşlarım bana iyi davranır.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
11.	Arkadaşlarımdan memnunum.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
12.	Eğlenceli birisiyim.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
13.	Kendimi seviyorum.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
14.	İyi bir insanım.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
15.	Kendimi başarılı bulurum.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
16.	Mahallemden memnunum.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
17.	Komşularımdan memnunum.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
18.	Yaşadığım yerde yapılabilecek eğlenceli birçok aktivite var.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
19.	İşimden memnunum.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
20.	İşe gitmek için sabırsızlanırım.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		
21.	Hayata tekrar başlama şansı verilse aynı işi yaparım.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()		

Ek 5. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği Kullanım İzni

Gönül Tekkursun Demir

9.10.2022

✓ 10 ekin (208 KB) tümünü göster ☁ Tümünü OneDrive'a kaydet ↓ Tümünü indir

Merhaba,

Şu ana kadar geliştirdiğimiz ölçekler ve sizin kullanmak istediğiniz “ENGELLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM MOTİVASYONU ÖLÇEĞİ” ektedir. İstedığınızı kullanabilirsiniz bundan mutluluk duyarım.

Kolaylıklar ve sağlıklı günler dilerim.

Ek 6. Yetişkin Yaşam Doyum Ölçeği Kullanım İzni

İK

İlker Kaba <

Kime: Siz

10.10.2022 Pzt 12:04

Merhabalar Necdet Bey,

İlgili kaynak gösterme kurallarına uymanız şartıyla YYD Ölçeğimizi çalışmanızda kullanabilirsiniz.

Başarılar dilerim.

Dr. İlker KABA

Doktor Psikolojik Danışman / Guidance Counselor, PhD.

PDR Bölüm Başkanı / Head of the Counseling Department

Yurt İçi Üniversite Danışmanı / Turkish University Counselor